

**JYVÄSKYLÄN KAUPUNKIMETSIIEN
KOETTU SAAVUTETTAVUUS**

**Jyväskylän yliopisto
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos**

**Maisterintutkielma
Kesäkuu 2020**

**Viivi Kuusiahö
Nykykulttuurin tutkimus**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Viivi Kuusiahho	
Työn nimi Jyväskylän kaupunkimetsien koettu saavutettavuus	
Oppiaine Nykykulttuurin tutkimus	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kesäkuu 2020	Sivumäärä 75 sivua + liitteet 21 sivua
Tiivistelmä <p>Maisterintutkielman tarkoituksena oli tarkastella kaupunkimetsien koettua saavutettavuutta ja eritellä siihen vaikuttavia tekijöitä. Nopea kaupungistuminen ja elämäntapojen urbanisoituminen ovat heikentäneet luonnonympäristöjen saavutettavuutta sekä tilallisesti että laadullisesti. Metsät ovat yhä harvemmin osa ihmisten jokapäiväistä elämää ja metsässä liikkumisen tavat ovat palvelukeskeisempiä.</p> <p>Tutkielma toteutettiin Jyväskylässä osana kaupungin vuonna 2018 julkistettua Metsäohjelmaa. Ohjelman yhtenä tavoitteena on seurata metsien virkistyskäyttöä asukaskyselyjen avulla. Tutkielman aineisto koostui vuoden 2019 asukaskyselystä sekä kesällä toteutetun metsäpolkukokeilun palautteista. Aineistot kerättiin verkkokyselyinä Maptionnaire -ohjelmalla ja niitä tarkasteltiin fenomenologis-hermeneuttisesti eli kokemuksen moniulotteisuutta painottaen. Analyysi toteutettiin laadullisilla lähiluennan ja teemoittelun menetelmillä. Kyselyiden määrällistä aineistoa käytettiin täydentämään laadullista analyysiä. Määrällistä aineistoa tarkasteltiin tilastollisesti kuvaavalla analyysillä.</p> <p>Tutkielma osoitti, että Jyväskylässä kaupunkimetsien koettiin olevan hyvin saavutettavissa. Kotia lähellä sijaitseva metsä motivoi asukkaita eniten virkistytymään luonnossa. Yleisin liikkumisen muoto metsiin ja metsissä tapahtui jalan. Metsissä kulkemiseen käytettiin pääasiassa kaupungin ylläpitämiä reittejä, mutta myös samoilu umpimetsissä ja merkitsemättömillä poluilla oli suosittua. Suurimpina haasteina kaupunkimetsien saavutettavuudelle pidettiin metsäisten kävelyreittien puutetta talvisin sekä tiedonpuutetta siitä, miten kaupunkimetsiin pääsee. Lisäksi rakentamisen koettiin pirstaloivan olemassa olevia kaupunkimetsiä sekä katkovan kulkureittejä. Huolta ja epätietoisuutta aiheuttivat myös metsänhoitotoimenpiteet. Koneellisten harvennusten sekä avohakkuiden koettiin heikentävän kaupunkimetsien vetovoimaisuutta. Asukkaiden suhdetta omiin lähimetsiin varjosti pelko heille tärkeän metsän katoamisesta.</p> <p>Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että lähellä sijaitsevat ja helposti saavutettavat kaupunkimetsät ovat erittäin tärkeitä asukkaiden arjen luontokontakteille. Reitit ja palvelut ovat sitä vastoin tärkeässä roolissa metsien hyvälle saavutettavuudelle erityisesti osana vapaa-ajan suunniteltua virkistytymistä. Metsänhoitoa koskevat huolet osoittivat, että kaupunkimetsiin liitetään ensisijaisesti luonto- ja virkistysarvoja, kun taas taloudelliselle hyödyntämiselle on vähemmän ymmärrystä. Metsien virkistysarvojen katsotaan lisääntyvän tulevaisuudessa entisestään. Kaupunkisuunnittelussa tulisi ottaa paremmin huomioon kaupunkimetsien vetovoimaisuus sekä riittävä kapasiteetti kaupunkien kasvaessa ja tiivistyessä.</p>	
Asiasanat – fenomenologis-hermeneuttinen, kaupunkimetsä, metsäsuhde, saavutettavuus, virkistyskäyttö	
Säilytyspaikka – Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto JYX	
Muita tietoja –	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	1
2	METSÄKULTTUURI JA METSÄSUHDE	5
	2.1 Suomalainen metsäkulttuuri	5
	2.2 Yksilön metsäsuhde	8
3	KAUPUNKIMETSÄT.....	12
	3.1 Jyväskylän kaupunkimetsät	13
	3.2 Kaupunkimetsien merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle.....	16
	3.3 Kaupunkimetsien tulevaisuus	22
4	KAUPUNKIMETSIIEN SAAVUTETTAVUUS.....	24
	4.1 Tilallinen saavutettavuus.....	24
	4.2 Yksilöllinen saavutettavuus.....	27
	4.3 Käyttäjälähtöinen saavutettavuus	31
5	AINEISTOT JA MENETELMÄT	33
	5.1 Metodologia	33
	5.2 Aineistonkeruu	34
	5.3 Analyysimenetelmät.....	37
	5.4 Aineistojen kontekstin merkitys analyysissä	41
6	TULOKSET	44
	6.1 Etäisyyteen, sijaintiin ja arkeen sidottu saavutettavuus	44
	6.2 Saavutettavuus reitti- ja reitittömyystoiveiden ristipaineessa	48
	6.3 Ennenmin metsäkaupunki kuin kaupunkimetsä.....	52
	6.4 Huolen ja epätietoisuuden määrittelemä saavuttamattomuus	54
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	57
	7.1 Saavutettavuus, virkistysmotiivit ja metsissä liikkuminen	57
	7.2 Kaupunkimetsien vetovoimaisuus ja metsänhoito	60
	7.3 Toimenpidesuosituksia	62
	7.4 Tutkielman luotettavuuden ja laadun arviointi	64
	LÄHTEET	67
	LIITTEET	76
	LIITE 1. Asukaskysely kaupungin metsistä	76
	LIITE 2. Pop-up polun palautelomake	92

KUVIOT

KUVIO 1. Kansallispuistojen käyntimäärän ja pinta-alan kehitys 2000-luvulla	7
KUVIO 2. Jyväskylän kaupunkialueet	13
KUVIO 3. Metsätyyppjä Jyväskylän sisemmällä kaupunkialueella	14
KUVIO 4. Jyväskylän kaupungin omistamat metsät ja päävirkistysalueet	15
KUVIO 5. Lähimetsää Kuokkalassa ja virkistysmetsää Keltinmäellä	16
KUVIO 6. Luonnon hyvinvointi- ja terveyshyötyjen vaikutusmekanismit	18
KUVIO 7. Kuokkalan pop-up polun opaste.....	36
KUVIO 8. Lähiluvun prosessi	38
KUVIO 9. Teemoittelu teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla	39
KUVIO 10. Teemoittelu aihepiirien mukaan ja teemojen nimeäminen	40
KUVIO 11. Virkistysmotiivit Jyväskylän kaupunkimetsissä	45
KUVIO 12. Kulkemisen tavat Jyväskylän kaupunkimetsiin	46
KUVIO 13. Kartalle merkityt virkistysmetsät ja erityisen tärkeät metsät	47
KUVIO 14. Metsässä liikkumisen tavat	49
KUVIO 15. Metsässä liikkumisen väylät	49
KUVIO 16. Metsässä liikkumisen preferenssit	50
KUVIO 17. Kaupunkimetsistä saatavilla oleva tieto.....	52

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Kaupunkialueilla asuvien osuus väestöstä	17
--	----

1 JOHDANTO JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tieto luontoympäristöjen vaikutuksista ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosina (Tyrväinen ym. 2018; Leppänen & Pajunen 2017). Luontoympäristöjen on todettu tukevan monipuolisesti ihmisten fyysistä (Pyky ym. 2019; Pietilä ym. 2015; Gladwell ym. 2013), psyykkistä (Pasanen 2020; Engemann ym. 2019; Korpela ym. 2014) sekä sosiaalista (Mitchell & Popham 2008; Schwartz ym. 2019) hyvinvointia. Tämä nopeasti lisääntynyt tutkimustieto on korostanut luonnonympäristöjen saavutettavuuden merkitystä. Hyvä saavutettavuus on erityisen tärkeää kaupungeissa, joissa luontoa on usein asukasmäärään suhteutettuna niukasti. Kaupunkiasumisen lisääntymisestä ja kaupunkirakenteen tiivistymisestä huolimatta ihmiset kokevat luonnonläheisyyden merkittäväksi osaksi elämäänsä. (Tyrväinen ym. 2007b.)

Mahdollisuudet jokapäiväisiin ja riittäviin luontokontakteihin ovat kaupungeissa kuitenkin usein heikot. Tulevaisuudessa ne heikentyvät edelleen, sillä kaupunkia laajennetaan useimmiten ottamalla viheralueita rakennuskäyttöön. Tämä johtaa siihen, että kaupunkien luontoalueet sijaitsevat yhä kauempana asukkaiden arjesta, vaikka viheralueiden läheisyyden on todettu olevan tärkeimpiä tekijöitä niiden säännöllisen käytön kannalta. Viheralueen käyttö vähenee merkittävästi, jos kävelyetäisyys sinne on omasta kodista yli 300 metriä. (Grahn & Stigsdotter 2003; Schipperijn ym. 2010; Coombes, Jones & Hillsdon 2010; Klompmaker ym. 2018.)

Kaupunkiasujien määrä kasvaa tasaisesti, jonka seurauksena kaupunkien viheralueille kohdistuu yhä suuremmat käyttäjämäärät. Riittävien viherpalvelujen takaaminen tulevaisuuden kaupungeissa vaatii nykyisten luontoalueiden säilyttämistä ja mahdollisesti jopa niiden lisäämistä. Muuten luonnossa liikkumisesta voi tulla entistä haastavampaa. Kaupungistumisesta huolimatta luonnossa halutaan liikkua enemmän (Konu ym. 2017, 29). Luonnossa liikkumisen taidot ovat kuitenkin heikentyneet osana viime vuosikymmeninä nopeasti urbanisoituneita elämäntapoja. Tämän vuoksi hyvä saavutettavuus on entistä olennaisempaa metsissä virkistytymiselle. Monelle luonnon hyvä saavutettavuus linkittyy valmiisiin ja ylläpidettyihin reitteihin. Merkitty reitti voi olla usealle jopa edellytys metsässä liikkumiselle. (Leppänen & Pajunen 2017, 38.)

Myös odotukset ja mielikuvat vaikuttavat metsien koettuun vetovoimaisuuteen ja siten myös niiden saavutettavuuteen. Suomessa metsät ovat suosittuun virkistytymiseen käytetty luonnonympäristö ja useiden tutkimusten mukaan suomalaisten mielipaikat löytyvät kaupungeissakin metsistä (Virtanen & Korpela 2005; Tyrväinen, Mäkinen & Schipperijn 2007a; Korpela ym. 2010). Metsiin kohdistuvat odotukset ja mielikuvat liittyvät usein yksilön metsäsuhteeseen ja luontoarvoihin. Viime vuosina metsien esteettiset ja virkistysarvot ovat korostuneet, koska yksittäisten ihmisten elinkeinot ovat enää harvoin suoraan kiinni metsissä (Haikari ym. 2012, 347). Virkistysarvoja on lisännyt myös kaupungistuminen, jonka myötä metsistä on alettu hakemaan raaka-aineiden tai tulojen sijaan ensisijaisesti hyvinvointia rentoutumisen, harrastusten ja liikunnan avulla. Samanaikaisesti maailmaa koettelevat ylikansalliset ympäristökriisit ovat lisänneet kiinnostusta ja arvostusta luontoa kohtaan erityisesti 1980-luvulta alkaen. (Mts. 341.)

Metsien saavutettavuutta on aiemmin tutkittu pääasiassa etäisyysperusteisesti (esimerkiksi Söderman & Saarela 2011). Pelkkä metsän läheisyys ei kuitenkaan johdata käyttämään metsää, jos sinne ei pääse rakennusten tai teiden estevaikutusten vuoksi (mts. 76), tai jos metsää ei koeta vetovoimaiseksi (Pietilä ym. 2015; Pyky ym. 2019). Luontoalueiden vetovoimaisuutta on haastava mitata. Esimerkiksi muiden ihmisten läsnäolo voi vaikuttaa kokemukseen metsästä sekä positiivisesti että negatiivisesti: sopiva määrä muita ihmisiä pitää yllä turvallisuuden tunnetta, kun taas liiallinen ihmismäärä aiheuttaa ruuhkaisuutta ja melua (Myers 2019, 122). Metsien vetovoimaisuutta on haastava tarkastella myös sen vuoksi, että siihen vaikuttavat yksilölliset erot, kuten luontosuhde sekä ympäristöpreferenssit eli se, millainen luonto koetaan miellyttävimpänä (Tyrväinen ym. 2018).

Metsän saavutettavuuden kannalta on tarpeellista tarkastella, mitkä tekijät voivat vaikuttaa saavutettavuuden kokemukseen. Yleinen kiinnostus ja tarve kokemuksen tutkimukseen on lisääntynyt viime vuosina. Nykyään ollaan entistä kiinnostuneempia siitä, millaisena maailma näyttää yksilön arjessa. (Perttula & Latomaa 2015, 9–10.) Ymmärtämällä paremmin saavutettavuuteen liittyviä yksilöllisiä tekijöitä voidaan kaupunkimetsien saavutettavuutta parantaa niin yleisesti kuin yksilöllisestikin. On käynyt yhä selvemmäksi, että ihminen tarvitsee luontokontakteja fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tueksi (Tyrväinen ym. 2018). Luontokontakteja ei kuitenkaan synny tarpeeksi, mikäli kaupunkiluontoa ei ole riittävästi tarjolla tai se ei ole osa asukkaiden arkea ja jokapäiväistä liikkumista. Toisekseen kaupunkimetsien on oltava laadukkaita niin, että ne koetaan vetovoimaisiksi ja houkutteleviksi riippumatta yksilön taustoista ja totumuksista. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella kaupunkimetsien koetun saavutettavuuden ulottuvuuksia sekä pyrkiä tekemään näkyväksi niihin vaikuttavia tekijöitä.

Tässä tutkielmassa tarkastelen kaupunkimetsien koettua saavutettavuutta sekä asukkaiden tapoja virkistäytyä Jyväskylän kaupunkimetsissä. Olen kiinnostunut siitä, millaisia asenteita, näkemyksiä ja totumuksia kaupunkimetsien koettuun saavutettavuuteen liittyy. Selvitän myös metsien virkistyskäytön motiiveja ja metsissä liikkumisen tapoja, koska ne vaikuttavat koettuun saavutettavuuteen.

Tavoitteenani on tarkastella ja eritellä metsien saavutettavuuteen vaikuttavia tilallisia ja laadullisia tekijöitä. Tilalliseen saavutettavuuteen kuuluu kaupunkimetsien etäisyys ja sijainti sekä koko ja määrä. Saavutettavuuden laadulliset tekijät liittyvät taas kaupunkimetsien koettuun viihtyisyyteen, vetovoimaisuuteen ja turvallisuuteen. Päämääränä on ymmärtää saavutettavuuden merkitys kaupunkimetsien virkistyskäytölle sekä tavoittaa asukkaiden metsiin liittämiä kokemuksia ja merkityksiä. Ymmärtämällä paremmin kaupunkimetsien käyttäjiä saadaan kattavampi kokonaiskuva siitä, mitkä tekijät vaikuttavat saavutettavuuteen. Nämä tavoitteet huomioiden lähestyn aineistoa seuraavilla tutkimuskysymyksillä:

- Millainen on asukkaiden kokemus Jyväskylän kaupunkimetsien saavutettavuudesta?
 - o Mitkä ovat keskeiset virkistysmotiivit kaupunkimetsissä?
 - o Mitkä ovat ensisijaiset liikkumisen tavat kaupunkimetsiin ja -metsissä?

Tutkielman aineiston keräsin osana maisteriopintojen työharjoittelua Jyväskylän kaupungilla. Aineistoon lukeutuu kesän 2019 asukaskyselyt Jyväskylän metsien virkistyskäytöstä sekä palautteet metsäpolkukokeilusta. Aineistossa käytettyjä ilmaisuja sekä niiden merkityssisältöjä ja -rakenteita tarkastelen hyödyntämällä lähilukua ja teemoittelua, jotka ovat laadullisia aineiston analyysimenetelmiä. Analyysissä sovellan fenomenologis-hermeneuttista tulkintaa subjektiivisesta kokemuksesta ja kokemukseen sisältyvistä merkityksistä. Sisällönanalyysissä hyödynnän teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, jossa aiempi tutkimus tukee ja ohjaa analyysin etenemistä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97). Hyödynnän myös kyselyjen määrällistä aineistoa täydentämään laadullista analyysiä.

Tutkielma on toteutettu Jyväskylässä, jossa on viime vuosina kiinnitetty paljon huomiota laadukkaaseen kaupunkiympäristöön. Esimerkiksi AVOin kaupunkiympäristö tähtää viherympäristöjen kehittämiseen osallisuuden ja arkkitehtuurin avulla (AVOin kaupunkiympäristö 2019), kun taas uusi Metsäohjelma tavoittelee metsistä ja luonnosta Jyväskylän vetovoimatekijöitä (Metsäohjelma 2018), sekä ydinkeskustan ympärille luotu puistokonsepti Kehä Vihreä pyrkii tuomaan viheralueiden virkistys- ja liikuntamahdollisuudet lähelle kaupunkilaisia (Mikä Kehä Vihreä?). Samaan aikaan Jyväskylä pyrkii kuitenkin kasvattamaan ja tiivistämään kaupunkia. Keskustan asukasmäärä halutaan kaksinkertaistaa vuoteen 2030 mennessä (Jyväskylän keskustavisio), ja kaupungin maankäytön toteutusohjelmaan kuuluu vuosittain tarjota 20 000–25 000 kerrosalaneliometriä uusia kerros- ja rivitalotontteja sekä 70–80 uutta omakotitonttia (Kymppi^R-ohjelma 2019).

Asukasmäärän lisääminen ja uudisrakentaminen kohdistavat kaupungin viheralueisiin kahdenlaisia paineita. Ensinnäkin olemassa olevien viheralueiden käyttöaste lisääntyy, kun alueen asukastiheys kasvaa. Toisekseen uudisrakentaminen pirstoo tai hävittää olemassa olevia viheralueita. Tämän vuoksi keskustelu ja tutkimus kaupunkimetsien saavutettavuudesta on ajankohtaista ja tärkeää Jyväskylässä. Tutkielman aihe on kiinnostava myös monissa muissa Suomen kaupungeissa, joiden kaupunkisuunnittelussa halutaan ottaa huomioon kaupungistumisen ja uudisrakentamisen vaikutukset metsien saavutettavuuteen.

Seuraavaksi tarkastelen aiempaa tutkimusta liittyen tutkielmani aiheeseen. Teoreettinen viitekehyseni alkaa suomalaisen metsäkulttuurin ja metsäsuhteiden taustoittamisella. Tämän jälkeen esittelen kaupunkimetsiin liittyvät käsitteet sekä kaupunkimetsien merkitykset asukkaiden hyvinvoinnille. Lopuksi tarkastelen saavutettavuutta tilallisuuden, yksilön ja käyttäjälähtöisyyden näkökulmista. Teoreettisen viitekehysten jälkeen kuvailen tutkielmassa käytettyä fenomenologis-hermeneuttista tutkimusotetta, ja keskustelen keräämistäni verkkoaineistoista sekä valitsemistani laadullisista ja määrällisistä analyysimenetelmistä. Tutkielman viimeisessä osiossa käyn läpi tutkielman tulokset sekä johtopäätökset. Viimeinen luku sisältää myös arvioni tutkielman luotettavuudesta ja laadusta.

2 METSÄKULTTUURI JA METSÄSUHDE

Metsäkulttuurilla tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen jakamia metsiin liittyviä toimintatapoja, käsityksiä, merkityksiä ja arvoja. Metsäkulttuuri on sekoitus vanhaa ja uutta, sillä metsien käytön historialliset muodot näkyvät osana tämän päivän metsäkulttuuriamme. (Metsät parantavat elämänlaatua 2012, 18.) Metsäkulttuurin olemusta voi ajatella vanhan metsän kaltaisena. Se on kokonaisuus, joka muodostuu nopeasti versovista käsityksistä, vuosikymmenten aikana kasvaneista toimintatavoista, pitkään ja laajalle juurtuneista arvopohjista sekä sammalpeitteen mystifioimista merkityksistä. Metsäkulttuuri onkin monimuotoinen käsite, joka on muovautunut menneiden metsien käyttö- ja arvottamistapojen myötä. Lisäksi se on elävä, sillä metsäkulttuuri muovautuu jatkuvasti osana muita yhteiskunnallisia muutoksia. (Kansallinen metsästrategia 2019, 17.)

Myös metsäsuhde rakentuu historiallisista, kulttuurisista ja ylisukupolvisista kerrostumista, ja se tarkoittaa yksilön vuorovaikutteista suhdetta metsään (Halla ym. 2019, 5–6). Luontosuhde on metsäsuhdetta laajempi käsite, ja se voi sisältää metsäsuhteen lisäksi yksilön suhteen myös muihin luonnonympäristöihin, vesistöihin tai eläimiin. Metsien ollessa Suomen hallitseva luonnonympäristö muodostamme luontosuhteemme kuitenkin useimmiten metsän kanssa (mts. 5). Koska luonto- ja metsäsuhde rakentuvat ja vaikuttavat yksilön elämään samankaltaisesti, tarkastelen tässä luvussa molemmista tehtyä tutkimusta.

Sekä metsäkulttuurin että metsäsuhteen voidaan ajatella olevan siis ajallisista kerrostumista muodostuva ketju. Kuten maaperän kerrostumien avulla voidaan tutkia ilmaston kehitystä, metsäkulttuurin ja metsäsuhteen ajallisten kerrostumien avulla voidaan lisätä ymmärrystä metsiemme nykytilasta sekä arvioida tulevaisuuden kehityssuuntia.

2.1 Suomalainen metsäkulttuuri

Suomalaisuus itsessään käsittää vahvan yhteyden metsiin niin historiallisesti kuin kulttuurisestikin. Metsät ovat olleet vuosisatoja suomalaisten elinehto ja niistä on saatu tarpeet niin rakentamiseen, lämmitykseen, ruokavalioon kuin kauppaan ja vientiin. Suurilla metsävaroilla onkin ollut olennainen rooli Suomen talous- ja yhteiskuntakehityksissä. Ensinnäkin ne ovat avanneet Suomelle ovia kansainväliseen kauppaan erityisesti keskiaikaisen turkiskaupan, 1600-luvun tervanviennin, 1700-luvun puutavaran ja 1800-luvulta lähtien sellun ja paperin avulla. (Kuisma 1999, 52.) Toisekseen metsillä on myös tänä päivänä suuri merkitys Suomen taloudelle, sillä noin neljäsosa maamme viennin arvosta tulee puusta valmistetuista tuotteista. Esimerkiksi vuonna 2018 kuuden tärkeimmän vientituotteen joukkoon kuului kolme metsiin perustuvaa tuotetta: paperi ja kartonki, selluloosa sekä sahatavara. (Metsien taloudellinen merkitys Suomessa 2019, 6.) Näiden lisäksi metsistä saatavia raaka-aineita hyödynnetään nykyään esimerkiksi kankaiden, lääkkeiden ja biopolttoaineiden valmistuksessa (mts. 3).

Teollistumisen ja kaupungistumisen myötä metsien taloudellinen merkitys yksittäisten ihmisten suorana elinkeinona on vähentynyt. Esimerkiksi vuonna 1920 maa- ja metsätaloudessa työskenteli hieman yli 70 % suomalaisista, kun taas vuonna 2017 tuo osuus oli enää 4 % (Suomen virallinen tilasto). Muutoksen taustalla on teknologian kehitys ja metsätalouden tuotantotapojen tehostuminen, joiden avulla esimerkiksi puuston vuotuinen kasvu on kaksinkertaistunut vuosisadan alun reilusta 54 miljoonasta kuutiometrillä nykyiseen noin 110 miljoonaan kuutiometriin (mts). Teollistumisesta ja tehostumisesta huolimatta metsätaloudella on kuitenkin suuri merkitys suomalaiselle metsäkulttuurille myös tänä päivänä. Monen nykyajan harrastuksen juuret löytyvät vanhoista elinkeinoista. Esimerkiksi marjastaminen, sienestäminen, kalastus ja metsästys ovat nykyään useimmiten harrastuksia, vaikka entisaikaan ne olivat elinehto ja osa jokapäiväistä toimeentuloa. Myös metsän rauhaan vetäytyminen ja mökkeily ovat kiinteä osa suomalaista elämäntapaa. (Kivilaakso & Marsio, 2017, 16–17.)

Metsän roolin muutos elinkeinosta vapaa-ajan harrastusten kohteeksi on vaikuttanut suomalaiseen metsäkulttuuriin sekä metsien arvottamistapoihin. Vapaa-ajan muuttuminen kaupungistumisen ja uusien elinkeinojen myötä johdatti monet vähitellen katsomaan ja kokemaan metsiä uusilla tavoilla, jotka eivät enää keskittyneet metsiin elinkeinona. (Haikari ym. 2012, 347.) Tämä kehitys on erityisesti viime vuosikymmeninä lisännyt metsien virkistyskäytön ja esteettisyyden arvostusta (Mikkonen 2017, 11). Taloudellisen hyödyn tavoittelun sijaan metsät koetaan tänä päivänä ensisijaisesti henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lähteenä (Kaukonen 2012, 28).

Samanaikaisesti on alettu pohtimaan enemmän myös luonnon hyvinvointia, ja esimerkiksi suojelualueiden määrä on lisääntynyt 2000-luvulla niin uusien kansallispuistojen (kuvio 1), Natura 2000 -alueiden kuin Suomi 100 -luontolahjakampanjankin myötä. Luonnon itseisarvoja on korostanut elämäntapojen muuttumisen ohessa myös ympäristöahdistus, jota koetaan laajasti nykyajan ympäristöongelmiin liittyen (Pihkala 2017, 20-23). On alettu paremmin ymmärtämään, ettei ihminen voi selvitä ilman hyvinvointia ekosysteemejä (mts. 11). Lisäksi hyvinvointiyhteiskunnan kehitys on vaikuttanut metsien arvottamistapoihin, sillä tiedetään, että tulojen kasvu lisää aineettomien ympäristöhyödykkeiden kysyntää (Pouta & Rekola 2000, 141). Metsien virkistysarvojen korostumisen taustalla on siis myös suomalaisten vaurastuminen ja hyvinvointiyhteiskunnan kehitys. Toisaalta Suomen nousu 1900-luvun aikana Euroopan köyhimmistä maista yhdeksi maailman edistyneimmistä hyvinvointivaltioista saavutettiin nimenomaa maan metsävaroja hyödyntämällä (Kuisma 1999, 84). Tämän vuoksi metsätalous on kiinteä osa suomalaista metsäkulttuuria ja sen ajallisten kerrostumien jatkumoa.

Metsien virkistys- ja suojeluarvojen korostuminen viime vuosina on lisännyt myös metsien saavutettavuuden merkitystä. Retkeily ei ole enää vain harvojen erähenkisten seikkailijoiden harrastus, vaan 2000-luvun aikana arkistunut matalankynnyksen vapaa-ajan viettotapa. Metsähallituksen käyntimääräkartoituksen mukaan esimerkiksi kansallispuistojen käyntimäärät ovat lähes nelinkertaistuneet 19 vuodessa. Uusia kävijäennätyksiä on tehty joka vuosi, ja vuonna 2019 kansallispuistoissa vieraili yli 3,2 miljoonaa henkeä. (Kuvio 1.) Kävijätutkimusten mukaan Metsähallituksen ylläpitämien retkikohteiden tärkeimpiä virkistysmotiiveja ovat maisemat, luonnon kokeminen ja rentoutuminen (Mansikkaviita 2019, 35).

Kansallispuistojen käyntimäärän ja pinta-alojen kehitys 2001–2019

KUVIO 1. Kansallispuistojen käyntimäärän ja pinta-alan kehitys 2000-luvulla (Metsähallitus 2020a).

Kansallispuistojen käyntimäärädiagrammi havainnollistaa retkeilyn suosion kasvua myös yleisellä tasolla. Kun otetaan huomioon kansallispuistojen lisäksi myös muut Metsähallituksen ylläpitämät suojelualueet, valtion hoitamille retkikohteille tehtiin yli 7 miljoonaa käyntiä vuonna 2019 (Metsähallitus 2020b). Yli puolet kävijöistä on hyödyntänyt siis myös muita suojelualueita kuin kansallispuistoja. Suojelualueiden suosion yhtenä syynä voidaan pitää luonnontilan kaltaisten ympäristöjen kasvavaa arvostusta (Hoyle, Hitchmough & Jorgensen 2017; Hwang ym. 2019), jonka oletetaan liittyvän ekologisen tiedon ja tietoisuuden lisääntymiseen (Qiu, Lindberg & Nielsen 2013; Southon ym. 2018).

Retkeilyn kasvaneen suosion takana on myös tarve kokea luonnon läheisyyttä sekä halu liikkua ja rentoutua luonnossa (Konu ym. 2017, 29). Retkeilyn suosiota on voinut lisätä myös kaupungistuminen ja lähiluonnon saavutettavuuden heikentyminen. Virkistäytymiseen sopivia metsiä on harvemmassa ja ne sijaitsevat usein kaukana, mikä on myös nostanut niiden arvostusta. Kysynnän ja tarjonnan lait ohjailevat arvojamme, koska niukkuus on usein lähtökohta arvokkuuden määrälle (Venäläinen 2016, 35). Matkailun trendejä tutkinut Hakkarainen (2019) Lapin yliopistosta näkee retkeilyn kasvun taustalla sitä vastoin uudet lähiretkeilyn harrastajat sekä ilmastonmuutoskeskustelun. Hakkaraisen mukaan luonnon kokeminen pitäisi pyrkiä tekemään mahdollisimman helpoksi, koska ilmastonmuutos tulee tulevaisuudessa lisäämään entisestään lähiretkeilijöiden määrää. Myös Hakkarainen korostaa, että luonto koetaan tänä päivänä ensisijaisesti hyvinvoinnin lähteenä. (Mauno 2019.)

Retkeilyn suosion kasvu ei koske kuitenkaan vain valtion ylläpitämiä suojelualueita, vaan myös kuntien ulkoilualueiden käyttö on kasvanut tasaisesti 2000-luvun aikana ja niiden käytön ennustetaan yhä lisääntyvän (Ympäristöhallinto 2014). Tämä voi johtua siitä, että lähi- ja eväretkeily näyttää liittyvän tiiviimmin myös kaupunkilaiseen elämäntyyliin (Konu ym. 2017, 29). Luonnon kysynnän kasvu alkaa näkyä hiljalleen myös kaupunkien toiminnassa. Esimerkiksi Jyväskylässä valmisteilla oleva virkistysreittiohjelma on muutettu luontoliikuntaohjelmaksi. Ohjelman luonnoksessa (2019) kaupunki korostaa luontoliikunnan ja -kokemusten edistävän asukkaiden hyvinvointia, jonka vuoksi tarvitaan helposti saavutettavia luontokohteita lähellä asutusta. Luontoliikuntaan halutaan panostaa myös siksi, että kaupunki on havainnut luonnon olevan keskeinen osa jyväskyläläisten vapaa-ajan viettoa. (Luontoliikuntaohjelman luonnos 2019, 3.) Painopisteen muutos virkistysreiteistä luontoliikuntaan voidaan nähdä osana metsäkulttuurin muutosta, jossa painottuu luonto hyvinvoinnin lähteenä. Lihasvoimin liikkumisen lisääntyminen voidaan nähdä myös osana laajempaa yhteiskunnallista muutosta ihmisten tavoissa liikkua ympäristöystävällisemmin ja terveellisemmin.

Hyvinvoinnin ja virkistäytymisen lisäksi kaupunkimetsät ovat tärkeitä kaupunkilaisten metsäsuhteelle. Kulttuurisena paikkana suomalainen metsä muodostuu kansakunnan jakamista metsään liitetyistä merkitysten kerrostumista (Mikkonen 2017, 13). Periaatteessa käsitys suomalaisesta metsästä rakentuu siis samaan kulttuuripiirin kuuluvien yksilöiden jakamista kokemuksista, jotka taas muodostuvat kulttuurin sisällä jaetuista myyteistä, kertomuksista sekä dokumentaarisista ja taiteellisista luontokuvauksista (mts. 28). Kosketus tähän yhteiseen metsäkulttuuriin tapahtuu yksilön metsäsuhteen kautta.

2.2 Yksilön metsäsuhde

Yksilön metsäsuhde muodostuu osana elämänmittaista osallistumista. Metsä pitää kokea toiminnan kautta, mielellään osana lapsuutta, jotta siihen muodostuu merkityksellinen suhde. Kansallisessa metsästrategiassa (2019) korostetaan, että lapsuuden ja nuoruuden kokemukset luovat perustan metsien arvostukselle sekä aikuisiän metsien käytölle (Kansallinen metsästrategia 2019, 64). Koska yksilön suhde metsiin kuitenkin muuttuu ihmisen elämän varrella, on tärkeää päästä kosketuksiin metsien kanssa läpi elämän. Elämänmittaisten muutosten vuoksi metsäsuhde onkin moniulotteinen käsite. Metsiin liittyvät moninaiset arvot luovat metsäsuhteita, jotka ovat toisinaan ristiriidassa keskenään. Myös yksilön oma metsäsuhde voi olla kaksijakoinen. (Paaskoski, Roiko-Jokela & Rikala 2018, 5.) Metsäsuhteen kaksijakoisuus ilmenee useimmiten tavoissamme arvottaa luontoa joko luonto- tai ihmiskeskeisesti, vaikka molemmat arvot vaikuttavat toimintaamme metsissä. Esimerkiksi luonnonsuojelulla pyritään vaalimaan pääasiassa luonnon itseisarvoja mutta monissa tapauksissa myös tuottamaan taloudellisia hyötyjä esimerkiksi turismilla. Marjastuksessa metsästä taas haetaan aineellista hyötyä marjasadosta, mutta se on usein myös virkistäytymistä. Lisäksi marjametsän itseisarvosta ollaan monesti tietoisia, koska ilman metsää ei olisi marjojakaan.

Suomalaisia metsäsuhteita on pyritty luokittelemaan monin tavoin. Esimerkiksi Pietarinen (1987) jakaa metsäsuhteet neljän perusasenteen mukaan utilismiin, humanismiin, mystismiin ja biosentrismiin. Utilistisen asenteen omaava hyödyntää metsän raaka-aineita, kun taas humanistinen asenne korostaa luonnon roolia osana ihmisen kehitystä, kasvua ja hyvinvointia. Mystisen asenteen omaava etsii sitä vastoin henkistä yhteyttä luontoon ja biosentrinen asenne korostaa kaikkien eliölajien samanarvoisuutta. (Pietarinen 1987.) Karvinen ja Nykänen (1997) ovat puolestaan jakaneet luontosuhteen kuuteen kategoriaan:

1. Arkaainen: ihminen on osa luontoa.
2. Hyödyntävä: aineellisten hyötyjen arvostus.
3. Esteettis-romanttinen: luonnosta saatavien aistikokemusten ihailu.
4. Naturalistinen: luonnossa olo on selviytymistä.
5. Tiedollis-tieteellinen: luonnon tutkailu, tutkiminen, lajittelu ja luokittelu.
6. Välinpitämätön, pelokas tai vihamielinen: metsään ei hakeuduta lainkaan.

Suomalaisten metsäsuhteiden tila -selvityksessä (2018) metsäsuhteet on taas luokiteltu emootioiden ja käyttäytymisen perusteella määriteltäviin tunnetyyppeihin: energinen seikkailija, määrätietoinen sijoittaja, harkitseva hyödyntäjä, seesteinen ylläpitäjä, yhteisöllinen huolehtija ja huoleton haahuilija. Tunnetyypit kuvaavat yksilön tunnetiloja ja tarpeita suhteessa metsään, jotka voivat vaihdella eri toimintojen ja elämänvaiheiden välillä. Selvityksessä havaittiin, että lähes puolet (48 %) suomalaisista metsäsuhteista sijoittuu luontoarvoja painottaviin tunnetyyppeihin seesteinen ylläpitäjä ja yhteisöllinen huolehtija. Ihmiskeskeisiä arvoja painottaviin tunnetyyppeihin harkitseva hyödyntäjä ja määrätietoinen sijoittaja sijoittuu sitä vastoin 29 % suomalaisista metsäsuhteista. Loput sijoittuvat energinen seikkailija ja huoleton haahuilija tunnetyyppeihin (23 %), joissa on tasaväkisesti sekä luonto- että ihmiskeskeisiä arvoja. (Suomalaisten metsäsuhteiden tila -selvitys 2018.)

Kaikista luokittelutavoista käy ilmi, että metsäsuhteet ovat monimuotoisia ja yksilön metsäsuhde sijoittuu harvoin vain yhteen luokkaan. Metsäsuhteiden luokittelut kuvaavat ensisijaisesti ihmisten metsään liittämiä monia arvoja. Ne jakautuvat pääasiassa luontokeskeisiin, eli luonnon itseisarvoja korostaviin, sekä ihmiskeskeisiin, eli luonnon ihmiselle tuottamia hyötyjä korostaviin, arvoihin. Nämä arvot ovat usein vastakkaisia ja aiheuttavat sen vuoksi ristiriitoja niin metsäkulttuuriin kuin yksilön omaankin metsäsuhteeseen. Metsäsuhteiden luokittelua tärkeämpää on ymmärtää, että yksilön metsäsuhde voi koostua sekä luonto- että ihmiskeskeisistä arvoista, ja niiden välinen suhde usein muuttuu elämän aikana. Metsäsuhde näyttäytyykin ennen kaikkea yksilön tavoissa havainnoida, toimia ja suhtautua metsään.

Tutkimuksissa on havaittu, että vahva luontosuhde korreloi positiivisesti luontoliikunnan määrän kanssa (Nisbet, Zelenski & Murphy 2009, 731; Loureiri & Veloso 2014). Myös Suomessa Pyky ja muut (2019) havaitsivat vahvan luontosuhteen olevan yhteydessä korkeampaan luontoliikunnan määrään. On saatu myös viitteitä, että vahva luontosuhde voi olla jopa merkittävämpi tekijä viheralueiden käytölle kuin niiden läheisyys ja tilallinen saavutettavuus (Lin ym. 2014; Flowers, Freeman & Gladwell 2016).

Meta-analyyseissä on taas huomattu, että vahva luontosuhde on yhteydessä onnellisuuteen, elinvoimaisuuteen ja psykologiseen hyvinvointiin (Capaldi, Dopko & Zelenski 2014; Pritchard ym. 2019). Vielä ei ole varmuutta lisääkö luontosuhde onnellisuutta, vahvistaako onnellisuus luontosuhdetta vai vaikuttaako luontosuhde ja onnellisuus toisiinsa kaksisuuntaisesti (Capaldi, Dopko & Zelenski 2014, 11; Pritchard ym. 2019, 16). Arvellaan kuitenkin, että vahvan luontosuhteen omaavat viettävät enemmän aikaa luonnossa ja siten hyötyvät luonnon elvyttävistä hyvinvointivaikutuksista (Capaldi, Dopko ja Zelenski 2014, 11). On myös esitetty, että vahva luontosuhde tarjoaa reitin, jonka kautta ihmisen psykologiset perustarpeet – omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys – tyydyttyvät. Tämä tarkoittaa, että luontoympäristöissä ihmiset kokevat helpommin

- omaehtoisuutta vapauden tunteena sekä irtaantumisenä yhteiskunnan asettamista vaatimuksista,
- kyvykkyyttä motivoivina onnistumisina ja uusien asioiden oppimisena, sekä
- yhteisöllisyyttä voimakkaamman sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunteena. (Pritchard ym. 2019, 16–17.)

Vaikka vahvan luontosuhteen ja onnellisuuden syy-seuraussuhteita on tutkittava lisää, niiden välinen yhteys on olemassa ja näyttää lisäävän ihmisten yleistä tyytyväisyyttä ja onnellisuutta. Toisaalta luontosuhteen vahvuutta on haastava mitata tarkasti. Edellä mainituissa tutkimuksissa luontosuhteen vahvuutta on arvioitu pääasiassa mittaamalla yksilön emotionaalista, kognitiivista ja kokemuksellista yhteyttä luontoon. Kaupunkimetsien saavutettavuuden kannalta yksilön vahva luontosuhde näyttää kuitenkin lisäävän todennäköisyyttä viettää aikaa kaupunkimetsissä, mikä vastavuoroisesti entisestään vahvistaa yksilön metsäsuhtetta. Syntyy positiivinen kierre, jossa vahva luontosuhde parantaa kaupunkimetsien saavutettavuutta toimimalla metsään johdattavana tekijänä. Tätä vastoin heikko metsäsuhte vähentää todennäköisyyttä liikkua ja oleskella luonnossa.

Koska suurin osa Suomen väestöstä asuu kaupungeissa, kaupunkimetsien saavutettavuus vaikuttaa monien metsäsuhteen rakentumiseen ja ylläpitämiseen. Kaupunkimetsät ovat erityisen tärkeässä roolissa lasten metsäsuhteen kannalta, koska ne tarjoavat tunnepitoisia luontokokemuksia lasten arjessa (Kaukonen 2012, 30). Lasten luontokokemusten turvaamiseksi kotien ja koulujen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat kaupunkimetsät ovat erityisen tärkeitä, koska nuorten liikkuminen on usein sidoksissa heidän arkiympäristöihinsä.

Suomalaisten nuorten tärkeät ympäristökokemukset ovat Tanin (2017) mukaan muodostuneet vapaudesta liikkua lapsuuden ympäristöissä ilman aikuisten jatkuvaa valvontaa. Myös sveitsiläistutkimuksessa havaittiin, että lapsuuden säännölliset metsäkäynnit niin itsenäisesti kuin vanhempienkin seurassa ovat yhteydessä metsäkäyntien määrään teini-iässä. Sitä vastoin teini-iän metsäkäyntejä vähensi, mikäli vanhemmat olivat lapsuudessa kieltäneet metsissä leikkimisen tai osoittaneet metsiin kohdistuvaa pelkoa tai inhoa. (Oppliger, Lieberherr & Hegetschweiler 2019.) Vanhempien metsäsuhte sekä lapsuuden itsenäisen ja vapaan liikkumisen mahdollisuudet vaikuttavat siis metsäsuhteen rakentumiseen sekä siihen, kuinka paljon ja usein metsissä vierailaan myöhemmin elämässä.

Tässä luvussa käsiteltyjen tutkimusten perusteella näyttää vahvasti siltä, että saavutettavuuden näkökulmasta asukkaiden metsäsuhte on merkityksellinen kaksisuuntaisesti. Ensinnäkin kaupunkimetsien hyvä saavutettavuus mahdollistaa asukkaille metsäsuhdetta vahvistavia luontokokemuksia. Toisekseen asukkaiden luontosuhteeseen panostaminen parantaa kaupunkimetsien saavutettavuutta, sillä vahvan luontosuhteen omaavat henkilöt hakeutuvat todennäköisemmin kaupunkimetsiin ja viettävät niissä myös enemmän aikaa.

3 KAUPUNKIMETSÄT

Suomen ympäristökeskuksen mukaan yli 15 000 asukkaan taajamat muodostavat kaupunkeja. Suomalainen kaupunki jakautuu sisempään ja ulompaan kaupunkialueeseen sekä niitä ympäröivään kehysalueeseen. Jokaisella kaupungilla on vain yksi tiiviisti, yhtenäisesti ja tehokkaasti rakennettu sisempi kaupunkialue. Yleisimmin kyseessä on kaupungin keskusta. Ulompi kaupunkialue koostuu sitä vastoin monista erillisistä lähitaajamista sekä kauppaa-, teollisuus- ja viheraluekeskittymistä. Kaupungin kehysalue kattaa taas sellaiset sekoittuneet alueet, jotka kytkeytyvät sisempään tai ulompaan kaupunkialueeseen mutta eivät lukeudu selkeästi kumpaankaan niistä. (Helminen ym. 2014, 9.)

Metsä on puolestaan ekosysteemi, johon kuuluu puusto, muu metsäkasvillisuus, maaperä sekä elollinen luonto. Metsän minimikriteereinä pidetään yleisesti vähintään puolen hehtaarin kokoista aluetta, jossa puut saavat kasvaa yli viisimetrisiksi ja niiden latvukset peittävät vähintään 10 % alueesta. (Metsäsanasto 2016.) Kaupunkimetsinä voidaan pitää siis kaikkia sisemmällä ja ulommalla kaupunkialueella sekä kehysalueella sijaitsevia metsäekosysteemejä. Kaupunkimetsät voivat olla moninaisia ja niiden ominaispiirteet riippuvat maaperästä sekä alueella käytetyistä menneistä ja nykyisistä metsänhoitotavoista.

YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO¹ (2016) määrittelee kaupunkimetsät (*urban forests*) väljemmin viisiportaisen asteikon mukaan. Asteikon kaksi ensimmäistä portaikkoa kattavat yli puolen hehtaarin kokoiset viheralueet, mutta vain ensimmäisen portaikon (*peri-urban forests and woodlands*) voi katsoa täyttävän edellä mainitut metsän vähimmäiskriteerit. Toiseen portaikkoon (*city parks and urban forests*) sitä vastoin lukeutuu hoidetut puistot, joiden kasvillisuus, maaperä ja elollinen luonto eivät useinkaan vastaa metsäekosysteemiä. Kolmas portaikko sisältää alle puolen hehtaarin kokoiset puistot ja puutarhat (*pocket parks and gardens with trees*) ja neljäs viherkadut sekä -aukiot (*trees on street or in public squares*). Viimeisenä asteikossa on kaikki muut puita käsittävät alueet (*other green spaces with trees*), kuten jalkapallokentät sekä hautausmaat. Pienimmillään FAO katsoo kaupunkimetsää olevan siis jopa muutaman puun ryhmittymät. Tämä johtuu siitä, että FAO:n jaottelu perustuu kaupunkien infrastruktuurin kolmijakoon: harmaaseen (rakennukset ja tiet), siniseen (järvet ja joet) sekä vihreään (puut ja puistot). (Salbitano ym. 2016, 2-3.)

FAO:n määritelmä kaupunkimetsästä on tämän tutkielman näkökulmasta liian laaja. Viitatessani jatkossa vihreään infrastruktuuriin tarkoitan kuitenkin kaikkia FAO:n määrittelyn mukaisia kaupungin viheralueita ja -palveluja. Maailmanlaajuisesti FAO:n määritelmä toiminee hyvänä kannustimena investoida vihreään infrastruktuuriin, sillä jo pienien viheralueiden ja vehreiden näkymien on todettu vaikuttavan positiivisesti kaupunkiympäristön viihtyvyyteen ja terveellisuuteen (Eckel & de Vries 2016, 216). Suomalaisessa kontekstissa metsäsanaan ei ole kuitenkaan mielekästä kytkeä puistoja tai yksittäisiä puita. Suomi on harvaan asuttu maa, jonka vuoksi metsät ovat myös kaupungeissa verrattain lähellä ja suurempia kuin muualla Euroopassa.

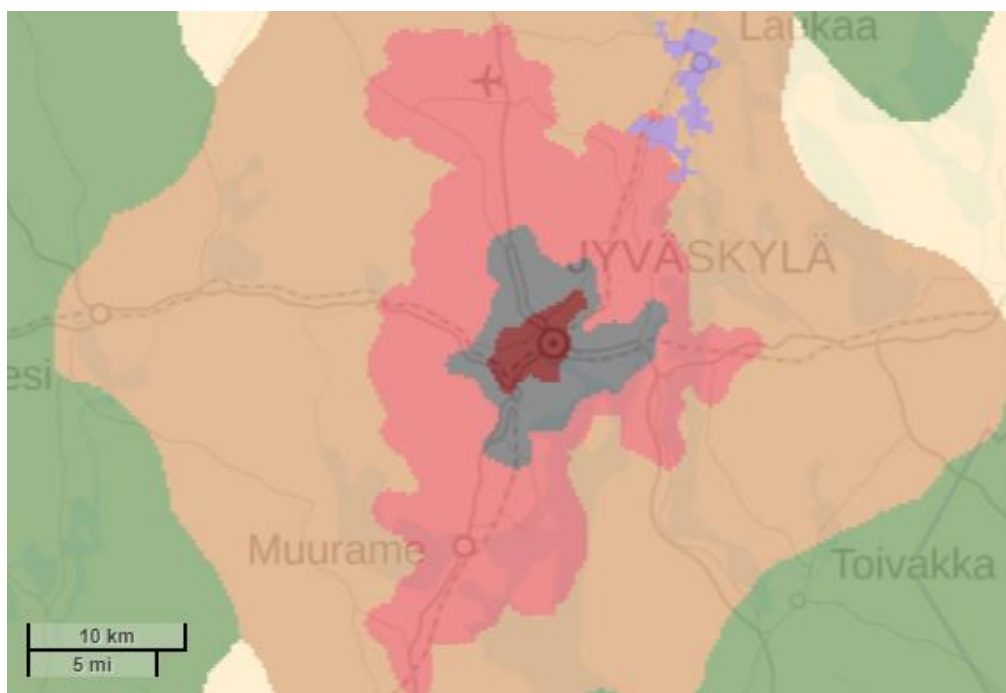
¹ Food and Agriculture Organization of the United Nations

Myers (2019) kuvaa villin kaupunkiluonnon (*wild urban nature*) koostuvan hallitsemattomasti ja spontaanisti kasvavasta kasvillisuudesta. Myers liittää villeyteen myös eliölajien monimuotoisuuden ja luonnon kasvamisen epäjärjestyksessä sekä odottamattomissa paikoissa. (Myers 2019, 53.) Myersin määritelmä auttaa hahmottamaan myös suomalaisen kaupunkimetsän ja muun vihreän infrastruktuurin eroa. Siinä missä puistojen ja katujen kasvit ovat täsmällisesti aseteltu ja muotoiltu, kaupunkimetsissä vallitsee näennäinen epäjärjestys luonnon omien prosessien mukaisesti. Tämänkaltaisella villimmän kasvillisuuden läsnäololla on todettu positiivisia vaikutuksia ihmisten palautumiseen erityisesti muutoin tarkoin hallituissa kaupunkiympäristöissä (mts. 53).

Kaupunkimetsillä tarkoitan tässä tutkielmassa siis suomalaisen kaupungin sisemmällä, ulommalla ja kehysalueella sijaitsevia yli puolen hehtaarin kokoisia metsäekosysteemejä, joissa on puuston lisäksi metsäinen kasvillisuus, maaperä sekä elollinen luonto. Kaupunkimetsien kasvillisuus eroaa muusta vihreästä infrastruktuurista, koska se on spontaania ja kehittynyt pääpiirteittäin luonnon omien prosessien mukaisesti. Rakennetut viheralueet pyrin jättämään tarkastelun ulkopuolelle, vaikka kokemuksia kartoittavassa tutkielmassa tulee ottaa huomioon, että ihmiset voivat kokea metsäksi myös esimerkiksi puustoiset puistot.

3.1 Jyväskylän kaupunkimetsät

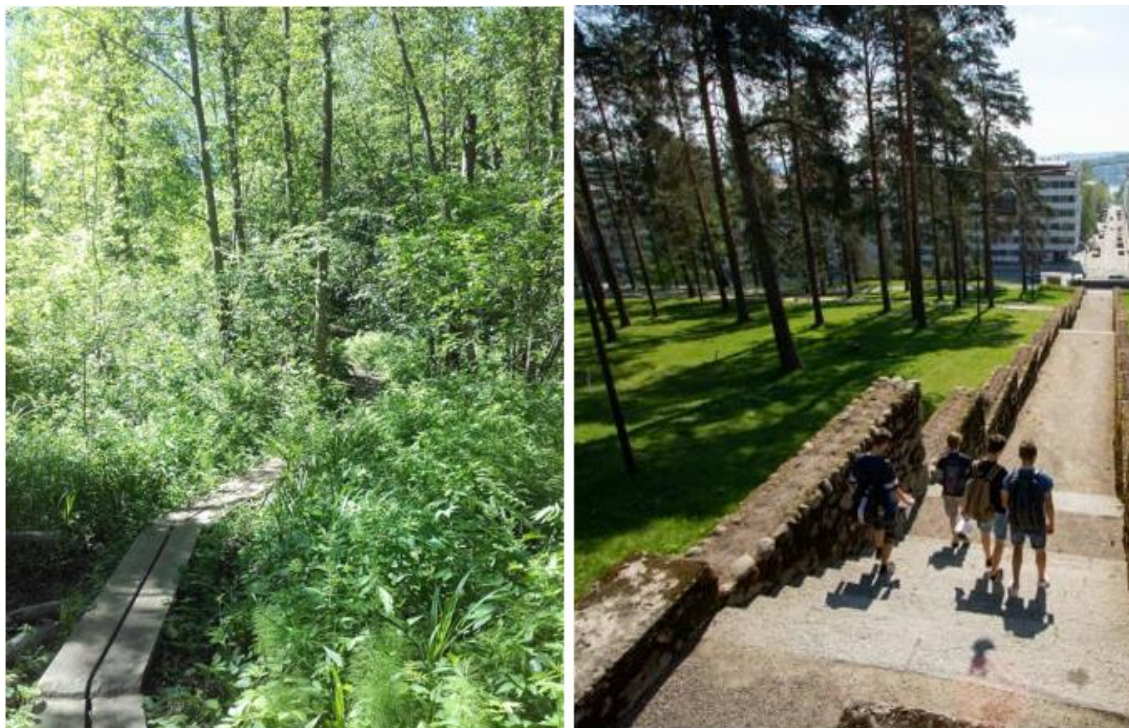
Vuonna 1837 perustettu Jyväskylä on Suomen seitsemänneksi suurin kaupunki. Aukkaita Jyväskylässä on noin 142 500 jakautuen niin, että jokaisella neliökilometrillä asuu keskimäärin 121 henkeä. (Tilastotietoa Jyväskylästä 2020.) Jyväskylän kaupunkialueet näkyvät kuviossa 2.

KUVIO 2. Jyväskylän kaupunkialueet (Suomen Ympäristökeskus 2013).

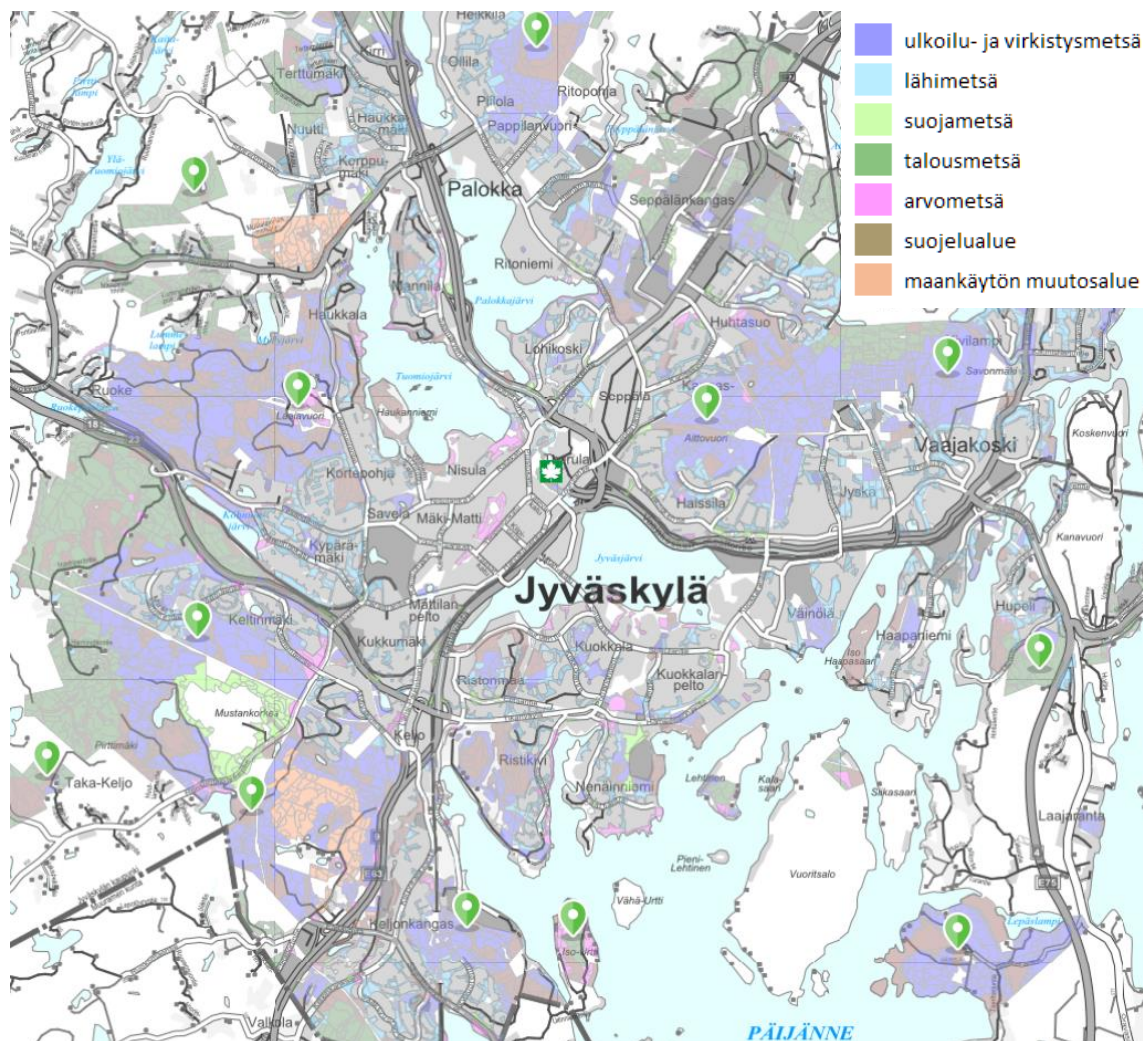
Kartalle on merkitty tummanpunaisella sisempi kaupunkialue, joka kattaa Jyväskylän ydinkeskustan, keskustan puoleiset Jyvä- ja Tuomiojärven rannat sekä Seppälän ja Keljon kauppakeskittymät. Ulompi kaupunkialue on merkitty harmaalla värillä ja se rajautuu uloimmillaan Vaajakosken, Kuokkalan, Keljonkankaan, Keltinmäen, Kypärämäen, Laajavuoren, Palokan, Seppälänkankaan ja Huhtasuon asuinalueille. Vaaleanpunaisella merkitty alue on kaupungin kehysaluetta, joka ulottuu osittain myös Jyväskylän kaupungin ulkopuolelle Muurameen. (Kuvio 2.)

Jyväskylän kaupunki omistaa metsiä kaikkiaan 8 657 hehtaaria ja suurin osa niistä sijaitsee noin viiden kilometrin säteellä keskustasta. Metsät ovat pääasiassa tuoreita ja lehtomaisia kangasmaita. (Metsäohjelma 2018, 7.) Pääosa kaupungin laajemmista metsäalueista sijaitsee ulommalla kaupunkialueella sekä sitä ympäröivällä kehysalueella. Sisemmällä kaupunkialueella olevat metsät ovat pääasiassa pieniä, osittain rakennettuja sekä runsaan käytön ja hoidon vuoksi niin puistomaisia, etteivät ne täytä tämän tutkielman kaupunkimetsän kriteerejä (katso luku 3 Kaupunkimetsät).

KUVIO 3. Metsätyyppejä Jyväskylän sisemmällä kaupunkialueella. Tourujoen luonnonsuojelualue (vas.) on rehevää lehtokorpea. Keskustan Harju (oik.) on hoidettu puistomainen alue.

Esimerkkejä Jyväskylän sisemmän kaupunkialueen puistomaisista ja rakennetuista viheralueista ovat muun muassa ydinkeskustassa sijaitseva Harju (kuvio 3, oikea kuva) sekä Seminaarinmäen kampusalue. Puistojen lisäksi ydinkeskustasta löytyy myös Tourujoen jokilaaksossa sijaitseva luonnonsuojelualue (kuvio 3, vasen kuva). Sisemmälle kaupunkialueelle jää myös Ylistönrinteen luonnonsuojelualue, mutta muuten Jyväskylän kaupunkimetsät sijaitsevat pääasiassa ulommalla kaupunkialueella tai kehysalueella.

KUVIO 4. Jyväskylän kaupungin omistamat metsät ja päävirkistysalueet. Kartalla 1 cm = 0,5 km.

Kuviossa 4 näkyy Jyväskylän kaupungin omistamat metsät korostettuina eri väreillä. Värit edustavat Metsäohjelmassa (2018, 12) määriteltyjä metsien hoitoluokkia. Vihreillä paikkamerkeillä on taas osoitettu Jyväskylän kaupungin päävirkistysalueet, jotka sijaitsevat yksinomaan ulommalla kaupunkialueella tai kehysalueella. Suurin osa kaupungin omistamista metsistä kuuluu ulkoilu- ja virkistysmetsiin (29 %), sekä talousmetsiin (32 %). Maastossa metsien hoitoluokat eivät kuitenkaan välttämättä näy tai ole merkittävä asia virkistyskäyttäjän näkökulmasta. Hoitoluokat vaihtuvat maastossa kulkiessa huomaamatta ja paikoin tiuhaankin, eikä asiaan perehtymätön välttämättä erota talousmetsää virkistysmetsästä tai virkistysmetsää lähimetsästä. Esimerkiksi kuviossa 5 näkyvää lähimetsää (vasen kuva) on maastossa hankalaa erottaa virkistysmetsästä (oikea kuva), eikä virkistyskäyttäjä välttämättä koe sitä edes tarpeelliseksi.

KUVIO 5. Lähimetsää Kuokkalassa (vas.) sekä ulkoilu- ja virkistysmetsää Keltinmäellä (oik.).

Toisaalta metsien hoitoluokat ovat kaupungin asukkaille tärkeää tietoa metsien saavutettavuuden kannalta. Niiden avulla asukkaat tietävät paremmin pitkällä aikavälillä, millaisia muutoksia ja hoitotoimenpiteitä oman asuinalueen metsiin kohdistuu. Esimerkiksi oranssit alueet kuviossa 4 ovat tulevaisuuden rakentamiseen tarkoitettuja maankäytön muutosalueita. Hoitoluokkien lisäksi myöskään metsänomistajalla ei ole Suomessa merkittävää roolia metsissä virkistäytymisen kannalta joka miesten oikeuksien vuoksi. Kokemukset ja näkemykset metsien hoidosta tai hoitamattomuudesta voivat sitä vastoin vaikuttaa paljonkin metsien koettuun vetovoimaisuuteen ja siten niiden saavutettavuuteen. Tästä keskustelen tarkemmin kappaleessa 4.2 Yksilöllinen saavutettavuus.

3.2 Kaupunkimetsien merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle

Suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa. Vuonna 2018 Suomen väestöstä yli 70 prosenttia asui kaupunkialueilla ja enemmistö heistä (32,8 %) asui sisemällä kaupunkialueella, eli tiiviisti rakennetulla keskusta-alueella. Sisemmän kaupunkialueen asukasmäärä onkin kasvanut eniten vuodesta 1990. (Taulukko 1.) Kaupunkiasumisen kasvun oletetaan jatkuvan. Tilastokeskuksen arvion mukaan 20 vuoden kuluessa sisemmän ja ulomman kaupunkialueen väestömäärä kasvaa nykyisestä 450 000 henkilöllä (Suomen virallinen tilasto 2018b).

TAULUKKO 1. Kaupunkialueilla asuvien osuus väestöstä (Suomen virallinen tilasto 2018a).

		1990	2018
KOKO MAA	Kaupunkialueella asuvien osuus, %	61,9	70,3
	Sisemmällä kaupunkialueella asuvien osuus, %	29,1	32,8
	Ulommalla kaupunkialueella asuvien osuus, %	23,5	26,5
	Kaupungin kehysalueella asuvien osuus, %	9,4	11,1
Jyväskylä	Kaupunkialueella asuvien osuus, %	92,7	93,9
	Sisemmällä kaupunkialueella asuvien osuus, %	33,9	38,3
	Ulommalla kaupunkialueella asuvien osuus, %	46,6	45,2
	Kaupungin kehysalueella asuvien osuus, %	12,2	10,4

Jyväskylän asukkaista melkein 94 prosenttia asui vuonna 2018 kaupunkialueilla. Jyväskylässä suurin osa asukkaista asui vielä 2018 ulommalla kaupunkialueella (45,2 %), mutta sisemmällä kaupunkialueella asuvien määrä on noussut vuodesta 1990 eniten (4,4 %). Samanaikaisesti ulommalla kaupunkialueella ja kehysalueella asuvien määrä on hieman laskenut. (Taulukko 1.) Jyväskylän pyrkimys kaksinkertaistaa keskustan asukasmäärä vuoteen 2030 mennessä (Jyväskylän keskustavisio) muuttanee kaupunkialueilla asuvien keskinäisiä prosenttiosuuksia tulevaisuudessa niin, että sisemmän kaupunkialueen asukasmäärä lisääntyy. Tämä heikentää todennäköisesti keskustan nykyisten kaupunkimetsien saavutettavuutta, kun niiden käyttöpaine kasvaa.

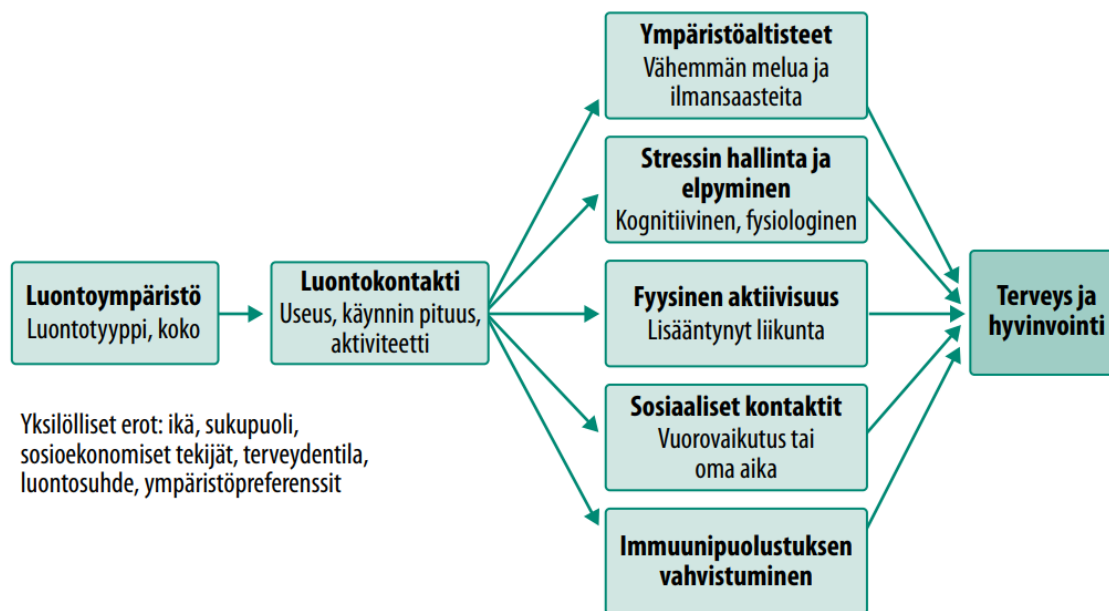
Kaupunkiasumisen lisääntyminen Suomessa korostaa tarvetta rakentaa ja ylläpitää asukkaiden hyvinvointia tukevia ja laadukkaita kaupunkiympäristöjä. Kasvavissa ja tiivistyvissä kaupungeissa on jatkuvasti vähemmän mahdollisuuksia oleilla luonnossa, mikä näkyy myös terveydenhuollon kustannuksien kasvussa (Kaukonen 2012, 32). Metsillä on oleellinen rooli osana laadukasta ja terveellistä kaupunkiympäristöä, sillä ne takaavat mahdollisuuden jokapäiväisiin luontokontakteihin. Kaukonen (mts. 27) näkee kaupungin koko vihreän infrastruktuurin merkittävänä resurssina, jolla voidaan edistää asukkaiden terveyttä. Voimakkaimmat hyödyt saadaan kuitenkin metsistä, joiden hyvinvointivaikutukset ovat usein monimuotoisempia kuin muun vihreän infrastruktuurin.

Metsien terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Tutkimus luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista on lisääntynyt viime vuosina voimakkaasti ja vahvistanut näyttöä luontoympäristöjen terveyshyödyistä (Tyrväinen ym. 2018, 1397). Luonnosta saadut hyödyt syntyvät usein eri vaikutusmekanismien yhteistuloksena, jonka voimakkuus riippuu kolmesta tekijästä:

1. Millaisessa luontoympäristössä oleskelu tapahtuu.
2. Luontokontaktin määrästä ja laadusta.
3. Yksilöllisistä eroista. (Kuvio 6.)

Luonnosta saadut terveysvaikutukset ovat pääasiassa tahdosta riippumattomia (mts. 1398). Tämä tarkoittaa, että luonnossa oleskelulla on positiivisia vaikutuksia hyvinvointiimme myös ilman niiden tietoista tavoittelua. Hyvinvointivaikutusten teho on kuitenkin yksilöllistä ja riippuu muun muassa yksilön luontosuhteesta ja sukupuolesta (kuvio 6).

KUVIO 6. Luonnon hyvinvointi- ja terveyshyötyjen vaikutusmekanismit (Tyrväinen ym. 2018, 1398).

Seuraavaksi tarkastelen kaupunkimetsien merkitystä asukkaille suhteessa luonnon terveys- ja hyvinvointihyötyjen vaikutusmekanismeihin. Kaupunkimetsien monitahoinen rooli osana asukkaiden jokapäiväistä elämää avautuu tehokkaasti suhteessa näihin vaikutusmekanismeihin, koska ne limittyvät osaksi sitä, mitkä asiat tekevät kaupunkiasumisesta laadukasta.

Luontoympäristöt ja luontokontaktit

Miellyttäväksi koettu luontoympäristö on usein kulttuurisidonnaista (Tyrväinen, Korpela & Ojala 2014a, 55). Koska metsistä muodostuu Suomen yleisin luonnonympäristö, ovat ne täällä myös kulttuurisesti tärkeimpiä: monet suomalaiset perinteet niin elinkeinoissa, taiteissa kuin harrastuksissakin liittyvät metsiin. Useiden tutkimusten mukaan suomalaisten mielipaikat löytyvät kaupungeissakin metsistä (Virtanen & Korpela 2005; Tyrväinen, Mäkinen & Schipperijn 2007a; Tyrväinen ym. 2007b; Korpela ym. 2010). Tyypillisiä syitä hakeutua omaan mielipaikkaan ovat rauhoittuminen ja ajatusten selvittely (Tyrväinen ym. 2018, 1397). Kaupunkimetsän on kuitenkin oltava riittävän iso, mielellään useamman kymmenen hehtaarin kokoinen alue, jotta siellä voi tavoittaa riittävän rauhan, hiljaisuuden ja metsän tunnun (Tyrväinen, Korpela & Ojala 2014a, 56).

Suomalaistutkimuksessa, jossa vertailtiin keskenään eri-ikäisten ja erityyppisten metsien elvyttävyyttä, havaittiin, että varttuneimpien ja luonnontilaisten metsien elvyttävyyden merkittävästi tehokkaampaa kuin talouskäytössä olevien nuorten metsien (Simkin, Ojala & Tyrväinen 2019). Elvyttävyyden näkökulmasta vanhojen metsien säilyttäminen asutuksen lähistöllä tulisikin olla metsänhoidon ja maankäytön suunnittelun keskiössä. Koska kaupunkimetsät ovat useimpien suomalaisten arkea lähimpänä, on niillä merkittävä rooli asukkaiden mahdollisuuksille hyötyä luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista.

Luontoympäristöt tukevat terveyttä ja hyvinvointia erityisesti osana jokapäiväistä elämää. Esimerkiksi hollantilaistutkimuksessa havaittiin, että mitä vihreämpi elinympäristö, sitä suurempi osa asukkaista raportoi terveydentilansa hyväksi (Maas ym. 2006). Tämän vuoksi on tärkeää, että luontokontakteja syntyy päivittäisen kulkemisen yhteydessä esimerkiksi oman asunnon ja työpaikan välillä (Faehnle ym. 2014, 75). Vaikka lisää tutkimustietoa tarvitaan siitä, kuinka paljon ja usein luonnossa tulisi oleskella, tiedetään, että säännöllisestä käytöstä saadaan eniten terveyshyötyjä (Tyrväinen ym. 2018, 1402).

Tietyt hyvinvointivaikutukset alkavat jo hyvin lyhyen luontokontaktin aikana. Esimerkiksi elpyminen ja elinvoimaisuuden lisääntyminen ilmenevät jo 15 minuutin metsässä oleskelun jälkeen (Tyrväinen ym. 2014b). On myös havaittu, että jo lyhytaikaisella metsämaiseman katselulla on rentouttavia vaikutuksia (Tsunetsugu ym. 2013). Koska säännöllisestä ja lyhytaikaisestakin kontaktista saadaan terveyshyötyjä, tulisi kaupunkimetsien tarjonta olla riittävän kattava ja mahdollisuuksien mukaan osa asukkaiden arkisia asiointireittejä.

Luontoympäristöjen ja -kontaktien tarjoamat hyvinvointihyödyt

Tutkimuksessa on havaittu, että luontoympäristöt ja -kontaktit vaikuttavat ihmisten terveyteen ainakin viidellä eri tavalla: ne vähentävät altistusta ympäristösaasteille, auttavat stressin hallinnassa ja elpymisessä, lisäävät fyysistä aktiivisuutta, parantavat sosiaalisia kontakteja ja vahvistavat kehomme immuunipuolustusta (Tyrväinen ym. 2018, katso kuvio 6). Seuraavaksi esittelen lyhyesti kunkin hyvinvointivaikutuksen tarkemmin.

Luonnonympäristöt vähentävät kaupungeissa melulle, ilmansaasteille ja liialliselle kuumuudelle altistumista. Esimerkiksi äänimaisemaa vihreän infrastruktuurin on todettu parantavan kahdella tasolla. Ensinnäkin kasvillisuus vaimentaa liikenteestä ja ihmistoiminnasta aiheutuvaa melua, ja toisekseen se lisää miellyttäväksi koettujen luonnonäänien määrää, kuten linnunlaulua. Yhtä lailla kaupunkiluonto vähentää altistumista liikenteestä ja teollisuudesta syntyville ilmansaasteille varastoimalla ja sitomalla ilman epäpuhtauksia. Lisäksi vihreä infrastruktuuri ehkäisee kuumuudelle altistumista pienentämällä kaupunkien rakenteisiin varastoituvaa lämpöä, eli lämpösaarekeilmiötä. (Urban green spaces and health 2016, 7–8.) Ympäristösaasteet ovat alhaisimmillaan kaupunkimetsissä, jotka ovat laajempia ja kasvillisuudeltaan rikkaampia kuin muut vihreän infrastruktuurin muodot. Kaupunkimetsien voidaankin olettaa vähentävän ympäristösaasteista johtuvia sairauksia muuta vihreää infrastruktuuria tehokkaammin.

Eniten tutkimusnäyttöä on luontoympäristöjen myönteisistä vaikutuksista mielialaan (Tyrväinen ym. 2018, 1400). Elpyminen ja elinvoimaisuuden lisääntyminen näyttää tapahtuvan luontoympäristössä riippumatta siitä, mitä siellä tekee (Pasanen 2020, 65). Tämä tekee kaupunkimetsistä matalankynnyksen paikkoja asukkaiden hyvinvoinnin ylläpidolle. Mielialan kohenemista luontoympäristöissä on selitetty kahden teorian avulla. Ensimmäinen on psykofyysisen stressin väheneminen (*psychophysiological stress reduction theory*, Ulrich 1983; Ulrich ym. 1991), jonka mukaan ihmisen ollessa evolutiivisesti sopeutunut luontoympäristöön, luontokontaktit vähentävät stressiä automaattisesti parasympaattisen hermoston kautta. Toinen teoria liittyy taas tarkkaavaisuuden elpymiseen (*attention restoration theory*, Kaplan & Kaplan 1989), jonka mukaan luonnossa ihmisen huomio kiinnittyy tahattomasti ympäristön elvyttäviin ilmiöihin. Tämä palauttaa keskittymistä vaativan suoran huomion käytöstä sekä tehostaa kognitiivisia toimintoja, kuten tiedon vastaanottamista, tallentamista, käsittelyä ja käyttöä. (Urban green spaces and health 2016, 4.)

Kaupunkiympäristöjen hektisyys ja tarkkaavaisuutta vaativat tietotyöt ovatkin lisänneet psykofyysisen stressin ja työuupumuksen määriä. Vuoden 2018 työolotutkimuksen mukaan jaksamisongelmat ovat lisääntyneet viime vuosina huomattavasti, ja uupumukseen liittyvistä psyykkisistä ja fyysisistä oireista kärsivät erityisesti naiset, nuoret ja keski-ikäiset palkansaajat. (Suomen virallinen tilasto 2018c.) Kaupunkimetsissä voi olla potentiaalia ympäristöinä, joissa kuntoudutaan tietotyön kuormittavuudesta, sillä uupumuksesta kärsivien on todettu toipuvan nopeammin luonnonympäristöissä kuin kaupunkiympäristöissä (Staats, Kieviet & Hartig 2003).

Metsät tarjoavat kaupungeissa tärkeitä ulkoilun ja liikunnan paikkoja, jotka lisäävät asukkaiden aktiivisuutta. Pyky ja muut (2019) havaitsivat, että lähellä sijaitsevat ja riittävän laajat (25–150 hehtaaria tai isommat) viheralueet edistävät asukkaiden aktiivisuutta. Tämä on tärkeää, koska fyysisen aktiivisuuden taso on vähentynyt tekniikan kehityksen ja kaupungistumisen myötä (Gladwell ym. 2013, 2). Lihasvoimin liikkuminen on harvoin enää käytännöllistä, koska motorisoiduilla kulkuneuvoilla pystyy hoitamaan liikkumisen paikasta toiseen nopeammin, mukavammin ja tehokkaammin. Tämä on laskenut ihmisten aktiivisuuden tasoa, joka on lisännyt sairauksien määrää (mts. 2). Myös nuorten heikentynyt tasapaino on yhdistetty siihen, että lapsilla on kaupungeissa vähän mahdollisuuksia liikkua tasapainoa kehittävässä luontoympäristöissä (Kaukonen 2012, 29–30).

Luontoympäristöissä ihmisten aktiivisuus usein lisääntyy huomaamatta, sillä luonnossa liikkumista ei koeta yhtä rasittavaksi kuin kaupungissa tai sisätiloissa liikkumista. Virikkeellinen luontoympäristö näyttää vievän huomion pois tavoitteelliseen liikuntaan usein liitetystä ajan ja kehontoimintojen kontrolloimisesta. Tästä syystä luonnonympäristöissä ajaudutaan usein liikkumaan kuin itsestään. (Gladwell ym. 2013, 5.) Luontoalueiden hyvän tarjonnan on myös todettu lisäävän arkiliikuntakertoja (Pietilä ym. 2015). Vastaavasti mitä enemmän vapaa-ajalla ulkoillaan luonnossa, sitä voimakkaammin sen on todettu elvyttävän ja tukevan emotionaalista hyvinvointia (Korpela ym. 2014). Kaupunkimetsien rooli asukkaiden fyysisen aktiivisuuden lisääjänä näyttää muita viheralueita merkittävämmältä, koska metsille tyypillisten ominaisuuksien, kuten lajiston rikkouden, houkuttelevien maisemien sekä rauhan ja hiljaisuuden, on myös havaittu lisäävän fyysistä aktiivisuutta (Björk ym. 2008; de Jong ym. 2012).

Kaupunkimetsillä on merkitystä myös ihmisten hyvinvointiin vaikuttaville sosiaalisille kontakteille. Sosiaalinen osallistuminen ja verkostot edistävät terveyttä ja hyvinvointia, kun taas sosiaalinen eristyneisyys ja yksinäisyys lisäävät ennenaikaisen kuoleman sekä sairauksien riskiä. (Nieminen ym. 2010.) Viheralueiden ja sosiaalisen hyvinvoinnin välisistä suhteista ja vaikutusmekanismeista ei ole vielä täysin kattavaa tietoa. Esimerkiksi viheralueen kokeminen vaaralliseksi voi heikentää sen positiivisia vaikutuksia ihmisen sosiaalisiin kontakteihin. (Urban green spaces and health 2016, 5.) Vihreän infrastruktuurin määrällä ja laadulla näyttää kuitenkin olevan yhteys parempaan sosiaaliseen hyvinvointiin. Esimerkiksi Mitchellin ja Pophamin (2008) mukaan kaikista vihreimmissä asuinympäristöissä on vähiten eri tuloluokkien välisiä terveyseroja. Vehreyden määrän on havaittu myös liittyvän positiivisempaan viestintään. Schwartz ja muut (2019) esimerkiksi havaitsivat, että mitä vihreämmällä alueella ihmiset olivat, sitä positiivisempia sosiaalisen median viestejä he julkaisivat.

Viime vuosina on ollut paljon esillä myös luonnon monimuotoisuuden eli biodiversiteetin tärkeys immuunipuolustukselle. Urbanisoitunut elämäntyyli on vähentänyt suoraa altistumista hyödyllisille luonnon mikrobeille, jotka tehostavat vastustuskykyä sekä estävät elimistön tulehdustiloja, joilla on yhteys esimerkiksi masennukseen ja kongitiivisten kykyjen heikkenemiseen. (Leppänen & Pajunen 2017, 71-75.) Lisäksi Hanski ja muut (2012) havaitsivat, että asuinympäristöjen luonnon monimuotoisuus vähentää riskiä sairastua allergioihin. Koska kaupunkimetsät ovat vihreän infrastruktuurin monimuotoisin muoto, niillä on olennainen merkitys asukkaiden immuunijärjestelmän kehitykselle ja ylläpidolle.

Yksilölliset erot

Tällä hetkellä metsien hyvinvointihyödyissä nähdään merkittävää potentiaalia kansanterveyden edistämisessä ja sairauksien ehkäisyssä (Tyrväinen ym. 2018). Luonnon terveyshyötyjen syy-seuraus- ja annos-vastesuhteita on kuitenkin haastavaa tutkia, sillä saatujen terveyshyötyjen määrään ja laatuun vaikuttavat yksilölliset erot (Ojala ym. 2019, 60). Siihen kuinka paljon, ja millä tavalla, yksilö hyötyy luonnonympäristöistä, vaikuttaa henkilön ikä, sukupuoli, sosioekonomiset tekijät, terveydentila, luontosuhde sekä ympäristöpreferenssit (kuvio 6).

Yksilöllisistä eroista huolimatta tiedetään jonkin verran siitä, mitkä tekijät yhdistävät tiettyjä ryhmiä. Esimerkiksi lähellä sijaitsevat kaupunkimetsät tukevat erityisesti vähätuloisten, ikääntyvien ja lasten hyvinvointia, koska nämä ryhmät viettävät muita enemmän aikaa kotinsa välittömässä läheisyydessä (Maas ym. 2006; Tyrväinen, Korpela & Ojala 2014a, 49), koska heillä on heikommat mahdollisuudet virkistäytyä kaukana sijaitsevissa luontokohteissa tai omilla kesämökeillä (Rook 2013, 18366). Näistä kolmesta erityisen haavoittuvassa asemassa ovat lapset, sillä lapsuuden luontokäyntien määrä ja toistuvuus vaikuttavat siihen, kuinka usein luonnossa käydään myöhemmin elämässä (Ward Thompson, Aspinall & Montarzino 2007; Taye ym. 2019). Kaupunkimetsien rooli lapsien aikuisiän mielenterveydelle on myös erittäin merkittävä, sillä laajamittaisessa tanskalaisessa väestötutkimuksessa havaittiin, että viheralueiden läheisyys lapsuudessa pienentää riskiä sairastua mielenterveyshäiriöihin aikuisena (Engemann ym. 2019).

Yksilöllisistä eroista huolimatta ympäristöpreferensseistä tiedetään, että suomalaisten mielipaikkoja yhdistää rauhallisuus, metsäntuntu ja luonnollisuus (Tyrväinen, Mäkinen & Schipperijn 2007a). Toisaalta Besson (2020, 74) on kritisoinut aiempaa, pitkälti määrällisiin kyselyaineistoihin perustunutta, mielipaikkatutkimusta yleistyksistä sekä kaupunki- ja luontoympäristöjen vastakkainasettelusta. Besson (2020) muistuttaa, että yksilöllä voi olla useita mielipaikkoja niin luonnossa kuin kaupungissakin ja erilaisiin mielipaikkoihin hakeudutaan vallitsevan mielentilan mukaan. Mielentilan lisäksi mielipaikkojen elvyttävät vaikutukset riippuvat myös yksilön persoonasta sekä henkilökohtaisista ja kulttuurisista mieltymyksistä. (Mts. 60.)

3.3 Kaupunkimetsien tulevaisuus

Kaupunkien asukasmäärien kasvaessa paine tiivistämiselle ja täydennysrakentamiselle lisääntyy. Tyypillisesti täydennysrakentamispaineet kohdistuvat viheralueisiin (Yli-Pelkonen 2009, 73). Erityisen uhattuna voidaan pitää pieniä kaupunkimetsiä, joissa ei ole ennestään ylläpidettyjä virkistysrakenteita tai -palveluja (mts 79). Täydennysrakentamispäätöksiä ei tulisi kuitenkaan tehdä kevyin perustein, sillä rakentamisen tieltä raivattua metsää ei voi palauttaa enää keinotekoisesti (Faehnle 2009, 84). Samalla menetetään tärkeitä metsien tuottamia paikallispalveluja, kuten virkistäytyminen, lämpötilojen tasaaminen, habitaatit eläimille ja hyönteisille, ilmansaasteiden ja melun vähentäminen sekä sadeveden imeytyminen ja suodatus (Yli-Pelkonen 2009, 74).

Sitä vastoin virkistäytymiseen vakioituneita metsiä ei yleensä oteta täydennysrakennuskäyttöön yhtä helposti. Mikäli virallisia virkistysmetsiä ei kuitenkaan ole tarpeeksi kaupungin asukasmäärään nähden, voi niissä esiintyä maaperän, kasvillisuuden ja kulkureittien kulumista. Kulumisen ja eroosio laskevat kaupunkimetsän arvoa niin virkistyksellisesti kuin luonnon toimintojenkin kannalta (Faehnle ym. 2014, 83). Suosituimmissa virkistysmetsissä voi esiintyä myös ruuhkaa, joka voi johtaa esimerkiksi laturavon kaltaisiin ilmiöihin. Kaupunkimetsien koon ja määrän onkin hyvä olla suhteutettuna vähintään kaupungin nykyiseen mutta myös tulevaisuuden ennustettuun asukasmäärään.

Kaupunkiasumisen lisääntyessä kovenee kaupunkien keskinäinen kilpailu asukkaista. Laadukkaat ja riittävät kaupunkimetsät voivat luoda kunnille etulyöntiaseman uusien asukkaiden houkuttelemisessa. Sopivat liikuntaympäristöt, kaupungin viihtyisyys sekä puhdas elinympäristö ovat yhä merkittävämpiä asuinpaikkakunnan valintaa määritteleviä tekijöitä. (Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä 2013, 31.) Ihmisten kriteerit kaupunkiasumiselle ovatkin entistä vaativampia, eivätkä asukkaiden toiveet välttämättä kohtaa tiivistyvän kaupunkirakenteen ihanteiden kanssa. Tulevaisuuden ongelmaksi voi muotoutua, ettei kerran tiiviiksi rakennettua kaupunkia saa enää väljemmäksi. Metsäluonnon palauttaminen kaupunkiympäristöön on lähes mahdotonta tai vaatisi oletettavasti alueen eristämistä käytöstä vuosiksi, ellei vuosikymmeniksi. Tämänkaltaisen metsittämisprojekti maa-alaltaan kalliissa kaupungissa on kuitenkin epätodennäköistä, jonka vuoksi olemassa olevien kaupunkimetsien tilalle rakentamista tulee harkita tarkoin.

Kaavoituksessa virkistyskäyttöön varattujen kaupunkimetsien tulevaisuus saattaa olla pienempiä ja käytöltään määrittelemättömiä kaupunkimetsiä valoisampi. Ekologi Ilkka Hanski (2007) on esittänyt, että tulevaisuudessa virkistyskäytössä olevat kaupunkimetsät saattavat säilyä ja kehittyä monimuotoisiksi ja luonnontilan kaltaisiksi vanhoiksi metsiksi. Kaupungeissa metsänhoidolliset toimenpiteet saavat osakseen enemmän huomiota ja arvostelua kuin haja-asutusseuduilla, jonka vuoksi kaupunkimetsien hoitotoimenpiteet ovat usein varovaisempia. Tämä saattaa Hanskin mukaan johtaa siihen, että tulevaisuudessa vanhat metsät löytyvät syrjäseutujen sijaan kaupunkimetsistä. (Juntti ym. 2019, 67.) Kaupunkimetsien saavutettavuuden kannalta tämänkaltaisen tulevaisuudennäkymä olisi positiivinen, sillä tällöin kasvaisi sekä niiden virkistysellinen arvo että luontoarvot. Lisäksi vastoin yleistä luuloa luonnontilaiset vanhat metsät ovat useimmiten helppokulkuisia ja ilmavia (mts. 20). Helppokulkuisuus ja ilmavuus ovat myös toivottavia pitkän aikavälin kehityssuuntia kaupunkimetsille, koska ne parantavat metsien saavutettavuutta.

Kaupunkimetsien tulevaisuuden näkymät ovat siis ristiriitaiset. Pienet kaupunkimetsät on helppo nähdä joutomaina, jotka voivat väistyä tiivistyvän kaupunkirakentamisen tieltä. Kaupunkimetsien tilalle rakentaminen on kuitenkin lyhytnäköistä, koska kerran hävitettyä kaupunkimetsää ei saa enää takaisin. Toisaalta luonnonympäristöjen lisääntynyt kysyntä ja arvostus voi johtaa kaupunkimetsiin, jotka saavat kehittyä ja kasvaa luonnonmukaisemmiksi ja monimuotoisemmiksi.

4 KAUPUNKIMETSIEN SAAVUTETTAVUUS

Saavutettavuus voidaan määritellä useilla eri tavoilla. Esimerkiksi rakennusten, digipalvelujen, tiedon tai luonnon saavutettavuutta tarkastellaan ja mitataan eri menetelmin. Rakennuksissa saavutettavuus ilmenee *esteettömyytenä* ja *käytettävyytenä*, joilla otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten omatoimiset mahdollisuudet käyttää rakennusta (Esteettömyys 2019). Digipalvelujen ja tiedon saavutettavuuteen viitataan usein termillä *saatavuus* niiden aineettomuuden vuoksi. Termi viittaa myös siihen, ettei monia palveluja ja tietoa ole vielä saatavilla digitaalisena. Digipalvelujen saatavuus on ollut viime aikoina paljon esillä EU:n saavutettavuusdirektiivin tultua voimaan vuonna 2016. Direktiivillä tavoitellaan julkisen sektorin verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuuden parantamista, tasa-arvoistamista ja yhtenäistämistä. (Saavutettavuus.) Digipalvelujen saatavuus kytkeytyy oleellisesti myös kaupunkimetsien saavutettavuuteen, koska tuntematon metsä, josta ei ole mitään tietoa saatavilla, on monelle saavuttamaton.

Saavutettavuus, esteettömyys, käytettävyys ja saatavuus liittyvät siis tiiviisti toisiinsa ja termejä käytetään usein synonyymeinä niiden eroista huolimatta. Tässä tutkielmassa hyödynnän termiä saavutettavuus, koska sitä käytetään yleisimmin puhuttaessa luonnonympäristöistä. Myös esteettömyys liittyy luonnonympäristöihin, mutta sillä tarkoitetaan useimmiten liikuntarajoitteisille suunnattuja luontopalveluja, kuten esteettömiä reittejä, joiden tulee olla riittävän leveitä ja tasaisia, jotta niillä on mahdollista kulkea esimerkiksi pyörätuolin tai lastenvaunujen kanssa. Esteettömyydellä on tärkeä luontoon pääsyä tasa-arvottava rooli yhteiskunnassa. Tämän tutkielman keskiössä ei ole kuitenkaan esteettömyys, sillä tutkielman kohteena on asukkaiden subjektiivinen kokemus kaupunkimetsien saavutettavuudesta. Tällöin esteettömyys ilmenee vain yhtenä koetun saavutettavuuden osa-alueena. Saavutettavuuden muihin osa-alueisiin lukeutuu useita yksilön mahdollisuuksien ja rajoitusten perusteella muodostuvia näkökulmia. Esimerkiksi aiemmin keskusteltu metsäsuhteen vahvuus voi lisätä tai heikentää yksilön mahdollisuuksia virkistäytyä metsissä. Kaupunkimetsien käytön ensisijaisena mahdollistavana ja rajoittavana tekijänä voidaan kuitenkin pitää metsien etäisyyttä, sijaintia, määrää ja kokoa. Yhdessä näitä voidaan kutsua tilalliseksi saavutettavuudeksi.

4.1 Tilallinen saavutettavuus

Tilallinen saavutettavuus on erittäin merkittävä tekijä kaupunkimetsän saavutettavuuden kannalta. Tyrväisen (2019) mukaan ulkoilua harrastetaan kaupungeissa yhä vähemmän, koska mahdollisuudet siihen ovat pienentyneet. Nopean kaupungistumiskehityksen seurauksena yhä suurempiin ja tiiviimmäksi rakennettuihin kaupunkeihin on harvoin jätetty riittävän isoja tai luonnontilaisia viheralueita. Niiden koko ja määrä näyttää myös vähenevän edelleen, sillä esimerkiksi neljäsosa Helsingin nykyisistä luontoalueista on kaavoitettu tulevaisuuden rakentamiseen (Tyrväinen 2019).

Useissa tutkimuksissa on todettu, että jos kodin ja viheralueen etäisyys on enemmän kuin 300 metriä, käynnit viheralueella harvenevat merkittävästi (Grahn & Stigsdotter 2003; Schipperijn ym. 2010; Coombes, Jones & Hillsdon 2010; Klompmaker ym. 2018). Samaa etäisyyskriteeriä voidaan soveltaa myös kaupunkimetsiin, sillä mitä lähempänä metsä sijaitsee, sitä useammin siellä käydään. Lähellä sijaitsevaan metsään mennään usein ilman selkeää syytä ja huomaamatta muun arkiliikkumisen ohessa, kun taas kauempiin metsäkohteisiin lähdetään tarkoituksenmukaisemmin virkistäytymään esimerkiksi alueen nähtävyyksien tai liikuntamahdollisuuksien vuoksi. (Ekkel & de Vries 2016, 217.) Kauempana sijaitseviin kaupunkimetsiin on usein kuljettava julkisilla tai omalla autolla. Tämä rajoittaa usein metsäkäyntien määrää, koska metsään lähteminen on suunnitelmallista ja aikataulutettua. Tämän vuoksi asutuksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat kaupunkimetsät ovat tärkeitä jokapäiväisten luontokontaktien paikkoja. Lähellä sijaitsevien metsien rooli on erityisen tärkeä autottomille kaupunkilaisille, sillä jalankulkijat käyttävät yli kilometrin etäisyydellä olevia kaupunkimetsiä vain vähän (Faehnle ym. 2014, 81).

Kolmensadan metrin etäisyys lähimpään metsään on kuitenkin haastava kriteeri saavutettavuudelle erityisesti silloin, jos kodin ja metsän välissä on valtateitä, suuria rakennuksia, aitoja tai muita esteitä. Tämän kaltaiset esteet ovat yleisiä urbaaneissa ympäristöissä ja tekevät usein metsistä, niiden näennäisestä läheisyydestä huolimatta, vaikeasti saavutettavia. World Health Organization (2016) suosittelee, että jokaisella kaupunkilaisella tulisi olla kotoaan 300 metrin lisäksi korkeintaan viiden minuutin kävelymatka vähintään kahden hehtaarin kokoiselle viheralueelle. Tämän lisäksi WHO suosittelee, että asukkailla tulisi olla

- vähintään yksi 20 hehtaarin kokoinen viheralue kahden kilometrin säteellä kotoaan,
- yksi 100 hehtaarin kokoinen alue viiden kilometrin säteellä kotoaan,
- yksi 500 hehtaarin kokoinen alue kymmenen kilometrin säteellä kotoaan, sekä
- vähintään yksi hehtaari tuhatta asukasta kohden lakisääteistä, paikallista luonnonsuojelualuetta. (Urban green spaces and health 2016, 25.)

Periaatteessa jokaisella kaupunkilaisella tulisi olla siis vähintään neljä erilaajuista viheraluetta kymmenen kilometrin säteellä kotoaan. Toisaalta WHO:n suosituksessa kävelymatkan ajallinen pituus viheralueelle on otettu huomioon vain lähiluonnon kannalta ja loput viheralueet on arvioitu pelkkien etäisyyskriteerin perusteella. Etäisyyskriteerien perusteella voidaan arvioida hyvin palveluverkoston laajuutta sekä sitä, millä alueilla viherverkostoa on tarvetta tihentää. Vastavuoroisesti etäisyyskriteerejä voidaan palveluverkoston tihentämisen sijasta käyttää myös sen tarkasteluun, missä palveluverkostoa voidaan karsia. Etäisyyskriteereistä tekee ongelmallisia myös niissä usein käytetty linnuntie etäisyysperiaate, joka ei ota huomioon esimerkiksi teiden tai rakennusten estevaikutuksia. On myös pohdittava, riittääkö 300 metrin etäisyys vähintään kahden hehtaarin kokoiselle viheralueelle kaupungin ydinkeskustassa, jossa asuu paljon ihmisiä. Saavutettavuuden etäisyyskriteerejä voidaan siis parhaimmillaankin pitää vain suuntaa antavina. (Söderman & Saarela 2011, 76.)

Tästä syystä kaupunkiluonnon tilallinen saavutettavuus on pelkkää etäisyyttä laajempi ja monitahoisempi käsite. Etäisyyden sijaan kaupunkimetsän sijainnillinen tarkastelu voi antaa paremman käsityksen metsän saavutettavuudesta. Maukonen (2018, 69) määrittelee lähiluonnon tilallisen saavutettavuuden koostuvan kolmesta tekijästä:

1. Luontoalueen sijainti suhteessa asuinalueeseen.
2. Kulkureitit ja liikenneyhteydet luontoalueelle.
3. Asukkaiden mahdollisuudet käyttää luontoaluetta.

Myös kaupunkimetsän koolla on merkitystä saavutettavuuden kannalta. Asuinalueen yleisen vehreyden ja jopa todella pienen (0,05–0,5 hehtaarin) viheralueen on todettu lisäävän psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia (Ekkel & de Vries 2016, 215–216). Puhuttaessa kaupunkimetsästä on luontoalueen kuitenkin oltava niin suuri, että siellä voi kokea riittävän metsän tunnun. Toisaalta pienikin alue voi tuntua metsäiseltä, mikäli alueen pinnanmuodot suojaavat kaupungista kantautuvilta aistiärsykeiltä. Hyvä esimerkki laadukkaasta mutta pienestä kaupunkimetsästä on Jyväskylän keskustassa sijaitseva Tourujoen luonnonsuojelualue. Tourujoen sijainti jyrkässä jokilaaksossa ja lehtokorven runsas kasvillisuus pitävät kaupungin äänet ja rakenteet loitolla. Pienuudestaan (noin 3 hehtaaria) huolimatta Tourujokea pidettiin äänimaisemallisesti Jyväskylän keskustan viheralueista rauhallisimpana (Kuusiahho 2016, 53). Kaupunkimetsän kokoa ei kannata siis välttämättä määritellä liian tarkkaan. Tarkan metsän koon määrittelyn sijaan tulisikin kaupunkimetsiä tarkastella alueen ominaisuuksien mukaan. Koska läheisyys on saavutettavuuden merkittävin tekijä, tulisi huolehtia, että metsäisiä alueita löytyy myös kaupunkien ydinalueilta, vaikka ne jäisivätkin kooltaan pieniksi.

Kaupunkimetsän tilallisen saavutettavuuden oleellisena tekijänä ovat myös metsässä kulkevat reitit, sillä useimmille metsässä liikkuminen tapahtuu olemassa olevia reittejä hyödyntämällä (Leppänen & Pajunen 2017, 38). Useimmiten näillä reiteillä kuljetaan jalkaisin, koska kävely on suomalaisten tavanomaisin ulkoilumuoto (Kivilaakso & Marsio, 2017, 20). Monille merkitty metsäreitti voi olla jopa edellytys luonnossa liikkumiselle kaupungistumisen ja urbanisoitujen elämäntapojen heikentämien luontotaitojen vuoksi. Merkittyjen reittien rooli korostuu erityisesti silloin, kun metsä on ennestään tuntematon. Vieras metsä ilman selkeitä kulkureittejä voi olla monelle jopa pelottava paikka ja harva lähtee syvälle tuntemattomaan umpimetsään. Toki poikkeuksiakin on, kuten esimerkiksi suunnistuksen harrastajat.

Preferenssitutkimusten mukaan kaikista mieluisimpia kulkureittejä metsissä ovat perinteiset kinttupolut, sillä leveämmät kulkuväylät, kuten ulkoilu- ja metsätiet, kielivät asutuksesta ja loitontavat luonnonläheisyydestä (Leppänen & Pajunen 2017, 38). Toisaalta leveämpien kulkuväylien rooli korostuu Suomessa pimeään vuodenaikaan ja talvella, jolloin metsissä liikutaan hiihtämällä tai hyödyntämällä aurattuja ja valaistuja kevyenliikenteen väyliä. Monet metsäpolut jäävät talvella lumen alle ja vain suosituimmat polut pysyvät tallattuina läpi talven. Myös syksyn pimeys rajoittaa metsäpoluilla liikkumista, sillä valaistuja metsäisiä kävelyreittejä on usein vähän.

Kaupunkimetsät voivat jäädä pimentoon myös muutoin. Tiedonpuute on merkittävä saavutettavuutta rajoittava tekijä, sillä mikäli kohteista tai palveluista ei ole olemassa tietoa, niitä ei käytännössä monelle ole edes olemassa (Mansikkaviita 2018, 15). Tiedon saatavuuteen lukeutuu kaupunkimetsistä tuotettu ja jaettu materiaali ja se on erityisen tärkeää uusille asukkaille, jotka eivät vielä tunne kaupunkia. Koska kaupunkimetsät ovat usein julkisen sektorin omistuksessa, voidaan EU:n digipalveluiden saavutettavuusdirektiivin katsoa koskevan myös kaupungin omistamista metsistä tuotettavan tiedon parantamista ja tasa-arvoistamista. Hyvällä ja selkeällä tiedon saatavuudella pystytään lisäämään tietoisuutta kaupungin luontokohteista, osallistamaan asukkaita ja ennen kaikkea madaltamaan kynnyksiä vierailuun metsissä.

4.2 Yksilöllinen saavutettavuus

Tilallisen saavutettavuuden ja tiedon saatavuuden lisäksi on tarpeellista tarkastella kaupunkimetsien saavutettavuutta myös yksilön näkökulmasta. Kaupunkimetsän läheisen sijainnin lisäksi yksilön vahva luontosuhde ja tyytyväisyys luontoalueiden laatuun lisäävät kaupunkimetsien käyttöä (Pietilä ym. 2015; Pyky ym. 2019). Toisin sanoen luontosuhde sekä metsien laadukkuus vaikuttavat merkittävästi siihen, millainen kaupunkimetsän saavutettavuus todella on. Yksilölliseen saavutettavuuteen liittyy vahvasti ihmisten erilaiset kulttuuriset, sosiaaliset sekä psyykkiset taustat.

Yksilön aiemmista elämäkokemuksista koostuva kokonaisuus on aina yhteydessä nykyhetkeen. Lapsuuden leikkimetsä näyttäytyy meille eri tavoin vuosien saatossa, koska ihmisen elämänkaaren aikana muuttuvat niin kokemukset kuin metsäkin. Samalla muuttuu myös lapsuuden leikkimetsän koettu saavutettavuus. Luultavasti metsä tuntuu aikuisena pienemmältä ja mahdollisesti vähemmän yksityiskohtaiselta kuin lapsena. Pituuskasvun ja aikuistumisen myötä metsää ei enää tarkastella tai kosketella samalla tasolla ja tavalla kuin lapsena. On myös mahdollista, että lapsuuden metsä on hävinnyt tai muuten muuttunut niin radikaalisti, että se elää enää yksilön muistoissa. Myös useimmilla vanhuuden myötä heikkenevä kunto voi vaikuttaa siihen, että lapsuuden leikkimetsään päästään enää muistoissa. Jokaisen elämänpolun ollessa erilainen, myös jokaisen kokemus metsästä ja sen saavutettavuudesta eri elämänvaiheissa on erilainen.

Tämän haastavan lähtökohdan takia luonnonympäristöjen kokemuksellisesta saavutettavuudesta ei ole yhtä kattavaa tutkittua tietoa kuin aiemmin keskustellusta tilallisesta saavutettavuudesta. Seuraavaksi esittelen niitä näkökulmia, joista kokemuksellista saavutettavuutta on tähän mennessä tarkasteltu.

Yksilön taustat, tilannekohtaisuus ja ajallinen saavutettavuus

Metsän saavutettavuuteen on todettu vaikuttavan ainakin yksilön elämäntilanne, ikä, sukupuoli ja sosioekonominen asema (Maukonen 2018, 69). Myös koulutus tai ammatti-identiteetti, sekä niiden muuttuminen, voivat vaikuttaa kokemukseen metsästä (Hallikainen ym. 2014, 44). Biologille, metsänhoitajalle ja luontomatkailuyrittäjälle metsän saavutettavuus näyttäytyy erilaisena heidän ammatillisten tarpeidensa vuoksi. Toisaalta metsän koettu saavutettavuus voi olla myös tilannekohtaista. Mikäli henkilön ammatti liittyy metsiin, on oletettavaa, että metsän saavutettavuus koetaan eri tavalla töiden kuin vapaa-ajan aikana. Tilannekohtaista saavutettavuutta voivat olla myös esimerkiksi oma mieliala, vireystila, sää ja käytettävissä oleva aika (Maukonen 2018, 75). Lisäksi metsän tuttuus sekä käsitys omista kyvyistä liikkua tietynlaisessa luontoympäristössä voivat vaikuttaa siihen, halutaanko tai voidaanko metsään ylipäättänsä lähteä.

Tilannekohtaisuuteen liittyy myös ihmisten erilaiset elämäntilanteet, jotka vaikuttavat muun muassa vapaa-ajan määrään. Maukonen (2018) on tarkastellut lähimetsien ajallista saavutettavuutta, joka käsittää yksilön elämänvaiheiden vaikutukset ajankäyttöön. Maukonen havaitsi, että lähelläkin sijaitseva kaupunkimetsä voi olla ajallisesti saavuttamaton, mikäli vapaa-aikaa on vähän. Erityisesti ruuhkavuodet rajoittivat luontoalueille hakeutumista sekä kykyä havainnoida luontoa ilman, että muut ajatukset tai arjen kiireet estävät tai häiritsevät virkistäytymistä. (Maukonen 2018.)

Myös vuodenajat vaikuttivat lähiluonnon ajalliseen saavutettavuuteen. Valoisaan vuodenaikaan lähiluonto koetaan olevan lähempänä kuin pimeään vuodenaikaan, erityisesti talven valoisaat tunnit töissä viettäville. Ajallisen saavutettavuuden parantamiseksi Maukonen ehdottaa, että kaupunkisuunnittelussa pyöräily- ja kävelyreitit sijoitettaisiin kulkemaan luontoalueiden läpi. (Mts. 2018.) Liittämällä metsät olennaisemmaksi osaksi kaupunkeja vastattaisiin myös suomalaisten tulevaisuuden asumistoiveisiin, sillä joka kolmannen suomalaisen haavekoti sijaitsee maaseudulla, ja 55 % haluaisi asua tulevaisuudessa kaupunkien läheisellä maaseudulla, jossa luonto on lähellä ja kaupungin palvelut helposti saavutettavissa (Mäntynen ym. 2020, 11).

Ekkel ja de Vries (2019) kutsuvat arkimatkoilla luontoympäristöille altistumista tahattomiksi luontokontakteiksi. Tahattomilla luontokontakteilla voidaan parantaa kaupunkimetsien ajallista saavutettavuutta, koska niitä saadaan osana ihmisten arkea. Tämän vuoksi ne tulisi ottaa myös paremmin huomioon kaupunkisuunnittelussa. Sitä vastoin virkistysalueilta ja -reiteiltä haetaan usein tarkoituksenmukaisia luontokontakteja osana erikseen vapaa-ajalle aikataulutettavaa harrastusta tai toimintaa. (Ekkel ja de Vries 2019, 219.) Kuten Maukosen (2018) tutkimuksessa kävi ilmi, elämäntilanne ja vähäinen vapaa-aika heikentävät mahdollisuuksia hankkia nimenomaa näitä tarkoituksenmukaisia luontokontakteja.

Kaupunkimetsän laatu: vetovoimaisuus, turvallisuus ja helppokulkaisuus

Yksilön näkökulmasta saavutettavuuteen liittyy myös kaupunkimetsän laatu, eli metsän koettu vetovoimaisuus, turvallisuus ja helppokulkaisuus (Tyrväinen 2019). Vetovoimaisuuden, turvallisuuden ja helppokulkaisuuden määrittelemineen sekä mittaaminen on haastavaa, sillä jokainen voi kokea ne eri tavoin. Vetovoimaiseksi koettu luontoympäristö on usein kuitenkin kulttuurisidonnaista (Tyrväinen, Korpela & Ojala 2014a, 55). Kulttuuri vaikuttaa muun muassa siihen, minkä ylipäättänsä ajatellaan olevan metsää. Lisäksi kulttuurin vaikutus näkyy siinä, miten metsää arvioidaan, ja millaisia kokemuksia metsiltä odotetaan. (Mikkonen 2017, 13.) Vaikka vetovoimaisuutta voi tarkastella kulttuurin kautta, jää saman kulttuuripiirin yksilöiden kokemuksiin silti suuri määrä erilaisia preferenssejä.

Yleistettävyyttä tavoittelevissa määrällisissä tutkimuksissa on todettu, että suurin osa suomalaisista kokee vetovoimaiseksi helppokulkuiset, vaihtelevat, visuaalisesti monimuotoiset, kerrokselliset, monilajiset ja valoist metsät (Faehnle ym. 2014, 80). Tällaiset metsät tarjoavat runsaasti moniaistillisuutta, joka on yksi metsän vetovoimaisuuden mittari sekä saavutettavuuden osa-alue. Mikkonen (2017, 22–24) kuvaa metsässä olemista osallistavaksi ja esteettiseksi tapahtumaksi juuri metsien moniaistillisuuden vuoksi. Metsien tukema moniaistillisuus – vaihtelevat näkymät, äänet, hajut, maut ja tuntemukset – kiinnittävät huomion usein huomaamatta ympäröivään tilaan ja hetkeen (Myers 2019, 14). Moniaistillisuudessa on kysymys siis vuorovaikutuksesta ympäristön kanssa. Pelkkään visuaaliseen havainnointiin verrattuna vuorovaikutteiset aistikokemukset herättävät enemmän tunteita ja luovat merkityksellisemmän kokemuksen. (Clayton ym. 2016, 647.) Tämän vuoksi moniaistillisuus on usein tärkeä osa sitä, kuinka vetovoimaisena metsää pidetään.

Lisäksi metsän koettu vetovoimaisuus voi perustua metsiin liitettyihin arvoihin. Silvennoinen ja muut (2019) havaitsivat, että mitä myönteisemmin vastaaja suhtautui metsätalouteen, sitä vetovoimaisempina he pitivät talouskäytössä olevia metsiä. Toisaalta tutkimuksessa havaittiin, että kaikki metsän käsittelytavat vähensivät metsän koettua vetovoimaisuutta ja virkistyskäyttöarvoa. Pääsääntöisesti metsän vetovoimaisuus muuttui sitä alhaisemmaksi, mitä vähemmän metsään jäi puustoa, ja mitä laajempi oli avoimeksi hakatun alueen koko. (Silvennoinen ym. 2019.)

Turvallisuus on myös osa kaupunkimetsien koettua laatua. Turvattomuutta herättävät asiat ovat yksilöllisiä, mutta liittyvät usein joko heikkoon metsäsuhteeseen, aiempiin huonoihin kokemuksiin tai epävarmuuteen muita metsässä liikkujia kohtaan. Sreetheran ja van den Bosch (2014) havaitsivat, että kaupungin viheralueita pelkäsivät erityisesti sellaiset henkilöt, joilla oli aiempia ikäviä kokemuksia niistä. Eniten pelkoa ja haavoittuvuutta kokivat ikääntyneet, naiset ja etniset vähemmistöt (Sreetheran & van den Bosch 2014.) On myös saatu selville, että useimmat turvallisuutta koskevat huolet kaupunkipuistoissa liittyivät pelkoon muita vaaralliseksi koettuja käyttäjiä kohtaan. Turvattomuutta aiheuttivat erityisesti kodittomat ja sellaiset ihmiset, joiden ajateltiin tekevän ilkeävaltaa, roskaavan tai käyttävän huumeita. (McCormack ym. 2010.)

Rikollisuuden todellinen määrä ja turvattomuuden kokemus ovat usein kaksi eri asiaa, sillä turvattomuutta koetaan sellaisissakin paikoissa, joissa riski joutua rikoksen uhriksi on pieni. Suomessa rikokset keskittyvät yllättävän pienille alueille. Erityisesti rikokset kasaantuvat paikkoihin, joissa liikkuu paljon ihmisiä, esimerkiksi kaupunkien keskustoihin. Lisäksi Suomen rikosympäristöille on tyypillistä ympäristön huono suunnittelu, rakentamisen laiminlyönnit, huonot palvelut sekä sosiaalisten suhteiden toimimattomuus. (Rakennetun ympäristön turvallisuus.) Myös populaarikulttuurissa esitetyt, esimerkiksi metsäisiin ympäristöihin sijoitetut kauhuelokuvat, voivat lisätä turvattomuuden tunnetta. Lisäksi suomalaisen kansanperinteen mukaan metsässä asuu monia vaarallisia olentoja, kuten peikkoja. Toisaalta metsiin liitetään suomalaisessa kulttuurissa myös hyvin voimakkaita positiivisia kertomuksia, esimerkiksi kuvaus suomalaisista metsäkansana. Toistuvat tarinat pitävät yllä käsityksiä metsistä niin hyvässä kuin pahassa.

Käytännössä kaupunkimetsien voi ajatella olevan turvallisempia ympäristöjä kuin puistojen, koska kaupunkimetsissä ei ole yhtä paljon rakenteita, joihin voi kohdistua ilkivaltaa. Lisäksi rikokset keskittyvät yleisesti paikkoihin, joissa liikkuu paljon ihmisiä, eivätkä kaupunkimetsät tavallisesti ole kaikista ruuhkaisimpia paikkoja. Turvallisuuden kokemusta kaupunkimetsissä voidaan parantaa ennen kaikkea hyvällä suunnittelulla, valaistuksella sekä selkeillä reiteillä. Helppokulkuisuus onkin oleellinen osa turvallisuuden kokemuksen parantamista. Toisaalta kokemus helppokulkuisuudesta liittyy myös siihen, miten metsässä halutaan liikkua, ja millaisia kokemuksia tai aktiviteetteja metsistä haetaan.

Odotukset ja mielikuvat

Saavutettavuuteen vaikuttaa myös kaupunkimetsiin liitetyt odotukset ja mielikuvat. Mikkosen (2017, 12) mukaan metsästä haetaan tavallisesti kerralla useita asioita. Virkistäytymisen ohella metsästä voidaan tavoitella esimerkiksi pakoa omasta itsestä sekä tieteellis-teknisestä maailmasta (mts. 28). Lisäksi monet tavoittelevat yhteyttä menneeseen sekä yksinkertaisempiin syy-seuraussuhteisiin (mts. 46). Toisin sanoen metsien oletetaan tarjoavan kokemuksia rauhasta ja mahdollisuuksia irrottautua arjesta. Rauhoittumisen odotukset voivat korostua lähellä ihmisten usein kiireistä arkea sijaitsevilla kaupunkimetsissä. Mikäli kaupunkimetsä ei täytä asukkaan odotuksia, voidaan kokea, että rauhaa on haettava kauempaa tai sen saavuttaminen on arjessa jopa mahdotonta.

Toisaalta metsistä voidaan hakea myös kodittomuuden, ulkopuolisuuden ja pelon kokemuksia, esimerkiksi osana pitkiä vaelluksia. Tämänkaltaiset kokemukset voivat olla joillekin arvokkaita ja tavoiteltavia, koska ne tarjoavat voimakkaita tuntemuksia ja avaavat toisenlaisia näkökulmia omaan elämään. Vaelluksen koettelemukset, kuten haastavat sääolosuhteet, kuvaillaan ja muistellaan usein retken kohokohtina. (Hallikainen ym. 2014, 42.) Haasteiden ja jännityksen hakeminen voi olla harvinaisempaa kaupunkimetsissä niiden pienuuden ja pirstaleisuuden vuoksi. Toisaalta korkeat näköalapaikat, kallionkielekkeet, mahdollisimman pitkät vaellusreitit tai muut fyysisiä ponnistuksia vaativat kohteet voivat tarjota jännittäviä ja haastavia kokemuksia myös kaupunkimetsissä.

Rauhoittuminen ja jännitys ovat vain yksi esimerkki kahdesta vastakkaisesta metsiin kohdistuvasta odotuksesta. Vastakkaisia odotuksia kohdistuu myös siihen, tuleeko metsän olla hoidettu vai hoitamaton sekä siihen, millaisia reittejä metsiin halutaan. Esimerkiksi kävelijät, pyöräilijät ja hiihtäjät sopivat harvoin samoille reiteille. Yksilön metsään kohdistamat reittiodotukset riippuvat siitä, mitä metsässä on totuttu tekemään, ja millä tavoin liikkumaan. Mikäli kaupunkimetsien reitit eivät pysty vastaamaan asukkaiden odotuksiin, koettu saavutettavuus usein heikkenee.

Odotukset ja mielikuvat ulottuvat myös siihen, minkä koetaan olevan metsää. Haila ja Lähde (2003, 17) kuvaavat osuvasti, mistä oikeanlaista metsää koskevat odotukset ja mielikuvamme kumpuavat: "On tunnettu tosiseikka, että eri kulttuurien piirissä pidetään 'luonnollisena' sitä maisemaa, jonka kunkin kulttuurin varhempat tuotantotavat ovat luoneet." Suomen metsien nykytilaan on vaikuttanut voimakkaasti 1950-luvulta tehostunut metsätalous. Esimerkiksi Etelä-Suomen metsistä käytännössä kaikki ovat eriasteisessa talouskäytössä, kun otetaan huomioon, että monet suojelualueidenkin metsät ovat ennen olleet talousmetsiä. (Vanha-Majamaa 2001.) Näin tehokkaan ja pitkäaikaisen maankäytön vaikutukset ihmisten käsityksiin siitä, mikä on metsää, ovat olleet vääjäämättömiä. Hoidettuja metsiä pidetäänkin tänä päivänä usein luonnollisina, koska vain erittäin harvoilla on kosketusta luonnontilaisiin metsiin (Hanski 2007, 255–257).

Toisaalta tietoisuus luonnon itseisarvoista näyttää olevan kasvussa, erityisesti nuorilla. Nuorten metsäbarometristä (2019) käy ilmi, että 15–25-vuotiaista suomalaisnuorista 43 % keskittyisi metsänomistajana luonnonsuojeluun, ja 77 % piti metsien tärkeimpänä tehtävänä luonnon monimuotoisuuden ylläpitoa. Tietoisuus ympäristöongelmista onkin lisännyt erityisesti nuorten kokemaa ympäristöahdistusta (Pihkala 2017, 22). Metsäbarometrin (2019, 47) mukaan ilmastonmuutos on nuorten yleisin huolenaihe (55 %), ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen huolettaa 26 prosenttia suomalaisnuorista. Nämä nuorten asenteet ja huolet heijastelevat myös sitä, mitä tulevaisuuden kaupunkimetsiltä odotetaan.

4.3 Käyttäjälähtöinen saavutettavuus

Saavutettavuutta voi lähestyä myös käyttäjälähtöisesti. Käyttäjälähtöinen saavutettavuus on näkökulma, jossa kiinnitetään huomio erilaisiin käyttäjiin, heidän tarpeisiinsa ja rajoitteisiinsa aiemmin keskustelemieni saavutettavuuden ulottuvuuksien avulla. Koska ihmiset ovat erilaisia, myös saavutettavuuden suhteen on erilaisia tarpeita. Käyttäjän näkökulmasta saavutettavuutta voidaan tarkastella esimerkiksi sen mukaan, millaisia tarpeita ihmisillä on metsissä virkistäytymiselle. Mickos (2020) on esittänyt kolme eri tasoa metsien käyttäjille:

1. Jatkuva tukea tai motivointia tarvitsevat, jotka eivät mene metsään ilman ohjausta.
2. Tarvitsevat vähän apua tai ohjausta alkuun ennen omatoimista metsienkäyttöä.
3. Lähtevät omatoimisesti metsään, kunhan saavat tietoa itselle sopivista luontokohteista.

Tämänkaltaiset metsienkäytön tasot olisi hyvä ottaa huomioon kaupunkimetsiä ja palveluja suunniteltaessa. Kahdelle ensimmäiselle ryhmälle tarvitaan ohjattuja ryhmiä ja myös tukea niihin osallistumiseen. Terveysmetsätoiminta Sipoossa ja Keski-Suomessa sekä Jyväskylän kaupungin ympäristöluotsit ovat hyviä esimerkkejä tällaisista ryhmistä. Sitä vastoin kahdelle jälkimmäiselle ryhmälle on tärkeää tiedon saatavuus, jota kaupunkimetsistä tuottaa ja ylläpitää usein kunta.

Käyttäjälähtöistä saavutettavuutta voidaan parantaa myös lisäämällä kaupungin vihreää infrastruktuuria yleisesti. On selvää, että mitä kattavammat ja laajemmat viherpalvelut, sitä enemmän ne tarjoavat mahdollisuuksia erilaisille ja eritasoisille käyttäjille (Ekkel & de Vries 2016, 219). Viherjatkumoiden avulla asukkaat pystyisivät liikkumaan suuremmille metsäalueille asutuksen lomasta löytyviä viherketjuja pitkin. Siirtyminen hoidetusta viherympäristöstä kohti metsäisempää aluetta voisi johdattaa epävarmemmankin liikkujan suureen kaupunkimetsään. Viherjatkumot parantaisivat myös kaupunkimetsien saavutettavuutta tuomalla kaupungin vihreän infrastruktuurin lähemmäs asukkaita ja lisäämällä terveellisemmän liikkumisen mahdollisuuksia. Viherjatkumot toimivat myös tärkeinä väylinä eläinten ja pölyttäjien liikkumiselle kaupungeissa. (Faehnle ym. 2014, 83.)

Asukkaiden osallistaminen kaupunkisuunnitteluun ja -toteutukseen on myös osa käyttäjälähtöistä saavutettavuutta. Laadukkaat ympäristöt ovat kaikista vetovoimaisimpia, mutta monilla kaupungeilla ja kunnilla ei ole välttämättä riittäviä resursseja viheralueiden ylläpitoon. Tilannetta voi pahentaa entisestään se, ettei asukkaita osallisteta, sillä kokemus kykenemättömyydestä vaikuttaa omaa lähiympäristöään koskeviin suunnitelmiin ja päätöksiin, vähentää myös motivaatiota huolehtia omasta lähiympäristöstä. Erityisesti motivaatiota heikentää, jos kotipaikassa tapahtuvien muutosten koetaan aiheuttavan epäviihtyisyyttä. (Forss 2007, 132-133.) Vaikka asukkaiden osallistaminen ja heidän kanssaan vuorovaikuttaminen ei poista kaikkia konflikteja, niiden avulla voidaan tavoittaa avoimempi vuorovaikutussuhde sekä positiivisempi kokemus pyrkimyksestä yhteiseen päätöksentekoon.

5 AINEISTOT JA MENETELMÄT

Tässä luvussa käyn läpi tutkielman metodologian, aineistot ja analyysimenetelmät. Tutkielmani on osa laadullisen tutkimuksen kenttää, sillä sen keskiössä on kaupunkimetsien koettu saavutettavuus. Subjektivistista kokemusta tulkitseen fenomenologis-hermeneuttisella, eli kokemuksen moniulotteisuutta painottavalla, tutkimusotteella. Koska tutkielman aineisto koostuu pääosin strukturoiduista verkkokyselyistä, hyödynnän myös määrällistä aineistoa laadullisen analyysin tukena. Päähuomio on kuitenkin siinä, miten ja millaiseksi asukkaat kokevat kaupunkimetsien saavutettavuuden, ja mitkä tekijät vaikuttavat sen kokemiseen. Tutkielmassani kysyn:

- Millainen on asukkaiden kokemus Jyväskylän kaupunkimetsien saavutettavuudesta?
 - o Mitkä ovat keskeiset virkistysmotiivit kaupunkimetsissä?
 - o Mitkä ovat ensisijaiset liikkumisen tavat kaupunkimetsiin ja -metsissä?

5.1 Metodologia

Olen kiinnostunut suomalaisesta, kaupungissa asuvasta, yksilöstä ja hänen suhteestaan ja suhtautumisestaan kaupunkimetsiin tällä ympäristökriisien aikakaudella. Tämän vuoksi tutkielma pohjautuu fenomenologisiin ja hermeneuttisiin tieteenfilosofian suuntauksiin. Fenomenologiaa ja hermeneutiikkaa yhdistää inhimillisen kokemuksen tarkastelu (Tökkäri 2018, 64). Fenomenologia korostaa subjektiivisten kokemusten merkityksellisyyttä, koska tieto maailmasta välittyy yksilölle vuorovaikutteisen ja merkityksellisen kokemisen kautta. Tämä tarkoittaa, että yksilöt rakentuvat suhteessa heitä ympäröivään maailmaan, mutta eivät suinkaan passiivisesti, vaan he myös itse osallistuvat todellisuutensa ja elämänpiirinsä rakentumiseen (Laine 2015, 30). Toisin sanoen ihmisen toiminta on intentionaalista, jolloin kokemus muotoutuu niiden merkitysten mukaan, joita siihen yhdistämme (Tuomi & Sarajärvi 2009, 34).

Kokemusten merkitykset ovat siis fenomenologian varsinaisia kiinnostuksen kohteita (Tuomi & Sarajärvi 2009, 34). Mutta miten yksilöllisen kokemuksen merkityksiä voidaan tutkia? Laadullinen ja määrällinen tutkimus jaotellaan usein sen mukaan, pyritäänkö ilmiötä selittämään vai ymmärtämään. Määrällisellä tutkimuksella pyritään selittämään ilmiötä ja sen syy-seuraussuhteita, kun taas laadullinen tutkimus tähtää ymmärtämään ilmiötä eläytymisen avulla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 28.) Yksilöllisiä kokemuksen merkityksiä on lähes mahdotonta selittää numeraalisilla syy-seuraussuhteilla. Tämän vuoksi kokemusta on tutkittava eläytyvän ymmärtämisen avulla. Toisaalta kokemuksen merkitysten ymmärtäminen voidaan nähdä hermeneuttisessa tutkimuksessa vain yhtenä askeleena kohti tulkintaa.

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan hermeneutiikkaa, eli ymmärtämisen ja tulkinnan teoriaa, tarvitaan fenomenologisessa kokemuksen tutkimuksessa sen tulkitsevan otteen vuoksi. Hermeneutiikassa tutkijan tulee olla tietoinen omasta esiyymmärryksestään, sillä ymmärtäminen ei koskaan ala tyhjästä vaan pohjautuu aina tutkijan aiempaan tietoon ja käsityksiin ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 34–35.) Hermeneuttinen tulkinta muodostuu kehänä, jossa ymmärrys ilmiöstä laajenee tarkastelemalla yksityiskohtia ja kokonaisuuksia niin erikseen kuin yhdessä. Lisäksi yksityiskohtia ja kokonaisuuksia tulee verrata toisiinsa sekä suhteessa muihin samankaltaisiin ilmiöihin ja niiden kehitykseen. (Hermeneutiikka 2015.)

Kun ilmiötä tarkastellaan sekä fenomenologisesti (kokemuksen merkitykset) että hermeneuttisesti (merkitysten tulkinta koostuu esiyymmärryksestä ja tulkintaa laajentavan hermeneuttisen kehän kulkemisesta) syntyy fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus. Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa pyritään nostamaan ”tietoiseksi ja näkyväksi se, minkä tottumus on häivyttänyt huomaamattomaksi ja itsestään selväksi, tai se, mikä on koettu, mutta ei vielä tietoisesti ajateltu” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 35). Tässä tutkielmassa pyrin hahmottamaan aineistossa käytettyjen ilmaisujen sekä niiden sisältämien merkitysten ja rakenteiden avulla, millaiseksi kaupunkimetsien saavutettavuus koetaan ja miksi.

5.2 Aineistonkeruu

Toteutin aineistonkeruun kesän 2019 aikana osana työharjoittelua Jyväskylän kaupungilla. Tutkielmassa hyödynnän kolmea verkkokyselyaineistoa, joihin lukeutuvat asukaskyselyt kaupungin metsistä sekä palautteet metsäpolkukokeilusta. Aineistot keräsin Maptionnaire -onlinekyselyohjelmalla. Maptionnaire on karttapohjainen kyselytyökalu, jonka avulla kyselyt luodaan ja julkaistaan verkossa. Strukturoitujen ja avointen kysymysten lisäksi Maptionnairella voi kerätä karttapohjaista paikkatietoa. (What Is Maptionnaire?.)

Asukaskyselyillä kartoitettiin Jyväskylän asukkaiden metsien virkistyskäyttöä, metsiin liitettyjä arvoja ja metsien saavutettavuutta. Asukaskyselyt toteutettiin Jyväskylän Metsäohjelman toimenpiteenä ja niitä järjestettiin kaksi kappaletta²:

1. Tuhannen hengen otantakysely.
2. Kaikille kaupungin asukkaille avoin kysely.

Otantakyselyyn valittiin 1 000 henkeä ositetulla satunnaisotannalla, jossa Jyväskylän asukkaat jaettiin ryhmiin postinumeron, sukupuolen ja iän perusteella. Otokseen voitiin tietoturvasyistä poimia vain täysi-ikäiset, eli 18-vuotta täyttäneet, kaupunkilaiset. Otoksen suoritti kuluttajadataan erikoistunut yritys LeadCloud. Satunnaisotannassa valikoituneet henkilöt kutsuttiin vastaamaan otantakyselyyn postikortilla. Kutsukortin lisäksi noin viikko ennen kyselyn sulkeutumista lähetettiin muistutus kortti kyselyyn vastaamisesta. Otantakyselyyn vastasi yhteensä 174 asukasta ja vastausprosentti oli 17,4 %.

² Kyselyt olivat keskenään identtisiä. Otantakysely tutkielman liitteenä (liite 1).

Avoimesta kyselystä tiedotettiin kaupungin nettisivuilla, sosiaalisen median kanavissa sekä paikallisissa sanomalehdissä. Välitin tiedon avoimesta kyselystä sähköpostitse myös peruskoulun sekä toisen asteen biologian ja maantiedon opettajille. Opettajien avulla tavoittelin vastaajiksi vuonna 2009 syntyneitä ja sitä vanhempia koululaisia. Avoimeen kyselyyn vastasi yhteensä 586 henkeä.

Asukaskyselyt olivat kuusiosaisia. Osioissa käsiteltiin vastaajan taustatietoja, kaupungin metsien virkistyskäyttöä, metsiin ja metsissä kulkemista, metsäarvoja, metsien saavutettavuutta sekä kaupungin metsien nykytilannetta vuoden 2030 Metsäohjelman visioon verrattuna. Kysymykset olivat valtaosin strukturoituja, mutta kyselyohjelman avulla valmiiksi annettujen vastausvaihtoehtojen järjestyksen pystyi satunnaistamaan, jolloin vastausvaihtoehdot näyttäytyivät kullekin vastaajalle aina eri järjestyksessä. Tällä tavoin voitiin varmistaa, ettei kyselyissä suosittaisi tiettyjä, usein järjestyksessä ensimmäisiä, vastausvaihtoehtoja. Järjestysasteikollisissa kysymyksissä ei kuitenkaan hyödynnetty vastausvaihtoehtojen satunnaisuutta, vaan vastausvaihtoehdot annettiin pienimmästä suurimpaan.

Tutkielman pääaineisto koostuu asukaskyselyihin jätetyistä avoimista kommentteista. Avoimia kommentteja pystyi kirjoittamaan kyselyn karttaosioon, jossa vastaaja merkitsi kartalle käyttämänsä metsät. Kartalle pystyi merkitsemään neljä eri metsätyyppiä: lähimetsäni, käyttämäni virkistysmetsä, minulle erityisen tärkeä metsä ja vaikeasti saavutettava metsä. Näistä erityisen tärkeisiin ja vaikeasti saavutettaviin metsiin pystyi kirjoittamaan avoimia kommentteja. Lisäksi kyselyjen viimeisessä osiossa pystyi jättämään avointa palautetta kaupungin metsistä sekä kyselystä.

Asukaskyselyihin kirjoitettiin avoimia kommentteja yhteensä 612 kappaletta (avoimeen kyselyyn 504 ja otantaan 108 kommenttia). Otantakyselyyn avoimia kommentteja kirjoittaneet olivat 20–89-vuotiaita ja avoimessa kyselyssä 13–79-vuotiaita. Naiset kirjoittivat molemmissa kyselyissä miehiä enemmän: otantakyselyn kommentteista 69 % oli naisten kirjoittamia, kun taas avoimen kyselyn kommentteista 55 %. Kokonaisaineistossa painottuu siis jonkin verran naisten vastaukset.

Asukaskyselyjen ohella toteutin työharjoittelun aikana kolme väliaikaista pop-up polkureittiä. Pop-up polkujen tarkoituksena oli avata huoleton väylä kaupunkimetsiin, joissa oli ennalta kattava polkuverkosto, muttei lainkaan merkittyjä reittejä. Pop-up polut toteutettiin Kuokkalaan, Kaunisharjulle sekä Keltinmäkeen, ja polut merkittiin maastoon opasteilla sekä sinisillä kuitunauhoilla (kuvio 7). Polkukokeilu päättyi lokakuussa 2019, jolloin keräsin opasteet ja merkinnät pois.

Keräsin palautetta pop-up poluista koko kokeilun ajan. Palautteen pystyi jättämään Maptionnaire kyselylomakkeella, ja olin luonut kullekin polulle oman palautelomakkeen. Palautelomakkeisiin³ pääsi opasteista löytyvän linkin tai QR-koodin avulla. Lisäksi palautelomakkeet löytyivät kaupungin kotisivuilta sekä ULOS Jyväskylä Facebook-sivulta. Lomakkeet olivat neljäosaisia ja niissä kysyttiin avoimen palautteen lisäksi taustatietoja sekä polkuverkoston aiempaa käyttöä. Lisäksi karttaosion avulla kerättiin hiljaista tietoa muista epävirallisista metsäpoluista Jyväskylässä. Tutkielmassa hyödynnän palautelomakkeisiin jätettyjä avoimia kommentteja, joita pystyi kirjoittamaan sekä reiteistä että kokeilusta.

³ Pop-up polkujen palautelomakkeet olivat keskenään identtisiä. Kuokkalan pop-up polun palautelomake tutkielman liitteenä (liite 2).

KUVIO 7. Kuokkalan pop-up polun opaste. Kaikki pop-up polut alkoivat kevyenliikenteenväyliltä.

Kaikkiaan avoimia kommentteja jätettiin yhteensä 93 kappaletta. Palautteiden kirjoittajat olivat 25–72-vuotiaita. Naiset (68 %) antoivat selvästi miehiä (30 %) enemmän palautetta. Myös pop-up polkukokeiluaineistossa painottuu siis naisten vastaukset. Tutkielman fenomenologis-hermeneuttisella tutkimusotteella ei kuitenkaan tähdätä ikäluokkia tai sukupuolta koskeviin yleistyksiin, joten aineistojen sisäiset painotukset eivät vaikuta tutkielman tuloksiin merkittävästi.

Keräsin kaikki aineistot palvelemaan ensisijaisesti Jyväskylän kaupungin hallinnollisia tarpeita. Tämän vuoksi kyselyihin vastanneille henkilöille aineiston kerääjänä käytännössä näyttäytyi Jyväskylän kaupunki. Koska en kerännyt aineistoja yksinomaan maisterintutkielmaa varten, tutkielmassa käytetyt aineistot ovat niin kutsuttuja valmiita aineistoja. Valmiita aineistoja ovat yleisesti esimerkiksi muiden tutkijoiden, organisaatioiden tai tutkimuslaitosten tilastot sekä asiakirjat. Kun aineisto on alun perin kerätty joltain muuta tarkoitusta kuin tutkimusta varten, niitä käyttäessä tulee huomioida, etteivät ne useinkaan sovellu sellaisenaan omaan tutkimusongelmaan. Tämän vuoksi valmiita aineistoja tulee usein rajata omien tutkimuskysymysten avulla. Tärkeää on myös arvioida valmiin aineiston konteksti sekä soveltuvuus omaan tutkimukseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aineiston kontekstista kerron tarkemmin luvussa 5.4. Aineistojen kontekstin merkitys analyysissä.

5.3 Analyysimenetelmät

Koska hyödynnän valmiita aineistoja, joita en kerännyt ensisijaisesti tätä tutkielmaa varten, analyysin ensimmäinen vaihe oli aineiston rajaaminen. Ensimmäiseksi rajasin aineistosta pois sellaiset vastaukset, jotka eivät koskeneet lainkaan teoriaosuudessa käsiteltyjä aiheita: metsäkulttuuria, metsäsuhdetta, kaupunkimetsiä tai saavutettavuuden eri ulottuvuuksia. Aineiston rajauksessa ja myöhemmässä sisällönanalyysissä käytin teoriaohjaavaa analyysitapaa, jossa teoria ja aiempi tutkimus toimivat analyysin apuna. Teoriaohjaava sisällönanalyysi eroaa perinteisestä teorialähtöisestä analyysistä siten, ettei se nojaa tai testaa aiemmin kehitettyä teoriaa, vaan aikaisempi tutkimus auttaa analyysin etenemisessä ja johdattaa kohti uusia näkökulmia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.) Valitsin teoriaohjaavan sisällönanalyysin, koska se antaa tutkijalle enemmän tilaa tarkastella ilmiötä oman aineiston pohjalta. Koin tarpeelliseksi mahdollisuuden uusista näkökulmista käsitellessäni kaupunkimetsien koettua saavutettavuutta, jota ei ole tutkittu vielä kovin kattavasti.

Ensimmäisen aineiston rajauksen jälkeen asukaskyselyistä koostuvaan aineistoon jäi kaikista 612 avoimesta kommentista yhteensä 540 kommenttia. Rajasin aineistosta pois kommentteja, joissa kiiteltiin kyselystä tai joissa kommentoitiin verkkolomakkeen toimivuutta. Seuraavien lähilukukertojen jälkeen rajasin pois vielä tutkimuskysymysten kannalta selkeästi epärelevantit vastaukset. Näiden rajausten jälkeen asukaskyselyistä koostuvaan aineistoon jäi lopulta yhteensä 514 avointa kommenttia. Pop-up polkujen palautteista koostuvaa aineistoa ei ollut tarpeen rajata, sillä kaikki 93 avointa kommenttia koskivat metsissä liikkumista ja virkistäytymistä.

Aineiston rajauksen jälkeen jatkoin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä hyödyntämällä lähilukua, eli aineiston huolellista, erittelevää ja tarkkaa lukutapaa. Pöysän (2010, 338–339) mukaan lähiluvun prosessi muodostuu aineiston useista lukukerroista sekä samanaikaisesti tapahtuvasta tulkitsevasta kirjoittamisesta. Pöysää (2010, 338–344) mukaillen olen tiivistänyt lähiluvun prosessin etenemisen kuvioon 8.

Lähiluvun prosessissa aineiston lukeminen ja siitä kirjoittaminen etenevät rinnakkain. Prosessin edetessä niin lukeminen kuin kirjoittaminenkin muuttuvat alun vapaasti virtaavasta aineistoon tutustumisesta syvällisemmäksi ja vertailevammaksi lukemiseksi sekä kirjoittamiseksi. Lähiluvun tärkeimpänä periaatteena Pöysä (2010, 338–339) pitää sitä, että tekstiä luetaan useaan kertaan mutta aina eri tavoin. Myös Valli (2015a, 252) kannustaa tutustumaan aineistoon yhä uudelleen ja uudelleen, sillä silloin sen oikein ymmärtämisen mahdollisuudet kasvavat. Samanaikaisesti on kuitenkin hyväksyttävä, ettei lähiluentaa voi jatkaa loputtomiin, sillä analyysi ja tulkinta jäävät joka tapauksessa lopusta avoimeksi. Tietoisuus omien pitkällekin jalostettujen tulkintojen keskeneräisyydestä on olennainen osa laadullisen ja humanistisen tutkimuksen alaa.

lukeminen	kirjoittaminen
<p>1. ensimmäiset lukukerrat</p> <ul style="list-style-type: none"> - sisältöön keskittyvää eläytyvää lukemista - aineiston ja omien kokemusten suhteen etsimistä - kursorista läpikäyvä lukemista <p>tuottaa usein aineiston ei-reflektiivistä täydentämistä omien kokemusten ja kulttuurisen tiedon pohjalta</p>	<p>merkinnät tekstin lomaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - alleviivauksia - lyhyitä muistiinpanoja <p>kirjoittaminen yhdistettävä lähiluentaan heti alusta, koska sen avulla ulkoistetaan analyysistä myöhemmässä vaiheessa omat ennako-oletukset</p>
<p>2. tiedostavat lukukerrat</p> <p>katkonaisempaa ja analyttisempaa luentaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - enemmän huomiota yksityiskohtiin - aineistoon palataan tarkastamaan yhä uudelleen tehtyjen tulkintojen totuus pohjaa <p>lukutapa muuttuu tekstin eri osia toisiinsa rinnastavaksi ja vertailevaksi</p>	<p>sanallisesti tulkitsevaa kirjoittamista</p> <p>kirjoittamisen muodot lisääntyvät ja kirjoittamisen luonne muuttuu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aineiston pohjalta tapahtuvaa reflektointia - väittämiä sisällöstä ja sanomasta <p>tarkastelemalla omia aiemmin kirjoitettuja muistiinpanoja havaitaan, mitä puolia tekstistä on jäänyt huomaamatta</p>
<p>3. lopuksi tarkistetaan, että tehdyt tulkinnat ankkuroituvat aineistoon ja tutkimuksen näkökulmaan</p> <p><i>lähiluenta jää lopusta avoimeksi, koska aineiston tyhjentävä tulkinta ei ole mahdollista</i></p>	

KUVIO 8. Lähiluvun prosessi. Mukailtu Pöysän (2010, 338–344) artikkelista.

Lähiluenta ei ole vain aineiston lukemista, vaan kirjoittaminen on metodin käytössä tärkeässä roolissa. Kirjoittamisen avulla prosessista saadaan läpinäkyvämpi, kun tutkija pääsee kohtaamaan erityisesti lähiluvun alkuvaiheissa syntyneitä ennako-oletuksiaan. Parhaassa tapauksessa lähiluvun tuloksena on uusi, aiempia näkemyksiä avartava ymmärrys tutkimusongelmasta (Pöysä 2010, 355). Tutkielmassani aineiston ensimmäiset lukukerrat olivat ennen kaikkea kursorista aineiston rajaukseen liittyvää luentaa ja muistiinpanoja. Myöhemmillä lukukerroilla luin aineistoa ja kirjoitin siitä huomioita aktiivisemmin tutkimusongelman näkökulmasta. Jokaisen lukukerran ohessa hahmottelin myös analyysin seuraavaa vaihetta, eli aineistoista esiin nousevien teemojen jäsentelyä.

Teemoittelussa aineistosta eritellään erilaisia aihepiirejä. Olennaista teemoittelussa on, mitä kustakin teemasta on sanottu, ja millaisia teemaa kuvaavia näkemyksiä aineistosta löytyy. Sisällön painotus erottaa teemoittelun perinteisestä luokittelusta, jossa päähuomio on siinä, kuinka monta kertaa jokin asia esiintyy aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Teemoittelua voi tehdä etsimällä aineistosta sekä vastauksia yhdistäviä että erottavia seikkoja. Huomionarvoista on, että vastaus voi kuulua samanaikaisesti useampaan teemaan. Teemoittelussa on ensisijaisen tärkeää muistaa tutkimuskysymykset sekä -näkökulma, sillä näiden avulla varmistetaan, että tutkimus on johdonmukainen. Teemoittelun viimeinen vaihe on reflektoida muodostettuja teemoja suhteessa aineistoon ja tarvittaessa tarkentaa lopullista teemoittelua. Teemoittelun tuloksena aineistosta esiin nousseiden aihepiirien nimeäminen on tutkijan vastuulla ja se voi olla kuvailevaa, kunhan tyyli on yhteneväinen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemoitteluni ensimmäinen vaihe koostui pääasiassa aineiston järjestämisestä teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Aloitin teemoittelun hyödyntämällä teoreettisen viitekehyksen avaamia näkökulmia saavutettavuuteen (kuvio 9, vasen sarake). Jo varhaisessa vaiheessa huomasin, että aineistossa ei ollut juuri lainkaan tiettyjä, esimerkiksi tilannekohtaisuutta tai ajallista saavutettavuutta koskevia, kommentteja. Eräitä kommentteja, esimerkiksi turvallisuutta koskevia, oli taas niin vähän, että järjestin ne nopeasti osaksi muodostamaani laajempaa teemaa 'harrasteet ja reitit'. Tämän teeman alle siirsin myös helppokulkuisuuden, koska sitä koskevat kommentit käsittelivät pääasiassa harrasteita ja reittejä. Tiedon saatavuutta koskevat kommentit jakautuivat sitä vastoin kahtia. Suurempi osa kommentteista koski tiedonpuutetta harrasteista ja reiteistä, ja pienempi osa metsänhoitotoimenpiteistä saatavaa tietoa. Tästä syystä jaoin tiedon saatavuutta koskevat kommentit kahden eri teeman kesken. Elämäntilanteeseen liittyvät kommentit koskivat vahvasti metsän sijaintia tai etäisyyttä suhteessa vastaajien arkeen. Osa kommentteista, 41 kappaletta, sijoittui kahteen tai useampaan teemaan samanaikaisesti.

Teorian avulla muodostetut teemat	Ensimmäiset pääteemat ja niiden alateemat
Tilallinen saavutettavuus etäisyys sijainti määrä koko	Tilallinen saavutettavuus etäisyys ja sijainti elämäntilanne ja arki määrä ja koko rakentaminen ja kaavoitus
Tiedon saatavuus	Harrasteet ja reitit
Laadukkuus vetovoimaisuus turvallisuus helppokulkuisuus	tiedon saatavuus turvallisuus helppokulkuisuus
Yksilön tausta ja tilannekohtaisuus metsäsuhde	Laadukkuus ja vetovoimaisuus odotukset ja mielikuvat metsänhoitotoimenpiteet
Elämäntilanne ja ajallinen saavutettavuus	luonnontilaisuus
Odotukset ja mielikuvat	tiedon saatavuus metsäsuhde

KUVIO 9. Teemoittelu teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla.

Ensimmäisen teemoittelun jälkeen olin muodostanut aineistosta kolme laajaa pääteemaa: tilallinen saavutettavuus, harrasteet ja reitit, sekä laadukkuus ja vetovoimaisuus (kuvio 9, oikea sarake). Muodostin jo alussa myös alateemoja, sillä tietyt aihepiirit, kuten rakentaminen sekä metsänhoito, esiintyivät aineistossa niin useasti, että koin tarpeelliseksi luoda niille omat teemansa.

Tämän jälkeen aloin muodostamaan teemoja kunkin aihepiirin sisällön mukaan. Kuviossa 10 (vasen sarake) näkyy, kuinka nimesin kunkin aihepiirin sisällölliset teemat tiedostavien lukukertojen alussa, sekä mihin muotoon valmiit teemat asettuivat analyysiprosessin lopussa (kuvio 10, oikea sarake). Analyysiprosessin edetessä huomasin, että kommentit, joissa kerrottiin luonnon vetovoimaisuudesta, liittyivätkin itseasiassa virkistysmotivaatioihin, joten järjestin teeman osaksi etäisyyttä ja sijaintia koskevaa teemaa, jossa oli muutkin kommentit siitä, miksi asukkaat hakeutuivat kaupunkimetsiin. Valmiit teemat saavuttivat lopullisen muotonsa vasta aivan analyysin lopussa osana lähiluvun viimeistä vaihetta, jossa tarkastin, että tehdyt tulkinnat ankkuroituvat aineistoon ja tutkimuksen näkökulmaan (Pöysä 2010, katso kuvio 8).

Ensimmäinen vaihe	Valmiit teemat
Tilallisuuden ja arkeen sidottu saavutettavuus	Etäisyyteen, sijaintiin ja arkeen sidottu saavutettavuus
Metsien määrä ja koko: enemmän metsäkaupunki kuin kaupunkimetsä	Saavutettavuus reitti- ja reitittömyys-toiveiden ristipaineessa
Saavutettavuus harraste- ja reitti-vaatimusten ristipaineessa	
Luonto vetää puoleensa ja kannustaa metsiin	Enemmän metsäkaupunki kuin kaupunkimetsä
Huolen ja epätietoisuuden kautta määrittävä saavuttamattomuus	Huolen ja epätietoisuuden määrittelemä saavuttamattomuus

KUVIO 10. Teemoittelu aihepiirien mukaan ja teemojen nimeäminen.

Käytin myös otantakyselyn määrällistä aineistoa täydentämään laadullista analyysiä. Analysoin ja visualisoin määrällisen aineiston Excel -taulukkolaskentaohjelmalla, koska Maptionnaire -ohjelmasta aineiston sai ladattua vain Exceliin tai paikkatietojärjestelmään, jota minulla ei ollut omalla koneellani. Yliopiston SPSS tilasto-ohjelmaa en taas päässyt käyttämään koronavirusrajoitusten vuoksi. Määrällisessä analyysissä käytin ainoastaan otantakyselyn aineistoa, koska vain sen tulokset voidaan tilastollisesti yleistää perusjoukkoon, eli Jyväskylän kaupungin asukkaisiin. Määrällistä aineistoa tarkastelin tilastollisesti kuvaavan analyysin avulla. Tilastollisesti kuvaavassa analyysissä aineistosta todetaan ilmiön määrää, yleisyyttä, jakautumista sekä jäsentymistä luokkiin (Tilastollisesti kuvaava analyysi 2015).

5.4 Aineistojen kontekstin merkitys analyysissä

Tietotekniikan ja verkkokyselyiden nopean yleistymisen myötä on havaittu, että kyselykontekstit vaikuttavat monin tavoin tutkimusten tuloksiin (Räsänen & Sarpila 2013, 68). Tämän vuoksi on tärkeää hahmottaa, kuka aineiston on kerännyt, missä yhteydessä ja millä tavoin. Yhdessä nämä muodostavat aineiston syntykontekstin, jota tarkastelemalla voidaan paremmin ymmärtää aineistoa. (Turtiainen & Östman 2013, 54–55.) Tämän tutkielman kannalta on tarpeellista pohtia, miten aineistonhankintamenetelmänä käytetty verkkokysely on voinut vaikuttaa vastaajakäyttäytymiseen.

Vertailututkimuksissa on havaittu, että kyselytutkimuksilla saadaan useimmiten negatiivisempi kokonaiskuva ihmisten arkielämästä kuin haastatteleamalla. Ilmiön oletetaan johtuvan siitä, että arkaluonteisia asioita on mutkattomampaa kirjoittaa kyselylomakkeelle kuin kertoa niistä haastattelutilanteessa. (Räsänen & Sarpila 2013, 68–69.) Lisäksi kyselytutkimukseen verrattuna haastattelutilanteessa tutkijalla on mahdollisuus kysyä haastateltavalta lisätietoja ja selvennyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Haastattelutilanteessa syntyvä keskusteluyhteys voikin johtaa siihen, että haastattelututkimuksista saadaan positiivisempia tuloksia. Tämän tutkielman kannalta on tärkeää ottaa huomioon, että vastauksissa voi esiintyä negatiivisuutta, erityisesti koska aineiston kerääjänä on toiminut julkishallinnollinen organisaatio. Kaupungin järjestämässä kyselyssä vastaajaa voi motivoida voimakkaammin halu vaikuttaa yhteisiin asioihin kuin esimerkiksi yliopiston tai muun tutkimusyksikön järjestämässä kyselyssä. Lisäksi mahdolliseen negatiivisuuteen voi vaikuttaa kyselyiden aihe, eli metsät, joihin liitetään usein keskenään ristiriitaisia arvoja.

Verkkokyselystä saatavaan aineistoon voi vaikuttaa myös valikoituneisuus, eli se, että verkkokyselyyn vastaavat usein vain sellaiset henkilöt,

- joilla on käytössään internetyhteys,
- jotka ovat saaneet tiedon kyselystä, ja
- jotka ovat riittävän kiinnostuneita aiheesta, jotta he käyttävät aikaansa kyselyn täyttämiseen (Miettinen & Vehkalahti 2013, 96–97).

Tämän tutkielman aineistoissa valikoituneisuus on erityisesti läsnä avoimessa asukaskyselyssä sekä pop-up polkupalautteissa, koska näihin pääsi vastaamaan kuka tahansa vastaamaan motivoitunut henkilö. Sitä vastoin otantakyselyyn saatiin todennäköisemmin henkilökohtaisella postikorttikutsulla mukaan myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät olisi muutoin motivoituneet vastaamaan asukaskyselyyn. Voidaan myös olettaa, että kyselyiden vastaajissa painottuvat metsistä kiinnostuneet henkilöt, joille luonnossa virkistäytyminen on tärkeää sekä tavanomaista ja säännöllistä toimintaa. Tämän vuoksi tutkielman aineistoissa saattaa korostua metsien koettu tärkeys ja merkityksellisyys.

Kyselyn aiheesta kiinnostuneet henkilöt vastaavat todennäköisemmin avoimiin kysymyksiin, koska niihin vastaaminen vaatii enemmän keskittymistä ja aikaa kuin strukturoituihin kysymyksiin vastaaminen. Avoimiin kysymyksiin vastaaminen ilmentääkin vastaajan motivoituneisuudesta sekä siitä, kuinka tärkeänä hän aihetta pitää. Toisaalta Valli (2015b, 106) pitää avointen kysymysten heikkoutena sitä, että niihin jätetään helposti vastaamatta tai vastaukset ovat epätarkkoja. Myös sukupuoli voi vaikuttaa vastaajakäyttäytymiseen. Esimerkiksi naisten vastaukset avoimiin kysymyksiin ovat runsassanaisempia kuin miesten (Valli 2015a, 247). Lisäksi iällä on merkitystä, sillä nuorten on havaittu olevan väestötason kyselyissä aliedustettuina, kun taas vanhemmat ikäryhmät ovat usein yliedustettuina (Räsänen & Sarpila 2013, 71). Molemmat ilmiöt olivat havaittavissa myös tämän tutkielman aineistoissa.

Aineistonhankintamenetelmän lisäksi on tärkeää pohtia, miten vastaajakäyttäytymiseen on voinut vaikuttaa, että tiedonkerääjänä on toiminut julkishallinnollinen toimija, tämän tutkielman tapauksessa, Jyväskylän kaupunki. Kyselytutkimusten tavallisena päämääränä on tuottaa tietoa, joka on tilastollisesti yleistettävissä tutkittavaan perusjoukkoon. Tähän vaaditaan, että kyselyyn osallistujat on valittu satunnaisesti. (Räsänen & Sarpila 2013, 72–73.) Saman periaatteen voidaan katsoa pätevän myös useimpiin kaupallisiin kyselyihin, joiden avulla halutaan selvittää jonkun tietyn segmentin, eli perusjoukon, mieltymyksiä ja tarpeita. Toisaalta kun tiedonkerääjänä toimii julkishallinnollinen yksikkö, voidaan sen tiedonkeruun katsoa tavoittelevan muutakin kuin tulosten yleistettävyyttä. Kuntakin on toki päätöksenteon kannalta kiinnostunut siitä, mitä mieltä asukkaat perusjoukkona ovat kunnan yhteisistä asioista. Silti kunnan järjestämän kyselyn päämääränä on myös asukkaiden mahdollisimman tasavertainen kuuleminen ja osallistaminen sekä yleinen tiedottaminen.

Kuntalain (410/2015, 22 §) mukaan ”kunnan asukkailla – on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan”. Pykälässä todetaan, että osallistumisen mahdollisuuksien on oltava monipuolisia, muun muassa selvityksiä asukkaiden mielipiteistä sekä palvelujen kehittämistä yhdessä käyttäjien kanssa. Lisäksi kunnan on tiedotettava toiminnastaan ja siitä, miten päätösten valmisteluun voi osallistua (Kuntalaki 410/2015, 29 §). Kunnan ei ole siis perusteltua järjestää vain otantakyselyä, vaan kaikilla asukkailla tulee olla yhtäläinen mahdollisuus tulla kuulluksi ja osallistua kunnan tiedonkeruuseen. Avoimen kyselyn avulla kunnalle tarjoutuu myös mahdollisuus tiedottaa toiminnastaan ja päätösten valmistelun osallistumismahdollisuuksista.

Näistä lähtökohdista rakensin myös Jyväskylän kaupungin asukaskyselyt. Kyselyt sisälsivät tiedonkeruun lisäksi informaatiota kuten linkkejä kaupungin nettisivuille sekä uuteen Metsäohjelmaan. Lisäksi kyselyiden karttaosioissa vastaaja pääsi näkemään, mitkä metsät kaupunki omistaa, ja millä periaatteella kutakin metsää hoidetaan. Kyselyissä korostui avoimuus ja pyrkimys tavoittaa kaupunkilaiset mahdollisimman laajasti. Kuulevan, osallistavan ja tiedottavan kyselyn on kuitenkin haastava vastata kaikkiin tieteellisiin vaatimuksiin, kuten määrällisten tulosten tilastolliseen yleistettävyyteen. Yleistettävyyteen vaadittavaa otoksen satunnaisuutta on erityisen haastavaa toteuttaa kunnan kyselyissä, joiden on tarjottava kuntalain nojalla kaikille asukkaille mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua. Tämä on tärkeää ottaa huomioon, kun analysoidaan kunnan keräämää aineistoa.

Tuomi ja Sarajärvi (2009) kritisoivatkin, että erilaiset hallinnolliset selvitykset ja gallupit, joissa tieto kerätään kyselytutkimuksen avulla, ovat hämärtäneet ymmärrystä siitä, milloin kyselyn tulosten voidaan katsoa olevan tieteellisiä. Julkishallinnon selvityksissä sovelletaan monesti tieteellisiä tiedonhankintamenetelmiä, mutta ilman ilmiön ja tulosten teoreettista tarkastelua, mikä erottaa toisistaan selvityksen ja tutkimuksen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 19–20.)

Tämän maisterintutkielman aiheeseen Jyväskylän kaupungin nimissä keräämäni aineistot soveltuivat hyvin, koska ne olivat laajoja ja sisälsivät määrällisen aineiston lisäksi runsaasti avoimia kommentteja. Laaja aineisto tarjosi tutkimuskysymysten avulla rajattuna oivalliset lähtökohdat fenomenologis-hermeneuttiselle tutkimukselle, jossa ollaan kiinnostuneita tilastollisen yleistettävyyden sijaan subjektiivisista kokemuksista ja niiden merkityksistä. Ilmiön laadullisen tarkastelun avulla pyrin parantamaan ymmärrystä siitä, mitkä tekijät vaikuttavat kaupunkimetsien koettuun saavutettavuuteen. Tämä voi myös kehittää aiheen määrällistä tutkimusta. Kun saavutettavuuteen vaikuttavat tekijät ovat selkeämmin tiedossa, voidaan niitä käyttää määrällisen kyselyn valmiiksi strukturoiduissa vastausvaihtoehdoissa.

6 TULOKSET

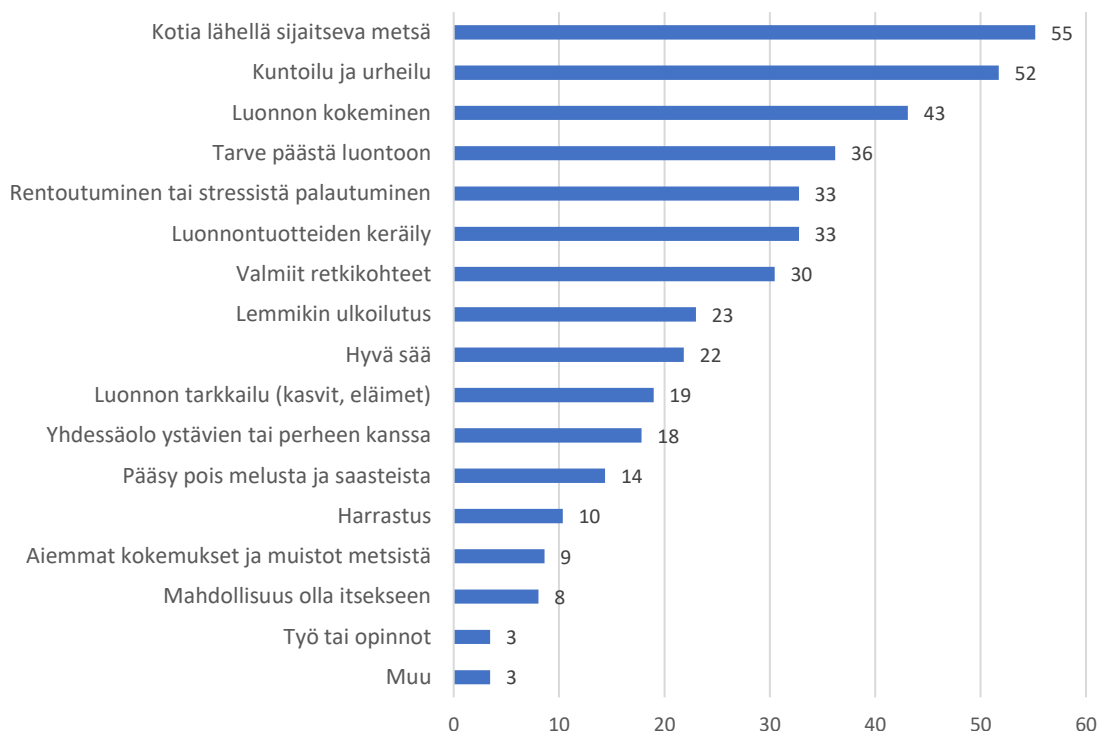
Jyväskylässä kaupunkimetsien koettiin olevan helposti saavutettavia. Lähes kaikki vastaajat (95 %) kokivat, että kävelymatkan päässä heidän kotoaan on metsää. Kaupunkimetsissä virkistäytyminen oli säännöllinen osa jyvskylälaisten vapaa-aikaa ja luonnonläheisyyden tiedostettiin olevan oleellinen osa hyvää elämänlaatua. Jyväskylän kaupunkimetsiä pidettiin pääasiassa monimuotoisina ja riittävinä virkistäytymiseen. Kaupunkimetsien kokemisen tavoissa esiintyi kuitenkin vastakkaisuuksia niin harrasteiden kuin vetovoimaisuudenkin osalta. Suurimpina haasteina kaupunkimetsissä virkistäytymiselle asukkaat pitivät talvisten kävelyreittien puutetta, tiedonpuutetta sekä metsän tunnun ja reittien katoamista metsänhoitotoimenpiteiden tai rakentamisen seurauksena. Analyysiprosessin tuloksena muodostin aineistosta neljä kaupunkimetsien koetun saavutettavuuden teemaa:

1. Etäisyyteen, sijaintiin ja arkeen sidottu saavutettavuus.
2. Saavutettavuus reitti- ja reitittömyystoiveiden ristipaineessa.
3. Ennemmin metsäkaupunki kuin kaupunkimetsä.
4. Huolen ja epä tietoisuuden määrittelemä saavuttamattomuus.

6.1 Etäisyyteen, sijaintiin ja arkeen sidottu saavutettavuus

Tutkielmassani kaupunkimetsän läheinen sijainti suhteessa omaan kotiin oli yksi saavutettavuuden tärkeimmiksi koettuja ominaisuuksia, kun tarkastellaan otantakyselyn määrällistä aineistoa. Kuvio 11 osoittaa, että metsissä virkistäytymistä motivoi eniten kotia lähellä sijaitseva metsä (55 %). Keskimäärin kukin vastaaja valitsi neljä eri virkistysmotivaatiota, ja lyhyen etäisyyden lisäksi kolme yleisintä olivat kuntoilu ja urheilu (52 %), luonnon kokeminen (43 %) sekä tarve päästä luontoon (36 %). Kaupunkimetsä, jossa yhdistyi läheinen sijainti sekä hyvät mahdollisuudet ulkoilla ja kokea luontoa, motivoi asukkaita siis yleisimmin virkistäytymään luonnossa.

**Muistele metsäkäyntejäsi Jyväskylän alueella edellisten 12 kuukauden ajalta.
Mikä motivoi sinua lähtemään metsään näinä kertoina?
Valitse 1-5 merkittävintä motiivia.
(n = 174)**

KUVIO 11. Virkistysmotiivit Jyväskylän kaupunkimetsissä.

Läheinen sijainti suhteessa omaan kotiin oli saavutettavuuden tärkeimmiksi koettuja ominaisuuksia myös avoimissa kommentteissa. Sitä vastoin pitkä etäisyys kaupunkimetsään oli yleisin syy sille, että metsä koettiin vaikeasti saavutettavaksi. Avoimista kommentteista paljastui, että lyhyen etäisyyden lisäksi helppo pääsy kaupunkimetsään oli merkittävä tekijä metsän hyvälle saavutettavuudelle.

Metsä sijaitsee pihamme vieressä ja olemme liikkuneet siellä lapseni kanssa siitä asti, kun hän oppi kävelemään. (Nainen, 1970–1979)

Metsä on kotimme välittömässä läheisyydessä ja siihen helppo piipahtaa jopa työmatkalla. Näemme omalta terassilta myös metsän eläimiä, jäniksiä, peuroja, oravia... (Nainen, 1960–1969)

Avoimissa kommentteissa korostui virkistysmotivaationa myös luonnontilaisuus. Yli puolet vastaajista kuvaili, että nimenomaan luonnontilaiset ja monimuotoiset metsät vetivät heitä puoleensa. Tärkeänä pidettiin metsän tuntua, jonka moni vastaaja koki saavuttavansa vain joko luonnontilaisessa tai riittävän suuressa metsässä. Erityisen paljon arvostettiin vain muutaman kilometrin päässä Jyväskylän ydinkeskustasta sijaitsevia Tourujokilaakson, Haukanniemen ja Ylistönrinteen luonnonsuojelualueita. Näillä suojelualueilla yhdistyykin koko aineiston kolme keskeisintä virkistysmotivaatiota: läheinen sijainti, helppo pääsy sekä luonnontilaisuus.

Nämä luonnontilaan jätetyt metsäkaistaleet ja alueet Kylmänoron ympärillä, Ylistöllä ja Rantaraitin varrella ovat aivan upeita varsinkin keväisin. Missään muualla ei ole sellaista lintujen konserttia ja pesimäpuuhastelua kuin näillä käsittelemättömillä alueilla. Tällaisia lisää! (Nainen, 1970–1979)

[Tourujoki erityisen tärkeä, koska] ”Erämaa” keskellä kaupunkia. (Mies, 1970–1979)

Metsään kulkemisen helppous oli tärkeää hyvälle saavutettavuudelle, koska yli puolet jyvaskyläläisistä kulki metsiin kävellen. Pyörällä tai henkilöautolla kaupunkimetsiin kuljettiin suunnilleen saman verran, sillä noin joka viidenteen metsään kuljettiin ensisijaisesti pyörällä tai autolla. Linja-autolla kaupunkimetsiin ei kuljettu juuri lainkaan. (Kuvio 12.)

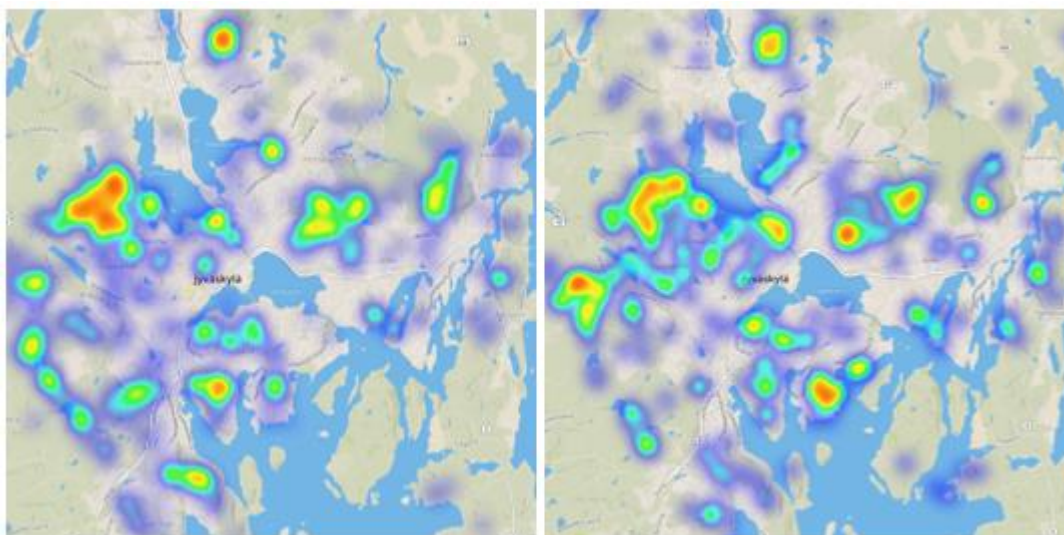
KUVIO 12. Kulkemisen tavat Jyvaskylän kaupunkimetsiin.

Kartalle merkityistä tärkeistä metsistä teki vastaajille erityisiä ennen kaikkea luonnonrauha ja hiljaisuus (45 %) sekä mahdollisuus rentoutua tai palautua stressistä (37 %). Erityisen tärkeisiin metsiin kuljettiin ensisijaisesti kävellen (56 %), vaikka voisi olettaa, että luonnonrauhaa ja palautumista lähdettäisiin usein hakemaan kauempana sijaitsevilta tai suuremmilta metsäalueilta. Se, että tärkeisiin metsiin kuljettiin enimmäkseen kävellen, tarkoittaa, että ne sijaitsivat lähellä asukkaiden koteja. Sitä vastoin virkistysmetsiin kuljettiin enemmän henkilöautolla (28 %) kuin erityisen tärkeisiin metsiin (18 %). Kartalle merkityjä virkistysmetsiä käytettiin pääasiassa kuntoiluun ja urheiluun (56 %), joka oli osasy syy siihen, että niihin kuljettiin enemmän autolla. Esimerkiksi hiihto on sidottu latujen sijainteihin, jolloin niille oli helpointa mennä omalla autolla. Kaukaisempiin ja suurempiin virkistysmetsiin kulkemisen haastavuus ilmeni avoimissa kommentteissa. Erityisen haastavaksi näiden metsien saavuttamisen kokivat autottomat vastaajat. Metsiin pääsemisen hankaluudet linkittyivät myös tiedonpuutteeseen sopivista metsäreiteistä ja siitä, miten niille pääsee.

Pieniä metsää muistuttavia alueita on keskustan lähistöllä ihan mukavasti, ja niissä on hyviä polkuja jne. Alueet ovat kuitenkin hyvin pienikokoisia, ja kunnan metsät ovat kauempana, eikä niissä tule Jyväskylän alueella juuri käytyä, koska en omista autoa ja kuljen mieluiten jalkaisin tai pyörällä. (Mies, 1990–1999)

Toivoisin helposti saatavilla olevaa (esim.netissä) tietoa metsien saavutettavuudesta ilman omaa autoa. Autottomuus vaikeuttaa luonnosta nauttimista ja rajoittaa metsien käyttömahdollisuuksia. (Nainen, 1970–1979)

Kuntoiluun ja urheiluun käytettävien metsien keskittyminen suuriin ja yhtenäisiin virkistymetsiin näkyi myös asukaskyselyn karttaosiossa⁴ (kuvio 13, vasen kartta). Erityisesti Laajavuoren, Touruvuoren, Sippulanniemen, Aittovuoren ja Keljonkankaan alueita hyödynnettiin kuntoiluun ja urheiluun. Sitä vastoin erityisen tärkeät metsät jakautuivat hajanaisemmin eri puolille Jyväskylää sijaiten pääasiassa asutuksen lähistöllä (kuvio 13, oikea kartta).

KUVIO 13. Kartalle merkityt virkistymetsät (vas.) ja erityisen tärkeät metsät (oik.).

Lyhyen ja helposti taitettavan etäisyyden lisäksi vastaajille oli oleellista, missä kaupunkimetsä sijaitsee suhteessa arkeen liittyviä työ-, koulu-, harrastus- ja päiväkotipaikkoja. Vaikka siirtyminen kodin ja arjen muiden paikkojen välillä tapahtuisikin autolla tai julkisilla kulkuneuvoilla, perillä liikutaan pääasiassa lihasvoimin, jonka vuoksi arkipaikkojen lähiympäristöillä oli merkitystä. Kaupunkimetsän sopiva sijainti suhteessa oman tai perheen arjen paikkoihin ilmeni erityisesti asukaskyselyjen karttaosion avoimissa kommentteissa.

⁴ Maptionnaire -ohjelman karttaosio toimii "heatmap" periaatteella. Mitä tummempi väri on, sitä enemmän merkintöjä metsäalue sisältää.

Tämä metsä sijaitsee sopivasti Seminaarinmäen kampuksen vieressä, joten kulkiessani siitä läpi voin rentoutua hieman ennen tai jälkeen luennon. (Mies, 1990–1999)

Se on monimuotoinen, monipuolinen, kaikenikäisten lasten saavutettavissa. Aarre päiväkodin aidan takana. Merkittävä hyvinvointi ja terveystekijä 150 lapsen arjessa ja työyhteisön työhyvinvoinnille. (Nainen, 1960–1969)

Läheisen tai sopivan sijainnin lisäksi merkityt metsäreitit olivat tärkeitä saavutettavuuden kannalta. Esimerkiksi omalla asuinalueella sijaitsevaa kaupunkimetsää ilman valmiita reittejä, ei välttämättä käytetty lainkaan. Syyt läheisen kaupunkimetsän käyttämättömyyteen voivat olla moninaisia, mutta polkupalautteista ilmeni, että eräs syy oli merkittyjen reittien puute. Väliaikaiset pop-up polkumerkinnot johdattivat kaupunkimetsiin myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät ennen olleet lainkaan käyttäneet oman asuinalueen metsiä, tai joilla oli aiemmin ollut hankaluuksia tai epävarmuutta kulkea niissä ilman merkittyjä reittejä.

Kiitos pop up-polusta! Olen asunut Kuokkalassa 20 vuotta ja eka kertaa kävelin lähimetsän poluilla! Liian helposti urautuu kulkemaan asfaltoiduilla teillä eikä ole edes tietoinen vaihtoehtoreiteistä. Todella virkistävä kokemus! (Nainen, 1960–1969)

-- kiitos merkitystä reitistä, jostain syystä onnistun lähes aina eksymään reitiltä ja päädyn ihan eri paikkaan kuin olisi tarkoitus. (Nainen, 1990–1999)

Kaupunkimetsän tilalliseen saavutettavuuteen nivoutui lyhyen etäisyyden, helpon pääsyn ja sopivan sijainnin lisäksi myös siis se, millaisia reittejä metsään johti, ja mikä niiden suhde oli asukkaan arkeen. Lähellä sijaitseva ja helppopääsyinen kaupunkimetsä oli erityisen tärkeä metsissä jalkaisin liikkuville, joilla ei ollut omaa autoa tai joilla oli perheessä lapsia.

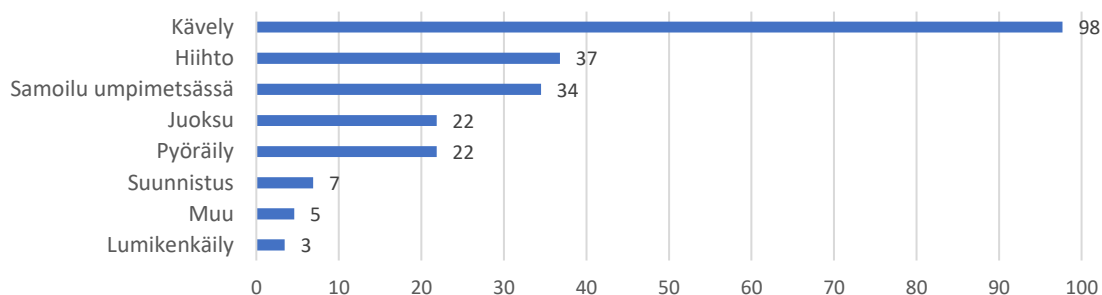
6.2 Saavutettavuus reitti- ja reitittömyystoiveiden ristipaineessa

Aineistosta kävi ilmi, että Jyväskylän kaupunkimetsissä liikuttiin monipuolisesti. Yleisin liikkumisen tapa metsissä oli kävely, sillä lähes kaikki vastaajat (98 %) olivat liikkuneet metsässä kävelen edellisen vuoden aikana⁵ (kuvio 14). Seuraavaksi yleisin metsässä liikkumisen tapa oli hiihto, jota oli harrastanut 37 % jyvaskyläläisistä. Talvena 2018–2019 hiihtopäiviä⁶ kertyi Jyväskylässä yhteensä 96, eli hiihtokausi kesti noin kolme kuukautta. Keskimäärin Jyväskylässä on kertynyt 77 hiihtopäivää 2010-luvulla. (Häkkinen 2020.) Koska talven 2018–2019 hiihtokausi ei kuitenkaan poikennut merkittävästi keskimääräisestä, voidaan otantakyselyn tuloksen katsoa osoittavan hyvin hiihtäen metsässä liikkuvien osuutta Jyväskylän asukkaista. Kolmanneksi yleisin liikkumisen tapa oli samoilu umpimetsässä (34 %), kun taas pyörällä metsissä oli liikkunut noin joka viides vastaaja (22 %).

⁵ Asukaskyselyyn pääsi vastaamaan elokuun 2019 aikana, joten kysymyksillä kartoitettiin asukkaiden metsissä liikkumista aikajaksolla 2018–2019.

⁶ Hiihtopäivät lasketaan alkaen ensimmäisestä latujen ajopäivästä ja päättyen viimeiseen päivään, jona latuja kunnostetaan. Tämän ajan välissä olevia jaksoja, jolloin ei ole voinut hiihtää, ei ole huomioitu hiihtopäivätilastossa, joita on Jyväskylässä kerätty vuodesta 1988 saakka. (Häkkinen 2020.)

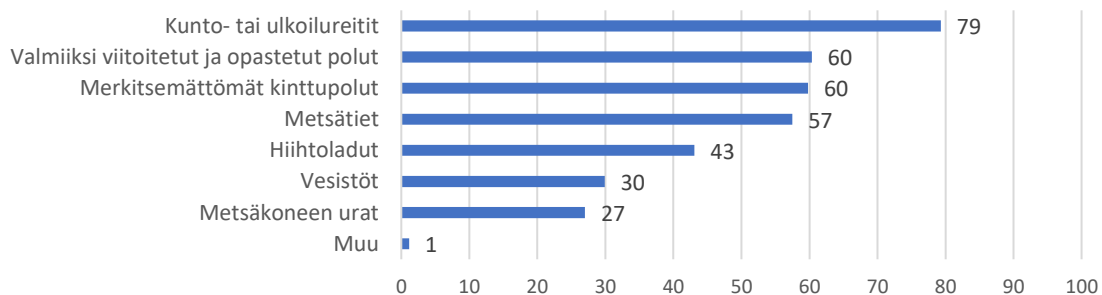
Valitse kaikki liikkumisen tavat, joita olet käyttänyt edellisten 12 kuukauden aikana Jyväskylän metsissä.
(n = 174)

KUVIO 14. Metsässä liikkumisen tavat. Keskimäärin jokainen vastaaja oli valinnut kaksi eri tapaa.

Kuviosta 15 ilmenee, että metsissä liikkumiseen hyödynnettiin eniten kaupungin ylläpitämiä kunto- ja ulkoilureittejä (79 %), opastettuja polkuja (60 %) sekä merkittämättömiä polkuja (60 %). Keskimäärin jokainen vastaaja oli käyttänyt neljää eri väylää, ja kahta eri tapaa kaupunkimetsissä liikkumiseen edellisen vuoden aikana. Useiden eri väylien ja tapojen käyttäminen osoittaa, että Jyväskylän kaupunkimetsiä käytettiin monipuolisesti.

Valitse kaikki liikkumisen väylät, joita olet käyttänyt edellisten 12 kuukauden aikana Jyväskylän metsissä.
(n = 174)

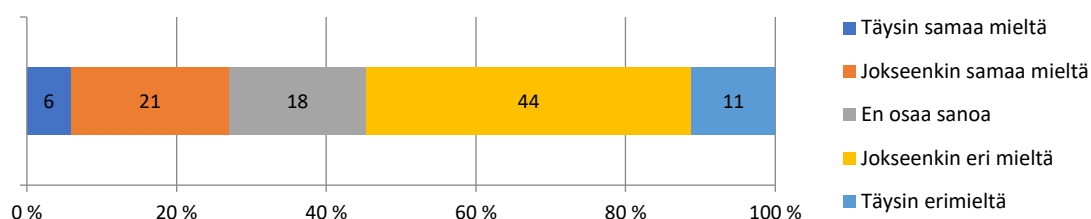

KUVIO 15. Metsässä liikkumisen väylät. Keskimäärin jokainen vastaaja oli valinnut neljä eri väylää.

Kun tarkastellaan kuvioita 14 ja 15 yhdessä hahmottuu, että erilaiset valmiiksi merkityt, valaistut ja opastetut reitit olivat ensisijaisia kaupunkimetsissä liikkumiseen käytettyjä muotoja. Merkittämättömillä reiteillä liikkuminen nousi kuitenkin myös tärkeäksi osaksi kaupunkimetsissä liikkumista, koska se oli kolmanneksi yleisin vaihtoehto molemmissa kuvioissa. Valmiiden metsäreittien ja umpimetsän kysynnän välinen suhde ilmeni myös kysyttäessä metsässä liikkumisen preferenssejä. Vaikka reilu puolet vastaajista (55 %) ulkoili mieluummin kaupungin ylläpitämällä metsäreiteillä kuin umpimetsässä, silti noin joka kolmas (27 %) ulkoili mieluummin umpimetsässä kuin kaupungin ylläpitämällä reiteillä (kuvio 16).

Kuljen mieluummin umpimetsässä kuin kaupungin ylläpitämällä ulkoilureiteillä.

(n = 170)

KUVIO 16. Metsässä liikkumisen preferenssit.

Valmiiden reittien ja palvelujen ohella kaupunkimetsiin haluttiin selvästi myös riittävästi tilaa ja mahdollisuuksia vapaaseen samoiluun, ja se ilmeni myös asukaskyselyjen avoimissa kommentteissa.

[Metsästä tekee erityisen] Rauha, se että metsässä ei ole merkittäviä polkuja tai kuntoreittejä, eikä toivottavasti koskaan tulekaan. (Nainen, 1980–1989)

Metsä kuuluu kaikille, mutta ei joka paikkaan tartte olla reittejä. Enempi vaan ryteikköä. (Mies, 1980–1989)

Myös avointen kommenttien perusteella kaupunkimetsissä liikuttiin pääasiassa jalan, sillä enemmistö kommentteista koski metsässä jalkaisin liikkumista. Lähes kaikkia kommentteja yhdistävä tekijä, lajista ja liikkumisen muodosta riippumatta, oli kuitenkin toivomus siitä, että Jyväskylään saataisiin enemmän ja laajempia metsäreittejä sekä lisää retkeilyä tukevia palveluja, kuten tulipaikkoja, laavuja ja huuseja. Lisäksi nykyisten reittien ja palvelujen parempaan kunnostukseen ja ylläpitoon liittyen esitettiin monipuolisia toiveita. Myös pop-up poluista saatu lähes yksinomaan positiivinen palaute viittaa siihen, että opastettuja reittejä kaivattiin Jyväskylään lisää. Olemassa olevien reittien kunnostusta kaivattiin myös paljon. Erityisen huonossa kunnossa koettiin olevan luontopolkujen opasteiden ja reittimerkintöjen. Lisäksi nuotiopaikkojen toivottiin olevan helpommin saavutettavissa ja lähempänä asutusta. Uudet nuotiopaikat tai olemassa olevien kunnostus olivat yleisimmin toivottuja retkeilyä tukevia palveluja.

-- Esimerkiksi Myllyjoen laavu Muuramen puolella on juuri sopiva tällaiseen [tulilla istumiseen], mutta melko kaukana ja sinne on pakko mennä autolla. Jyväskylän metsissä voisi olla enemmän lähellä olevia ja helposti saavutettavia (ja hyvin varusteltuja) tulipaikkoja. Tarve tälle käy ilmi kun käy viikonloppuna Nyrölässä: paikka on aivan täynnä erityisesti lapsiperheitä ja tulipaikalle joutuu suorastaan jonottamaan. Monet varmasti mielellään kävisivät lähempänäkin, mutta lähellä olevien ulkoilureittien tulipaikat ovat huonoja, tulisijat vaarallisessa kunnossa ja paikat yleensä tarkoitettu vain hiihtäjille. (Nainen, 1990–1999)

Joillakin merkityillä ulkoilureiteillä on ollut huonosti opasteita, joka herkästi johtaa eksymiseen varsinkin risteysalueilla. -- retkeilyalueita, joissa olisi pidempiäkin reittejä ja tulisijoja, olisi mukava saada myös Jyväskylän kaupungin sisälle. Tällä hetkellä varsinaista retkeilyä ja patikointia varten pitää lähteä kansallispuistoihin. (Nainen, 1980–1989)

Myös maastopyöräilyyn toivottiin lisää reittejä sekä nykyisten reittien säilyttämistä. Toivomukset olivat osin ristiriitaisia keskenään. Osa toivoi, että reittejä kunnostettaisiin, kun taas osa toivoi, ettei poluille tehtäisi mitään, koska juurakot ja kivet ovat olennainen osa maastopyöräilyä. Jyväskylän hiihtolatuja keuhuttiin sitä vastoin lähes yksinomaan monipuolisiksi ja hyväiksi. Valmiit ja ylläpidetyt metsäreitit ja palvelut olivat erityisen tärkeitä uusille käyttäjille, jotka halusivat lähteä tutustumaan ennalta vieraaseen metsään. Vastaajat kokivat, että polkumerkinnät avasivat mahdollisuuden lähteä entuudestaan tuntemattomaan kaupunkimetsään.

On mukavempaa kulkea polkua kun suurin piirtein tietää mihin se vie ja kuinka pitkä se on. (Mies, 1980–1989)

[Metsä on vaikeasti saavutettava, koska] En tiedä, onko täällä kesäisin käytettävissä valmiita luontopolkuja, jotka löytyisivät jostain kartalta. Julkisilla pääsisi lähelle, mutta uutena jyvskyläläisenä en tunne alueita. (Nainen, 1970–1979)

Toisaalta puutteellisista merkinnöistä ja siitä, miten merkintöjen puuttumisesta huolimatta metsässä oli osattu liikkua, tuli kommentteja erityisesti Kaunisharjun pop-up polun palautteissa. Kaunisharjulla tapahtui polkukokeilun aikana eniten reittimerkintöihin kohdistunutta ilkivaltaa. Koska ilkivalta loppui kesän edetessä, se luultavimmin johtui siitä, ettei tiedetty mitä varten siniset kuitunauhat olivat puissa kuin siitä, ettei merkittyä polkureittiä olisi haluttu metsään. Reittimerkintöjen tärkeydestä kertoo kuitenkin se, että niiden puutteista kommentoitiin yksityiskohtaisesti ja ahkerasti.

Merkittävimmäksi kaupunkimetsien saavutettavuutta heikentäväksi tekijäksi nousi metsäisten kävelyreittien puute talvisin. Vastaajat kokivat, että talvella kaupunkimetsissä kävelemiseen oli olemattomat mahdollisuudet, koska useimmat ulkoilureitit muutettiin hiihtoladuiksi, joille muut liikkujat eivät saaneet mennä.

-- toivoisin, että koirien ulkoiluttajille ja kävelijöille mahdollistettaisiin myös talvella mahdollisuus liikkua luonnossa muutoinkin kuin hiihtämällä. Talvisin KAIKKI Jyväskylän kuntoiluradat on muutettu laduiksi, joten kävelyllä koiran kanssa tai ilman ei käytännössä pääse mihinkään koko talvena. (Nainen, 1980–1989)

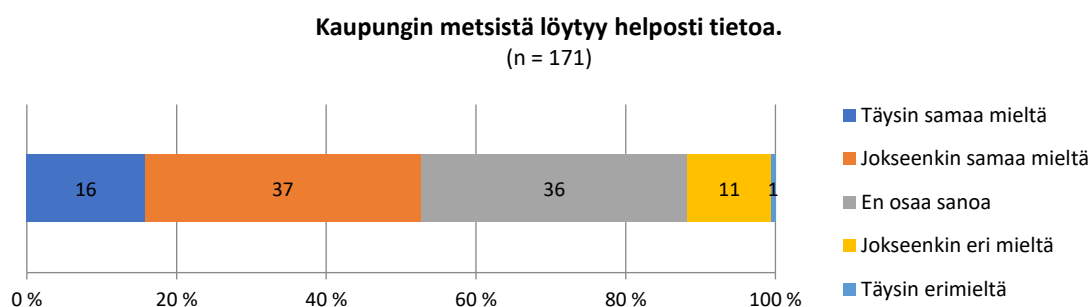
Laajavuoren alueella kävelijöiden on lähes mahdotonta päästä metsään talvella, sillä kaikki ulkoilureitit ovat hiihtäjien käytössä. -- Metsien täytyisikin olla tasa-arvoisemmin saavutettavissa myös talviaikaan: kaikilla ei ole varaa suksiin tai kuntoa ja uskallusta lähteä toisinaan jopa aggressiivisten kuntohiihtäjien sekaan. (Nainen, 1970–1979)

Toiseksi merkittävin kaupunkimetsien saavutettavuutta heikentävä tekijä oli tiedonpuute. Useat vastaajat mainitsivat tiedonpuutteen olennaisimmaksi esteeksi kaupunkimetsissä virkistäytymiselle niin asukaskyselyissä kuin pop-up polkupalautteissa. Koska enemmistö kaupunkilaisista liikkui metsissä valmiilla ja merkityillä reiteillä, polut, joista ei ollut saatavilla tietoa, eivät olleet heille aiemmin käytännössä olemassa.

Ilman pop up -polkua en olisi ikinä tajunnut lähteä metsään Kaunisharjuun, koska asun ihan toisella puolella kaupunkia. Lisää näitä! (Nainen, 1970–1979)

Hyvä idea tämä pop-up polku! Mieluiten lenkkeilen luonnossa ja keskustan tuntumassa tietenkin on hankalempi tällaisia polkuja löytää. (Mies, 1980–1989)

Osa tiedonpuutteesta johtui siitä, ettei tietoa etsitty tai osattu etsiä, sillä noin joka kolmas vastaaja (36 %) ei osannut sanoa löytyikö kaupungin metsistä helposti tietoa (kuvio 17). Toisaalta kyse voi olla myös siitä, että tietoa koettiin yleisesti olevan hyvin saatavilla, mutta yksittäiset tiedot puuttuivat. Avoimista kommentteista esimerkiksi selvisi, että erityisesti julkisilla kulkuneuvoilla kaupunkimetsiin liikkumisesta kaivattiin helpommin saatavilla olevaa tietoa.

KUVIO 17. Kaupunkimetsistä saatavilla oleva tieto.

6.3 Ennemmin metsäkaupunki kuin kaupunkimetsä

Asukaskyselyjen avoimissa kommentteissa näkemykset kaupunkimetsien määrästä ja koosta olivat yhtenäisiä: kaupunkimetsiä toivottiin enemmän ja niiden haluttiin olevan suurempia tai vähintäänkin yhtenäisempiä. Kommentteissa kuvailtiin ja haaveiltiin monitahoisesti metsäkaupungista, jossa luonto olisi olennainen ja eheä osa kaupunkia. Kaupunkimetsien lisäksi metsäkaupungin mielikuvaan liitettiin myös pienempien luontoelementtien, kuten puiden ja istutusten, varjelemista sekä lisäämistä.

Vastaajat kokivat, että metsä oli metsää vain rakentamattomana ja ollessaan kooltaan tai rehevyydeltään sellaista, että se peitti näkyvistä ja kuuluvista kaupungin toiminnot. Vastaajille metsät olivat tilan- ja luonnontuntua ja metsän riittävä koko koettiin tärkeäksi riittävän luontokokemuksen kannalta.

Jyväskylässä on paljon metsäisiä alueita, mutta suurimmalta osaltaan talousmetsää. Metsässä liikkeessaan aistii ihmisen vaikutuksen enkä ole vielä onnistunut löytämään upottavia sammalmättäitä ja ehdotonta turvametsääni, vuoden kartoituksesta huolimatta. Lisäksi Jyväskylän metsäalueet voisivat olla paremmin toisiinsa kytkeytyneitä ja eheämpiä kokonaisuuksia kuten muun muassa Kuopiossa on. (Nainen, 1990–1999)

Metsä ja luonto ovat mielestäni hiukan eri käsitteitä ja paikoitellen on vaikea erotella mitä tarkoitetaan. Oman kotini lähellä on runsaasti puita sisältävä kaistale, joka kartan mukaan luokitellaan metsäksi, mutta on tosiaan enemmänkin puukaistale. Itselleni metsä tarkoittaa ympäristöä, josta ei näe asutusta/teitä tms. Kartan mukaan lähellämme sijaitseva kaistale on metsää, mutta siihen kuuluu kyllä kaupungin melu enemmän kuin hyvin. (Nainen, 1980–1989)

Jyväskylän keskustassa kaupunkimetsien saavutettavuus koettiin muita alueita heikommaksi. Myös asutuskeskittymissä kaupunkiluonnosta oli kova kysyntä. Kaupunkimetsien koettiin parantavan asumisviihtyisyyttä sekä myös kaupungin yleistä viihtyisyyttä. Keskustan tuntumassa arvostettiin pieniäkin metsiä, sillä suurempien alueiden puuttuessa ne olivat tärkeitä arjen virkistäytymiselle.

Yhtenäistä metsäverkostoa keskusta-alueella tulisi vaalia. Miksi teemme jalkakäytävistä asfalttikenttiä, miksei pidetä joitain jalkakäytäviä metsämäisinä. (Nainen, 1980-1989)

[Metsä on minulle erityisen tärkeä koska] Monimuotoisuudeltaan lähes Tourujoen suojelualueen luokkaa, vaikka onkin kovin pieni pinta-alaltaan. Ryteikköisyyden takia ei juuri muita kävijöitä. Upea luontotasku lähellä keskustaa. (Mies, 1960-1959)

Sen lisäksi, että kaupunkimetsiä toivottiin lisää, niiden haluttiin olevan yhtenäisempiä. Erityisesti rakentamisen koettiin heikentävän metsien yhtenäisyyttä ja useat vastaajat toivoivatkin väljempää rakentamista. Vastauksissa vallitsi näkemys, ettei asuinalueille ollut jätetty tarpeeksi puita ja metsää. Vastaajat kokivat tärkeäksi asutuksen lähellä olevien pienienkin metsien tai puurykelmien säilyttämisen. Lisäksi toivottiin, että oman asuinalueen lähistöllä olisi enemmän luonnontilaisia metsiä.

- - taloyhtiöiden ja julkisten rakennusten remonttien yhteydessä puut kaadetaan lähes aina ympäriltä ilman, että pohdittaisiin, voisiko edes osan puista säästää. Puut kasvavat kovin hitaasti takaisin, ja puita kaadettaessa asukkaat menettävät vehreän näkymän vuosikausiksi! (Nainen, 1980-1989)

Toivoisin, että metsä- ja puistoalueiden tarpeet otetaan paremmin huomioon kaupunkisuunnittelussa. Joka paikassa nousee uusia rakennuksia ja asuinalueita, ja niiden tielle jää puistot ja metsäalueet. Keskustasta on hävinnyt kaikki linnut paitsi harakat ja lokit, kun missään ei enää ole puita. Varhaisaamulla ja iltaisin kuulee enää kerrostalojen ja tyhjien ostoskeskusten ilmastointilaitteiden kovaa melua. (Nainen, 1970-1979)

Rakentamisen ja kaupunkirakenteen tiivistymisen koettiin vaikuttavan myös metsien välisiin kulkureitteihin. Liikkuminen metsien välillä koettiin hankalaksi erityisesti pienissä tai kapeissa kaupunkimetsissä. Lisäksi rakentamisen seurauksena monet vastaajat olivat menettäneet itselle tärkeitä kulkuväyliä.

[Metsä on vaikeasti saavutettava, koska se] Muodostaa kokonaisuuden läheisten Ylistön metsien kanssa, mutta tätä palaa ei pysty hyödyntämään kun alue on niin pahasti talojen ympäröimä. Voisi tehdä Ylistön-Kylmänoron alueella kulkevan luontopolun joka sitoisi palat yhteen. (Muu / en halua sanoa, 1970-1979)

Uudet kaupunginosat ja kaavoituksen tiivistyminen ovat katkaisseet mm. hyviä maastopyöräreittejä. Näitä olisi tärkeä säilyttää, koska ne tekevät kaupungissa asumisesta mielekkäämpää. (Mies, 1980-1989)

Aiempien huonojen kokemusten vuoksi jotkin vastaajat olivat huolissaan myös tulevaisuuden kaupunkirakenteesta. Huoli kaupunkimetsien riittävydestä ja yhtenäisyydestä näkyi lukuisina toivomuksina tiettyjen alueiden, tai ylipäättänsä metsien säästämisestä, tiivistyvistä kaupunkirakentamisesta ja kaupungin kasvusta huolimatta.

-- Etelä-Keljossa tämä [metsien pirstaloituminen] on jo käynnissä uuden Kauramäen asuinalueen rakentamisen myötä, ja nykyiset metsät huppennevat lähivuosina, kun tuleva asuinalue laajenee. (Nainen, 1980–1989)

Älkää tehkö enempää asuin- tai teollisuusalueita nykyisten virkistysalueiden ja polkureittien päälle. (Mies, 1950–1959)

6.4 Huolen ja epätietoisuuden määrittelemä saavuttamattomuus

Metsänhoidon vaikutukset kaupunkimetsien vetovoimaisuuteen ja kulkukelpoisuuteen nousi asukaskyselyjen toiseksi suurimmaksi teemaksi 150 kommentilla. Teeman kommentteista liki 80 prosentissa korostui huoli ja epätietoisuus omaan lähimetsään tai itselle tärkeään kaupunkimetsään kohdistuvista metsänhoidollisista toimenpiteistä. Rakentamiseen liittyvä epätietoisuus kohdistui kaupunkimetsien määrään ja kokoon, kun taas metsänhoitoa koskevat huolet kohdistuivat pääasiassa metsien laatuun. Metsän tunnun katoaminen sekä epävirallisten polkujen katkeaminen kaupungin metsänhoidon seurauksena aiheuttivat monelle murhetta.

Pelko metsän tunnun katoamisesta liittyi vahvasti niin avohakkuisiin kuin koneellisiin harvennuksiin. Ylipäätänsä koneilla tehtävien metsänhoitotoimenpiteiden koettiin heikentävän merkittävästi kaupunkimetsien vetovoimaisuutta ja viihtyisyyttä. Monet kuvailivat, kuinka metsä oli kaadettu kokonaan tai harvennettu niin, että metsän tuntu oli tyystin kadonnut. Lisäksi huolet liittyivät siihen, että luontoarvot ja luonnon monimuotoisuus heikkenevät metsänhoidon seurauksena.

Joka kerta kun metsää "hoidetaan", mennään pääsääntöisesti huonompaan suuntaan metsänkäyttäjien kannalta. Esimerkit ovat niin lukuisia että turha listata. Ongelmia on mm. liian isojen koneiden käyttö tai huono hakkuuajankohta, harvennus jonka jälkeen metsä ei näytä enää metsältä puiden poissaolon jäljiltä, suoja-alueiden liiallinen harvennus, ei välitetä olemassaolevista poluista, tehometsänhoito virkistysmetsässä, suojelualueen vieressä liiallinen hoito. (Mies, 1980–1989)

minun mielestä metsien puita ei saisi kaataa. meidänkin lähimetsästä on kaadettu lähes kaikki kauniit puut. (Nainen, 2004–2006)

Toivon enemmän metsiä jotka saavat säilyttää luonnontilansa ja joita ei hoideta hakkuilla. Vanhoissa metsissä on aivan oma tunnelmansa ja luonnon monimuotoisuus on aivan erilainen kuin aktiivisesti hoidetuissa metsissä. Lisäksi toivoisin että pieniä metsäalueita hoidettaessa käytettäisiin hevosia enemmän kuin koneita. Koneet jättävät ikävän jäljen metsiin -- . (Nainen, 1980–1989)

Metsän tunnun katoamisen lisäksi metsänhoitotoimenpiteet koettiin huonoiksi metsäreittien kannalta. Huolet kohdistuivat sekä reittien katoamiseen että niiden vetovoimaisuuden heikkenemiseen. Monet vastaajat kuvailivat kuinka, kaupunkimetsissä ei ollut pystynyt kulkemaan metsänhoitotoimenpiteiden jälkeen, kun reitit olivat hävinneet tai menneet katki koneiden myllertäessä metsänpohjan.

Haluan tässä sanoa, että olen todella pettynyt kaupungin tekemään metsähoitoon, joka on jättänyt todella suuret arvet metsään. Puita on metsäkoneilla hakattu ja revitty ulos, pienet kinttupolut ovat hävinneet, puiden ja metsän tuoma rauhallisuus on puolittunut. Puita olisi voinut kaataa harkitummin ja vähemmän tunkeilevin menetelmin, jotka eivät olsii jättäneet niin selkeät metsän rauhaa rikkovan tunnelman. (Nainen, 1970–1979)

Hakkuuaukeat ovat aina pettymys luonnon monimuotoisuuden kannalta. Toivoisin siis vähemmän hakkuuaukeita ja enemmän metsien jatkuvaa kasvatusta ja kevyempää harvennusta. Lisäksi metsäkoneella polkujen päällä ajaminen tuhoaa omat harrastusmahdollisuudet (pyöräily, juoksu) niiltä osin. Jos harvennuksessa käytetään metsäkonetta, toivoisin että ei ajettaisi polkujen päällä. (Mies, 1980–1989)

Huolet kohdistuivat jo tehtyihin toimenpiteisiin, mutta myös tulevaisuuteen. Kaupunkimetsien jatkuvuuteen ja olemassaoloon liittyi huomattavaa epä tietoisuutta. Kaupunkimetsiin toivottiin tulevaisuudessa vähemmän ja varovaisempia harvennuksia, joissa kiinnitettäisiin erityisesti huomiota metsän tunnun sekä reittien säilymiseen. Avohakkuiden toivottiin loppuvan kokonaan, ja ne koettiin rumiksi ja myös epäeettisiksi nykyajan ympäristökriisien valossa.

Kaupungin metsissä liikkumista varjostaa koko ajan pelko siitä että metsissä tehdään "harvennuksia" (=avohakkuu) tai "huonokuntoisten puiden poistoa" (=maisemat pilaava avohakkuu) niin ettei yhtään voi luottaa siihen että metsä tosiaan pysyisi metsänä. Onkin sellainen olo että ainoa keino nauttia luonnosta on hankkia omaa metsää niin että voi luottaa siihen ettei metsää tuhota. (Nainen, 1980–1989)

- - olen huolissani Nenäinniemen lähimetsämme hakkaamisesta. Jkl kaupunki ei minun lähialueillani ole mielestäni huolehtinut metsien säilyttämisestä, pikemminkin niiden hävittämisestä. Haluaisin, että alueemme säilyisi tulevaisuudessakin yhtä luonnollisena kuin nyt. (Nainen, 1970–1979)

Ennen kaikkea oltiin kiinnostuneita oman asuinalueen metsien säilymisestä, joista oli tullut monille vastaajille erityisen merkityksellisiä paikkoja säännöllisen, jopa päivittäisen, käytön myötä. Kaupungin koettu välinpitämättömyys lähimetsiä ja niiden viihtyisyyttä kohtaan tuntui vastaajista ikävältä. Lähimetsiin liittyi monia muistoja, tunteita ja kokemuksia, jotka kytkivät ne osaksi yksilön henkilökohtaista elinpiiriä. Ulkopuolisen, välinpitämättömältä vaikuttavan, tahon tekemät muutokset omassa elinpiirissä koettiin hyvin raskaina ja surullisina. Kokemukset, joissa oman lähiympäristön vetovoimaisuus ja viihtyisyys heikkenivät radikaalisti, loivat epävarmuutta tulevaisuutta ja oman elinympäristön koskemattomuutta kohtaan.

Asuinalueiden välittömässä läheisyydessä metsän läsnäolo on valtavan tärkeä asia. Jos metsää "hoidetaan" ajamalla se paljaaksi, sillä on vuosikymmeniksi todella suuri vaikutus asuinvihtyisyyteen. Vaikka tämä metsäohjelmassa periaatteessa todetaan, on todellisuus toista. Ihmisten kokemus on, että kun koneet tulevat, kaikki lähtee. Se aiheuttaa surua ja avuttomuuden tunnetta ja vihaa. (Nainen, 1970–1979)

Lähimetsien harvennukset ovat olleet liian voimakkaita ainakin Kypärämäen ja Kortemäen alueilla. Kortemäen jyrkän pyörätien mäen päällä voimalinjan tuntumassa, nyt kun harvennuksista on kulunut useita vuosia, siihen on kasvanut voimakkaasti pihlajaa ja leppää. Tuskin alueen asukkaidenkaan silmää miellyttävät. Saman asuinalueen itä- ja pohjoislaidanlaidan harvennus rajoittuen "pururataan" on liian voimakkaasti harvennettu. Vesangantien ja lenkipolun välissä oli myös ennen paremmin varjostavia puita, nyt helteisellä kelillä lenkipolku on hyvin paahteinen. Toivoisin siis toki, että harvennuksia ei tehtäisi ollenkaan, mutta jos on pakko, niin vähemmän puustoa poistamalla ja monipuolisen puuston ikärakenteen säilyttäen. (Nainen, 1980–1989)

Koettua huolta ja epävarmuutta pyrittiin helpottamaan toivomalla parempaa ja kattavampaa tiedottamista tulevista kaupunkimetsien käsittelyistä. Lisäksi toivottiin, että asukkaita osallistettaisiin aiempaa enemmän erityisesti lähimetsien hoidossa. Metsäaiheiden toivottiin myös olevan laajemmin ja positiivisemmin esillä ja osana yhteiskunnallista keskustelua.

Noin joka viidennessä metsänhoitoa koskevassa kommentissa toivottiin sitä vastoin lisää raivauksia ja hakkuita. Toiveet koskivat lähes yksinomaan metsän visuaalisen vetovoimaisuuden sekä kulkukelpoisuuden parantamista raivausten avulla. Raivauksia lisää halunneet vastaajat olivat ennen kaikkea huolissaan metsän "siisteydestä". Risukoiden ja aluskasvillisuuden koettiin vaikeuttavan metsissä liikkumista sekä rumentavan maisemaa tai estävän sen näkemisen.

Pidettävä metsät siistinä, turha aluskasvillisuus pois, harvennetaan tarvittaessa pensaita, puskia ym. (Mies, 1930–1939)

Lähimetsät ja puistot pitäisi hoitaa paremmin. Nyt liikaa risukkoa ja epäsiistiä. (Mies, 1970–1979)

Huomionarvoista on, että raivauksien ja hakkuiden puolesta kirjoitettuja kommentteja olivat jättäneet pääasiassa yli 41-vuotiaat, keskimäärin 1960-luvulla syntyneet, miehet. Vastaavia sukupuoli- tai ikäjakaumia ei esiintynyt tutkielman muissa teemoissa, vaan ne seurasivat kyselyjen yleistä sukupuolijakaumaa: naiset vastasivat miehiä useammin asukaskyselyihin ja kirjoittivat myös enemmän avoimia kommentteja kuin miehet. Muissa teemoissa ei myöskään esiintynyt yhtä selkeää ikäjakaumaa, vaan niissä oli kommentteja kaikkien ikäluokkien edustajilta. Klassinen vastakkainasettelu luonnonsuojelun ja metsätalouden välillä oli siis läsnä asukaskyselyjen avoimissa kommentteissa. Vastaavaa voimakasta kahtiajakautuneisuutta ei ilmennyt tutkielman muissa teemoissa.

Selkeä enemmistö vastaajista halusi kuitenkin luonnontilaisuuden ja monimuotoisuuden lisäämistä. He kokivat, että metsiä hakattiin vain taloudellisten voittojen takia. Sitä vastoin metsänhoidon kannattajat kokivat, että luonnonsuojelijat olivat saaneet liikaa sanavaltaa metsänhoidollisissa asioissa, jonka vuoksi metsät menisivät pilalle. Todellisuudessa molemmilla tahoilla oli kuitenkin sama päämäärä, eli kaupunkimetsien viihtyisyyden ja vetovoimaisuuden parantaminen. Käsitukset siitä, millainen on viihtyisä metsä, olivat sitä vastoin erilaiset. Vähemmän ja lempeämpää metsänhoitoa toivovat kokivat, että luonnontilan kaltaisuus, monimuotoisuus ja mahdollisimman vähäiset ihmistoiminnan merkit lisäisivät metsien vetovoimaisuutta. Sitä vastoin raivauksia ja hakkuita puoltavat vastaajat kokivat, että vetovoimaisen metsän tulee olla siisti ja hoidettu, jonka seurauksena se olisi myös helppokulkuinen ja siellä olisi hyvä näkyvyys.

Metsien hoito Jyväskylässä on huonoa. Kaupungin tavoitteena lienee saada ennenkaikkea myyntituloa puusta. Typerää sahaamista tapahtuu kaiken aikaa eivätkä puut ehdi ikääntyä, keloutua ja lahota. Metsien hoidosta pitäisi päättää asukkaiden edustajat ja suojelubiologit, eivätkä puunsahaajat ja -myyjät. (Mies 1960–1969)

Luonnonsuojelijat ovat saaneet liian painavasti mielipiteensä kuuluviin metsäasioissa. Hoidettu metsä tarjoaa parhaat olosuhteet virkistäytymiseen ja liikkumiseen metsässä. (Mies, 1940–1949)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmassa tarkastelin Jyväskylän kaupunkimetsien saavutettavuutta metsien virkistyskäyttöä kartoittavien verkkoaineistojen avulla. Jyväskyläläiset kokivat, että heillä on metsää kävelyetäisyyden päässä kotoaan. Kaupunkimetsien koettu saavutettavuus onkin Jyväskylässä etäisyysperusteisesti erinomainen. World Health Organizationin (2016, 25) suositus siitä, että jokaisella kaupunkilaisella tulisi olla korkeintaan viiden minuutin kävelymatka lähimmälle viheralueelle, toteutuu tutkielman pohjalta Jyväskylässä yli odotusten. Siinä missä WHO:n suositus koskee mitä tahansa yli kahden hehtaarin kokoista viheraluetta, kuten esimerkiksi puistoa tai hautausmaata, Jyväskylässä asukkaiden lähiviheralueetkin ovat useimmiten metsiä. Tämä tarjoaa asukkaille hyvät mahdollisuudet hyötyä metsien terveys- ja hyvinvointivaikutuksista (katso luku 3.2.1).

Kaupunkimetsien läheisen sijainnin tärkeyttä hyvälle saavutettavuudelle koskevat tulokseni ovat linjassa aiemman tutkimuksen kanssa: mitä lähempänä luontokohde sijaitsee omasta kodista, sitä useammin sitä käytetään (Grahn & Stigsdotter 2003; Schipperijn ym. 2010; Coombes, Jones & Hillsdon 2010; Klompmaker ym. 2018). Jyväskylässä asutuskeskittymien ja muiden arjenpaikkojen läheisyydessä sijaitsevien lähimetsien käyttö linkittyi tiiviisti osaksi asukkaiden jokapäiväistä elämää. Aiempaa tutkimusta täydentävänä tuloksena sain selville, että asukkaat pitivät lähimetsiäkin erittäin tärkeinä, ja niitä käytettiin säännöllisesti osana arjen liikkumista ja palautumista. Sitä vastoin kauempana sijaitsevat ja laajemmat kaupunkimetsät eivät palvelleet jokapäiväistä elämää yhtä tehokkaasti.

7.1 Saavutettavuus, virkistysmotiivit ja metsissä liikkuminen

Metsän läheinen sijainti suhteessa omaan kotiin oli jyväskyläläisten ensisijainen motiivi virkistäytyä kaupunkimetsissä. Kauempana sijaitsevien kaupunkimetsien tärkeimpänä virkistysmotiivina toimi sitä vastoin kuntoilu ja harrastaminen. Kansallispuistojen pääasiallisia virkistysmotiiveja ovat olleet sen sijaan maisemat ja luonnon kokeminen (Mansikkaviita 2019, 35). Erilaisista kaupunkimetsien ja kansallispuistojen virkistysmotiiveista huomataan, että kaupunkimetsät ovat oleellinen osa arkea, kun taas kansallispuistoihin lähdetään näkemään nähtävyyksiä ja kokemaan luontoa. Kaupunkimetsien hyvän ja jokapäiväisen saavutettavuuden näkökulmasta metsän läheinen sijainti onkin ensisijaista ja retkikohteet vasta toissijaisia. Retkikohteiden käyttö linkittyy aikataulutettuun vapaa-ajan viettoon ja kohteisiin mennään pääasiassa vapaapäivinä tai viikonloppuisin, jolloin ihmisillä on enemmän aikaa. Vaikeinta retkikohteisiin hakeutuminen on lapsille sekä niille, joilla on vähän vapaa-aikaa, esimerkiksi ruuhkavuosia eläville pienten lasten vanhemmille. (Maukonen 2018, 76–77.) Sitä vastoin lähimetsissä altistutaan luontoympäristöille tahattomammin osana arkiliikkumista, jonka vuoksi niiden hyvä saavutettavuus tulisi ottaa huomioon kaupunkisuunnittelussa. Näillä tahattomilla luontokontakteilla voidaan parantaa merkittävästi kaupunkimetsien ajallista saavutettavuutta. (Ekkel & de Vries 2016, 219.)

Myös omat tulokseni tukevat ajallisen saavutettavuuden parantamisen tarvetta, sillä metsään kulkemisen helppous koettiin merkittäväksi tekijäksi hyvän saavutettavuuden kannalta. Samalla kun asukkaat voivat vaivattomasti ohjata arjen liikkumistaan kaupunkimetsien kautta, tahattomat luontokontaktitkin lisääntyvät. Niin ajallista saavutettavuutta kuin tahattomia luontokontakteja voidaan helpoiten parantaa lisäämällä kaupunkimetsien määrää ja yhtenäisyyttä. Tämä oli myös jyvaskyläläisten toive, sillä aineistossa kuvailtiin ja haaveiltiin kattavasti metsäkaupungista, jossa luonto on läsnä voimakkaasti ja monipuolisesti. Toinen tapa lisätä tahattomia luontokontakteja ja parantaa kaupunkimetsien ajallista saavutettavuutta on sijoittaa kaupungin pyöräily- ja kävelyreitit kulkemaan luontoalueiden läpi (Maukonen 2018).

Ihmiset ovat tottuneet elämään kaupungeissa, joiden kulkuväylät ovat valmiita ja selkeitä, ja tulosteni mukaan tätä odotetaan myös kaupunkimetsiltä, joihin toivottiin laajasti lisää reittejä tukemaan metsissä liikkumista ja harrastamista. Kaupungistuminen on muuttanut suomalaista metsäkulttuuria oleellisesti 1900-luvun aikana, sillä metsissä liikkumisen tavat ja ajatus siitä, miten metsissä voi ylipäättensä liikkua, ovat muuttuneet. Urbanisoituneelle suomalaiselle luonnossa liikkuminen on ennen kaikkea virkistäytymistä ja vapaa-ajan toimintaa sen sijaan että se liittyisi työhön tai elantoon (Kaukonen 2012, 28; Mikkonen 2017, 11). Seuraavan sadan vuoden aikana metsissä liikkumisen tavat muuttuvat oletettavasti yhtä paljon kuin edellisen vuosisadan aikana. Hakkaraisen (2019) mukaan esimerkiksi ilmastonmuutos tulee lisäämään lähiretkeilyn määrää (Mauno 2019). Lisäksi ilmastonmuutoksen myötä hiihtämällä metsissä liikkuminen tulee luultavasti osittain häviämään tai ainakin merkittävästi vähentymään. Ilmastonmuutoksen tuomat vähälumiset talvet voivat olla myös jossain määrin maastopyöräilyn viime vuosina kasvaneen suosion taustalla.

Erilaiset valmiiksi merkityt, valaistut ja opastetut metsäreitit olivat Jyväskylässä ensisijaisia kaupunkimetsissä liikkumiseen käytettyjä muotoja. Tulos on linjassa Leppäsen ja Pajusen (2017, 38) havaintojen kanssa siitä, että merkityt reitit ovat yhä useammalle edellytys metsässä liikkumiselle. Toisaalta myös merkitsemättömillä reiteillä ja umpimetsässä samoilu oli suosittu liikkumisen muoto Jyväskylän kaupunkimetsissä. Tämä voi johtua siitä, että kaupunkimetsissä on lukuisia käytössä syntyneitä mutta merkitsemättömiä polkuja, joille voidaan hakeutua sen vuoksi, että niillä on usein pienissä kaupunkimetsissä helpointa saavuttaa tunne luonnonläheisyydestä. Preferenssitutkimusten mukaan metsissä liikutaan mieluiten kinttupoluilla, koska leveät kulkuväylät, kuten ulkoilu- tai metsätiet, kielivät asutuksesta ja loitontavat tuntemusta luonnonläheisyydestä (Leppänen & Pajunen 2017, 38).

Jalkaisin kaupunkimetsissä kulkeminen oli ylivoimaisesti yleisin ja suosituin liikkumisen muoto. Tulos on linjassa aiempien tutkimusten kanssa siitä, että kävely on suomalaisten tavanomaisin ulkoilumuoto (Kivilaakso & Marsio, 2017, 20). Jalkaisin liikkumisen yleisyys ei ole yllättävää, koska se on mahdollista tulotasosta riippumatta kaikenikäisille ja lähes kaiken kuntoisille toisin kuin esimerkiksi pyöräily tai hiihto, joihin vaaditaan sekä varallisuutta että hyvää kuntoa. Kaupunkien kannalta jalkaisin kuljettaviin metsäreitteihin investoiminen onkin saavutettavuuden näkökulmasta kaikista tasapuolisinta.

Jalkaisin liikkumisen suosiosta kertoo myös se, että kävelyreittien puute talvisin koettiin yhdeksi merkittävämmäksi saavutettavuutta heikentäväksi tekijäksi. Kaupunkimetsien saavutettavuus koettiin haastavaksi myös keskustan alueella ja erityisesti autottomille metsiin pääsy oli hankalaa. Tämä voi johtua siitä, että keskustan kaupunkimetsät ovat usein pieniä ja niitä on vähän, kun taas laajemmat metsät sijaitsevat liian kaukana jalan tai pyörällä liikkujille. Esimerkiksi jalankulkijat käyttävät yli kilometrin etäisyydellä olevia metsiä vain vähän (Faehnle ym. 2014, 81).

Lisäksi tiedonpuute siitä, miten julkisilla kulkuvälineillä pääsee kaupunkimetsiin, hankaloitti niihin hakeutumista. Asukaskyselyjen toteuttamisen jälkeen Jyväskylän kaupungin sivuille on lisätty tieto, miten luontopoluille pääsee julkisilla kulkuneuvoilla. Luontopolut ovat Jyväskylässä pääasiassa vapaa-ajan virkistyskohteita, koska niille on hakeuduttava erikseen sen sijaan, että ne palvelisivat liikkumista osana asukkaiden arkireittejä. Jos tarkastellaan Jyväskylän kymmentä luontopolkua⁷, niistä viidelle on yli puolen kilometrin kävelymatka lähimmältä linja-autopysäkiltä ja yksi on saavutettavissa vain henkilöautolla (Luontopolut).

Luontopoluille onkin tavallista, ettei niitä ole suunniteltu osaksi kaupunkia, eikä niille pääse kuin omalla henkilöautolla, sillä monet luontopolut alkavat syrjäisiltä paikoilta. Metsien polkuverkostot tulisi kuitenkin ottaa osaksi kaupungin kevyenliikenteenväylien suunnittelua niin, että poluille pääsee luontevasti ja helposti osana arkimatkoja. Toisaalta hienot luonto- tai retkikohteet ovat myös tärkeitä, koska ne motivoivat ihmisiä lähtemään kauempana sijaitseviin ja suurempiin metsiin. Retkikohteita toivottiinkin Jyväskylään lisää. Tämä ei ole yllättävää, sillä retkeilyn suosio on kasvanut 2000-luvulla räjähdysmäisesti (Metsähallitus 2020a; Ympäristöhallinto 2014; Konu ym. 2017, 29). Asukkaat toivoivat eritoten helposti saavutettavia nuotiopaikkoja. Leirinuotiokäytännöt liittyvät vahvasti suomalaiseen metsäkulttuuriin, ja ne koetaan usein oleellisena ja motivoivana osana metsäretkeä. Tulipaikkoihin liittyikin tunteita ja tarpeita, jotka ovat kutoutuneet osaksi ihmisten vapaa-ajan viettoa erittäin pitkään. Tavallaan nuotiolla istuskelun voi ajatella olevan ihmislajin vanhin ja pisimpään samankaltaisena jatkunut vapaa-ajanviettotapa, sillä jo esi-isämme viettivät aikaansa nuotion ääressä.

Tutkielman tulosten ja aiemman tutkimustiedon perusteella luonnon läheisyys näyttäytyy ensisijaisena tekijänä kaupungeissa sille, että metsässä virkistäydytään usein ja säännöllisesti. Lasten osalta lähiluonnon hyvä saavutettavuus on erityisen tärkeää, sillä he ovat aikuisia sidotumpia kotinsa välittömässä läheisyydessä sijaitseviin ympäristöihin (Maas ym. 2006; Tyrväinen, Korpela & Ojala 2014a, 49). Tämän vuoksi kaupunkimetsien vetäytyminen kauemmas kotien välittömästä läheisyydestä ei palvele tulevaisuuden kaupunkien lapsia. Tutkimuksessa on saatu viitteitä, että lapsuuden aikana muodostunut vahva luontosuhde voi olla aikuisena jopa viheralueen läheisyyttä merkittävämpi tekijä virkistyskäytölle (Lin ym. 2014; Flowers, Freeman & Gladwell 2016). Tämän tutkielman perusteella ei ole mahdollista arvioida, onko luontosuhde tärkeämpi tekijä kuin metsän läheisyys aikuisten metsienkäytölle. Todennäköisintä on, että molemmat tekijät vaikuttavat siihen, kuinka paljon ja usein metsissä virkistäydytään.

⁷ Jyväskylän kaupungin ympäristösuojelun ylläpitämät luontopolut: www.jyvaskyla.fi/ymparisto/luontoretkeily/luontopolut.

Tuloksissani kaupunkirakenteen tiivistymisen koettiin heikentävän metsien saavutettavuutta. Vastaajat kokivat, että uudisrakentaminen pirstaloi metsiä ja katkoi yhteyksiä kaupunkimetsien välillä. Asukkailla oli vahva kokemus, että kaupunkia rakennetaan niin, ettei rakennusten väliin jää kunnolla tilaa metsille. Toivomus väljemmästä rakentamisesta ja metsäisten ympäristöjen läheisyydestä linkittyy osaksi sitä, että suomalaisten mielipaikat löytyvät pääasiassa kaupungeissakin yhä metsistä (Virtanen & Korpela 2005; Tyrväinen, Mäkinen & Schipperijn 2007a; Tyrväinen ym. 2007b; Korpela ym. 2010). Kaupungistumisen edetessä metsien määrään, laajuuteen ja yhtenäisyyteen pitää kiinnittää enemmän huomiota.

7.2 Kaupunkimetsien vetovoimaisuus ja metsänhoito

Tutkielmassani kaupunkimetsistä teki vetovoimaisia läheisen sijainnin ja helpon pääsyn lisäksi luonnontilaisuus sekä metsän riittävä laajuus. Metsä koettiin riittäväksi silloin, kun siellä pystyi saavuttamaan luonnontunnun, joka peittää kaupungin näkyvistä ja kuuluvista. Suurimmaksi uhaksi metsien vetovoimaisuudelle koettiin koneelliset metsienhoitotoimenpiteet sekä avohakkuut. Samansuuntainen tulos on saatu myös eri-ikäisrakenteisuutta tavoittelevien hakkuiden vaikutuksista mäntymetsien virkistyskäyttöön. Tutkimuksessa kaikki metsän käsittelytavat vähensivät koettua vetovoimaisuutta ja virkistysarvoa. Pääsääntöisesti vetovoimaisuus muuttuu sitä alhaisemmaksi, mitä vähemmän metsään jää puustoa ja mitä laajempi on avoimeksi hakatun alueen koko. (Silvennoinen ym. 2019.) Koettu vetovoimaisuus linkittyy myös siihen, kuinka elvyttäväksi metsä koetaan. Esimerkiksi varttuneiden ja luonnontilaisten metsien elvyttävyys on koettu merkittävästi tehokkaampana kuin talousmetsien (Simkin, Ojala & Tyrväinen 2019).

Tuloksissani noin joka viidennelle metsänhoitoa kommentoineelle vastaajalle hoidettu metsä oli kuitenkin luonnontilan kaltaista metsää vetovoimaisempi. Nämä vastaajat kokivat, että vain raivausten ja hakkuiden avulla metsät pysyisivät helppokulkuisina ja siisteinä. Silvennoisen ja muiden (2019) tutkimuksen mukaan metsän käsittelyn vaikutukset koettuun vetovoimaisuuteen perustuvat metsiin liitettyihin arvoihin. Mitä myönteisemmin vastaaja suhtautuu metsätalouteen, sitä vetovoimaisempana hän pitää talouskäytössä olevia metsiä. (Silvennoinen ym. 2019.)

Tuloksissani metsänhoitoon myönteisesti suhtautuneet vastaajat olivat pääasiassa 1960-luvulla syntyneitä miehiä. Tietoni mukaan aiemmissa tutkimuksissa ei ole verrattu sukupuolien välisiä eroja suhtautumisessa metsänhoitoon. Keski-ikäisten ja vanhempien miesten myönteinen asenne metsänhoitoa kohtaan voi linkittyä sukupolvikokemukseen. Kyseiset ikäluokat ovat kasvaneet aikuisiksi osana 1950-luvulta alkanutta tehostunutta ja koneistunutta metsätaloutta, jonka ihanteena ovat tasaikäiset ja vähäisen aluskasvillisuuden talousmetsät. Naisten osuuden vähyyttä voi selittää se, että metsätalous on pitkään ollut miesvaltainen ala.

Metsänhoitoa koskevissa tuloksissani oli selvästi läsnä perinteiset, usein luontokeskeisiin ja ihmiskeskeisiin arvoihin jakautuvat, suomalaiset metsäsuhteet. Tuloksissani luonto- ja ihmiskeskeisten arvojen suhde oli samansuuntainen kuin aiemmissa tutkimuksissa: enemmistöllä vastaajista korostui luontokeskeiset arvot, noin joka viidennellä ihmiskeskeiset arvot, ja loppujen metsäsuhde muodostui tasaväkisemmin sekä luonto- että ihmiskeskeisistä arvoista. Luontokeskeisiä arvoja omaavia oli tuloksissani kuitenkin esimerkiksi Suomalaisten metsäsuhteiden tila - selvitystä (2018) enemmän. Tämä voi johtua siitä, että kaupunkimetsien koetaan palvelevan ensisijaisesti asukkaiden virkistäytymistä, kun taas selvityksessä oli mukana myös yksityiset metsänomistajat sekä maaseudulla asuvat. Kaupunkimetsien saavutettavuuteen luontoarvot vaikuttavat koetun vetovoimaisuuden kautta. Luonto- tai ihmiskeskeisiä arvoja omaavat henkilöt voivat kokea hyvinkin erityyppiset metsät vetovoimaisiksi. Tulevaisuudessa näyttää siltä, että luontokeskeiset arvot lisääntyvät niin sukupolven vaihdosten kuin ympäristökriisienkin seurauksena. Metsänhoitoon liittyvä voimakas vastakkainasettelu osoittaa kuitenkin tarvetta tuottaa enemmän ja monipuolisempaa tutkimustietoa erityyppisten metsien vetovoimaisuudesta sekä erilaisten metsänhoitomenetelmien vaikutuksista saavutettavuudelle.

Tuloksissani metsänhoitoa koskevat huolet kohdistuivat myös tulevaisuuteen. Kaupunkimetsien jatkuvuuteen ja olemassaoloon liittyi epätietoisuutta, jonka vuoksi metsiin toivottiin vähemmän ja varovaisempia hakkuita. Hanskin (2007) mukaan ihmisten lisääntynyt kiinnostus metsiä ja luontoa kohtaan voi johtaa siihen, että tulevaisuudessa kaupunkimetsät kehittyvät monimuotoisiksi ja luonnontilan kaltaisiksi vanhoiksi metsiksi (Juntti ym. 2019, 67). Toisaalta asukkaiden vahvasti kokema epätietoisuus kaupunkimetsien tulevaisuudesta saattaa hankaloittaa merkityksellisen suhteen luomista omaan lähimetsään. Forssin (2007, 132–133) mukaan kotipaikan epäviihtyisyyttä lisäävät toimenpiteet ja muutokset sekä kokemus kykenemättömyydestä vaikuttaa niihin, voi johtaa välinpitämättömyyteen omaa lähiympäristöä kohtaan. Tämä heikentää myös lähimetsien saavutettavuutta, jos niistä tulee merkityksetön ja irrallinen osa ihmisten elämiä.

Tulosteni perusteella tämä uhkakuva oli läsnä monen asukkaan kokemuksissa. Jyväskylän kaupungilla onkin tällä hetkellä eniten työtä kaupunkimetsien koetun vetovoimaisuuden ja metsienhoidon yhdistämisessä. Tämä vaatinee kaupungin Metsäohjelmassakin (2018, 9-11) linjattuja toimenpiteitä paremmasta tiedottamisesta, asukkaiden osallistamisesta sekä metsienhoidosta niin, että niiden monimuotoisuus ja eri-ikä rakenteisuus lisääntyvät. Metsäohjelman toimenpiteiden vaikuttavuutta päästään kuitenkin arvioimaan tarkemmin vasta tulevissa asukaskyselyissä, sillä tämän tutkielman aineisto kerättiin heti uuden Metsäohjelman (2018) valistumista seuraavana vuonna. Myös suojelualueiden lisäämistä tulisi harkita, sillä Jyväskylän suojelualueet olivat virkistykseen käytetyimpiä alueita ja monille asukkaille kaikista tärkeimpiä kaupunkimetsiä. Metsäohjelmassa (2018, 18) on linjattu, että metsien suojeluaste nostetaan 17 prosenttiin vuosien 2018–2020 aikana. Kaupunkimetsien vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden kannalta uusia suojelualueita olisi hyvä perustaa erityisesti keskustaan ja asutuksen lähetyville, sillä metsän suojelustatus voi vähentää asukkaiden kokemaa huolta ja epätietoisuutta kaupunkimetsien pysyvyydestä ja koskemattomuudesta.

Metsänhoidon koettiin uhkaavan myös epävirallisia lähipolkuja. Nämä kulkureitit ovatkin kaikista haavoittuvimmassa asemassa, koska niitä on haastava ottaa huomioon metsienhoidossa ja kaavoituksessa. Ensinnäkään niistä ei ole usein tietoa muilla kuin alueen asukkailla, ja toisekseen lähipolut ovat usein polveilevia ja monihaaraisia, jolloin on haastavaa tietää, mitkä niistä ovat oleellisimpia. Jyväskylän Metsäohjelman mukaan virkistymetsissä sijaitsevien reittien varrella pyritään säilyttämään metsän tuntu ja välttämään avohakkuut (Metsäohjelma 2018, 14). Epävirallisilla metsäpoluilla ei yleensä ole vastaavaa suojaa, sillä polut voivat jäädä rakentamisen jalkoihin, sijaita talousmetsissä tai yksityisen henkilön omistamilla mailla. Asukkaiden kulkemisen seurauksena syntyneiden epävirallisten polkujen kartoittaminen ja huomioonottaminen ovat metsänhoidon ja kaupunkisuunnittelun suurimpia, mutta myös mielenkiintoisimpia, haasteita. Polkuja voitaisiin hyödyntää esimerkiksi viherjatkumoiden suunnittelussa, koska polut muodostavat karttoja siitä, miten ihmiset luontaisesti liikkuvat metsiin ja metsissä.

Maankäyttö- ja kaupunkitutkimuksessa viherjatkumot eivät ole uusi idea (Metsät parantavat elämänlaatua 2012, 11; Faehnle ym. 2014, 83; Maukonen 2018, 76; Mansikkaviita & Mäkinen 2019, 27). Käytännössä niiden täyttä potentiaalia ei ole vielä kuitenkaan hyödynnetty. Tämä voi johtua siitä, että erityisesti suuriin ja tiiviisiin kaupunkeihin on haastavaa luoda viherjatkumoiden vaatimaa väljyyttä. Viherjatkumoiden toteuttamisella vastattaisiin kuitenkin suomalaisten asumistoiveisiin, sillä niin tämän tutkielman tuloksissa kuin aiemmassakin tutkimuksessa on käynyt ilmi, että suurin osa suomalaisista haluaisi asua luonnonläheisesti (Mäntynen ym. 2020; Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä 2013; Tyrväinen ym. 2007b). Tulevaisuudessa olisi muutoinkin kannattavaa mitoitaa kaupunkimetsien saavutettavuus yli normaalitarpeen, sillä kaupungistuminen näyttää lisääntyvän edelleen (Suomen virallinen tilasto 2018b; Jyväskylän keskustavisio), ja monet ympäristöongelmat sekä niistä aiheutuvat kriisit vaikuttavat yhteiskuntaan yhä voimakkaammin (Pihkala 2017, 244).

7.3 Toimenpidesuosituksia

Tämän tutkielman pohjalta kaupunkimetsien saavutettavuutta voitaisiin parantaa esimerkiksi seuraavien toimenpiteiden avulla:

1. Etäisyyteen, sijaintiin ja arkeen sidottu saavutettavuus:
 - Pidetään metsät kävelyetäisyyden päässä asukkaiden kotoa, päiväkodeista, kouluista ja työpaikoilta.
 - Lisätään tahattomien luontokontaktien määrää ohjaamalla lihasvoimin liikkuminen (kävely ja pyöräily) luontoalueiden läpi ja kytkemällä luontoreitit osaksi asukkaiden arjen liikkumista.

2. Saavutettavuus reitti- ja reitittömyystoiveiden ristipaineessa:
 - Panostetaan luontopalveluihin ja niistä saatavilla olevaan tietoon. Lisätään tietoa erityisesti kaupunkimetsien saavutettavuudesta lihasvoimin ja joukkoliikenteellä.
 - Investoidaan jalkaisin kuljettaviin metsäreitteihin ja -palveluihin, jotka ovat helpon saavutettavuuden näkökulmasta tasa-arvoisimpia varallisuudesta, iästä ja kunnosta riippumatta.
 - Tehdään ja ylläpidetään kävelyreittejä metsissä myös talvisin.
 - Varataan ja virallistetaan kaupunkimetsäalueita omatoimiselle ja vapaalle metsissä samoilulle. Tarjotaan vapaan samoilun metsistä kaupunkilaisten käyttöön maastokarttoja.

3. Ennemmin metsäkaupunki kuin kaupunkimetsä:
 - Vaalitaan, ja mahdollisuuksien mukaan lisätään, kunnan metsien kytkeytyneisyyttä, määrää ja kokoa esimerkiksi metsäkaupoilla tai metsittämällä ja viherrakentamalla sopivia alueita.
 - Mitoitetaan kaupunkimetsien tarjonta yli normaalin tarpeen, jotta alueille ei kohdistu liikaa käyttöpaineita kaupunkiasumisen lisääntymisen myötä, ja jotta kaupunkimetsien virkistys- ja luontoarvot turvataan.
 - Otetaan metsien polkuverkostot tasavertaiseksi osaksi asuinalueiden ja liikkumisen kehittämistä. Suunnitellaan polkuverkostot osaksi kevyenliikenteen kulkuväyliä niin, että ne ovat luonteva osa liikkumista ja tukevat arkisia asiointimatkoja.
 - Lisätään tahattomia luontokontakteja väljemmällä rakentamisella ja säästämällä uudisrakentamisessa niin paljon olemassa olevaa puustoa ja kasvillisuutta kuin mahdollista.
 - Investoidaan vihreän infrastruktuurin, jonka avulla voidaan samanaikaisesti lisätä virkistysmahdollisuuksia, ehkäistä lämmön kasautumista keskusta-alueille (lämpösaarekeilmiö), luoda elinympäristöjä pölyttäjille ja piennisäkkäille, vähentää ilmansaasteita ja melua, sekä tukea sadeveden imeytymistä ja suodatusta.

4. Huolen ja epätietoisuuden määrittelemä saavuttamattomuus:
 - Kehitetään tietoa ja tiedottamista kunnan metsänhoidosta. Tuetaan asukkaiden mahdollisuuksia osallistua kaupunkimetsien suunnitteluun ja ylläpitoon.
 - Toteutetaan kaikessa metsänhoidossa menetelmiä, jotka eivät heikennä metsän tuntua tai hävitä polkuverkostoja.
 - Kehitetään yhteistyötä muiden paikallisten metsänomistajien (esimerkiksi yksityiset ja seurakunnat) kanssa virkistysarvojen huomioon ottamiseksi kaupunkimetsissä.
 - Vähennetään asukkaiden kokemaa huolta ja epätietoisuutta kaupunkimetsien tulevaisuudesta lisäämällä suojelualueiden määrää yleisesti, mutta myös lähellä asutusta.

7.4 Tutkielman luotettavuuden ja laadun arviointi

Laadullisen tutkimuksen tieteellinen arviointi on haastavaa analyysimenetelmien tulkitsevan luonteen vuoksi (Corbin & Strauss 2008, 297). Toisaalta tulee muistaa, että myös määrällisten tulosten analysointiin liittyy aina tutkijan tekemiä tulkintoja. Määrällisten tulosten tulkinnan tarkastaminen kollegoiden avustuksella on kuitenkin vaivattomampaa, koska määrällinen aineisto on kompaktimmassa muodossa kuin laadullinen aineisto. Määrällisen aineiston analyysissä käytetään myös helposti toisinnettavia laskutoimituksia, kun taas laadulliseen aineistoon perehtyminen vaatii usein aineiston läpikäymistä useaan kertaan. Tämän vuoksi tutkimusprosessin läpinäkyvyys on luotettavan laadullisen tutkimuksen keskiössä (Kananen 2011, 67).

Tässä tutkielmassa pyrin lisäämään tutkimusprosessin läpinäkyvyyttä mahdollisimman huolellisella ja yksityiskohtaisella dokumentoinnilla aina aineistonkeruusta lähtien. Aineiston keruussa hyödyntämäni Maptionnaire- ohjelman hyvänä puolena oli, ettei aineistoa tarvinnut erikseen litteroida. Näin litterointivaiheessa usein herkästi tapahtuvat lyöntivirheet jäivät kokonaan pois, joka lisää aineiston luotettavuutta. Lisäksi verkkoaineisto on heti tutkijan käytössä ja täysin siinä muodossa kuin vastaaja on sen kirjoittanut. (Valli & Perkkilä 2015, 110.)

Aineistonkeruun onnistumisen kannalta asukaskyselylomakkeelle tekemäni esitestaukset olivat erittäin tärkeitä. Ensimmäisen testauksen suoritin kaupungin asiantuntijoiden avulla. Asiantuntijoina toimivat sekä Maptionnairea ennen työssään käyttäneet henkilöt kuin myös metsä- ja kaupunkisuunnittelusta vastaavat työntekijät. Toisessa testauksessa lähetin kyselylomakkeen koehenkilöille, jonka tuloksena sain 34 vastaajan koeaineiston. Esitestausten avulla pystyin korjaamaan monia pieniä teknisiä virheitä, jotka olisivat myöhemmin vaikeuttaneet ison datamassan analysointia ja käsittelyä. Näkisinkin kyselylomakkeiden esitestauksen välttämättömänä erityisesti silloin, kun pyrkimyksenä on kerätä laaja aineisto.

Maptionnairen etuja olivat myös helppokäyttöisyys ja tavoitettavuus, sillä kyselyihin pystyi vastaamaan niin tietokoneella, tabletilla kuin matkapuhelimellakin. Näiden ominaisuuksien avulla kyselyihin saatiin paljon vastauksia. Lisäksi otantakyselyn avulla tavoitettiin myös vastaajia, jotka eivät olisi vastanneet kyselyyn ilman erillistä kutsua. Toisaalta verkkokyselyn käyttö aineistonkeruussa rajasi pois vastaajat, jotka eivät käytä digilaitteita, tai joille niiden käyttö on haasteellista. Tällaisia henkilöitä on kuitenkin suhteellisen vähän, sillä vuonna 2018 internetiä käytti 16–89-vuotiaista suomalaisista jo 89 prosenttia, ja alle 55-vuotiaista lähes kaikki (Suomen virallinen tilasto 2018d). Maptionnairen heikkoutena oli taas ohjelman analyysityökalujen rajallisuus, sillä osa laskutoimituksista ja taulukoista piti tehdä Excelissä käsityönä. Toisaalta digitaalinen aineisto vähensi monia analyysin työvaiheita ja teki aineistonkeruun dokumentoinnista helppoa.

Laadullisen analyysiprosessin toisinnettavuus on sitä vastoin haastavampaa dokumentoida. Erityisesti aineiston rajauksen aikana jouduin jatkuvasti etenemään *kaksi askelta eteen, yksi askel taakse* -strategialla. Analyysin ja tulkinnan eteneminen yhtäaikaaisesti osana aineiston rajausta aiheutti sen, että aineistosta avautui minulle rajauksenkin aikana uusia puolia. Työteliäisyydestään huolimatta edestakainen strategia osoittautui hyväksi lopputulosten johdonmukaisuuden kannalta, sillä sen myötä arvioin jatkuvasti aiemmin tekemiäni tulkintoja.

Aineiston laajuus oli etu analyysin kannalta, sillä ensimmäisen teemoittelun jälkeen oli helppo havaita, mitkä teemat toistuivat aineistossa useimmiten. Uskoisinkin, että myös muut tutkijat päätyisivät teemoittelussa samankaltaisiin havaintoihin kanssani. Esimerkiksi kaupunkimetsän läheisyyden tärkeys metsän saavutettavuudelle korostui selkeästi tutkielman jokaisessa aineistossa. Teeman merkittävyyttä lisäsi se, että läheisyyden tärkeys korostui sekä aineistojen strukturoiduissa että avoimissa vastauksissa. Toisaalta laaja aineisto oli tulkinnan kannalta haitta, koska kunkin teeman sisällä esiintyi vaihtelevuutta. Tämän vuoksi teemojen sisältö oli haastavaa tiivistää tuloksiksi. Tutkimuskysymysten avulla aineistossa esiintyvät vastaukset aukenivat kuitenkin selkeämmin. Tulkinnan vaiheessa analyysiäni korostui erityisesti tutkielman fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusote sekä valitsemani metodit, joiden avulla analyysi eteni haasteista huolimatta.

Tutkimustuloksia tarkastellessa on hyvä muistaa, että tutkimuksen tekeminen on mahdollisimman informoitujen ja tietoisien valintojen tekemistä, jotka linkittyvät käytettävissä oleviin resursseihin sekä valittuun tutkimusotteeseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 143). Valitsemani analyysimetodit tukivat hyvin fenomenologis-hermeneuttista tutkimusotetta, koska ne vaativat toistuvaa aineistoon perehtymistä, eli hermeneuttisen kehän kulkemista. Lähiluvun avulla pystyin jatkuvasti laajentamaan tulkintaani, vaikkakin aineiston suuren koon vuoksi, sen lukeminen monta kertaa oli työlästä. Lisäksi aineistoissa oli jonkin verran epätarkkoja tai lyhyitä vastauksia, joiden vuoksi aineiston sisällöllinen teemoittelu taipui välillä enemmänkin määrällisen luokittelun puolelle varsinkin analyysiprosessin alkupuolella. Valli (2015b, 106) pitää kyselylomakkeiden avointen kysymysten heikkoutena juuri epätarkkoja tai puutteellisia vastauksia, ja olen hänen kanssaan tästä samaa mieltä.

Havaitsin, että fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa päästäisiin ilmiöön syvällisemmin käsiksi keräämällä aineisto haastatteleamalla ja havainnoimalla, mikäli sen kaltaisten metodien käyttöön on saatavilla riittävät resurssit. Kaiken kaikkiaan koen, että saavutin kuitenkin kohtuullisen hyvin fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen kunnianhimoisen tavoitteen nostaa ”tietoiseksi ja näkyväksi se, minkä tottumus on häivyttänyt huomaamattomaksi ja itsestään selväksi, tai se, mikä on koettu, mutta ei vielä tietoisesti ajateltu” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 35). Ensinnäkin tutkielmani tuloksena on aiempia saavutettavuuteen liittyviä näkemyksiä avartava ymmärrys aiheesta. Toisekseen havaintoni virkistäytymistapojen ja koetun vetovoimaisuuden suhteesta saavutettavuuteen ovat mielenkiintoisia ja hyödynnettävissä myös muissa suomalaisissa kaupungeissa.

Viimeisenä haluaisin palata vielä valmiiden aineistojen kontekstin merkitykseen osana analyysiä (katso luku 5.4). Kyselykonteksteihin tutustuminen ennen analyysiprosessin aloittamista oli tulosten luotettavuuden kannalta tärkeää, sillä aineistossani oli läsnä niin kyselylomakkeille tyypillistä vastausten negatiivisuutta kuin myös pyrkimyksiä vaikuttaa aineistosta saataviin tuloksiin. Esimerkiksi osa vastaajista epäili, että kaupunki järjestää kyselyjä vain muodon vuoksi eikä asukkailla ole todellista mahdollisuutta vaikuttaa. Vastauksissa nousi ilmi myös epäilyjä siitä, ettei kartalle kannata merkitä itselle tärkeää metsää, koska silloin kaupunki pilaisi sen esimerkiksi kaatamalla puut tai rakentamalla.

Vastavuoroisesti muutamat vastaajat olivat pyrkineet korostamaan itselleen tärkeää metsää merkitsemällä sen kartalle kymmeniä kertoja⁸. Näistä havainnoista huolimatta pidän saamiani tuloksia luotettavina, koska otin aineistojen kontekstit huomioon koko analyysiprosessin ajan. Lisäksi itselle tärkeän metsän korostusyrietykset karttaosiossa oli helppo rajata pois Maptionnairen analyysityökalulla. Eniten tulosten luotettavuudessa auttoi kuitenkin otantakyselyn määrällisen aineiston hyödyntäminen laadullisen analyysin tukena, sillä sen avulla pystyin erottamaan päälinjat suhteessa mahdollisiin pyrkimyksiin vaikuttaa tuloksiin, tai antaa todellisuutta negatiivisempi kuva kaupunkimetsien saavutettavuudesta.

Otantakysely paransi laadullisen aineiston luotettavuutta myös avoimien kommenttien osalta, koska huomasi, ettei kommenttien välillä ollut juurikaan eroja avoimen ja otantakyselyn välillä. Tulkitsinkin, että vastauksissa esiintynyt skeptisyys liittyi ennen kaikkea vastaajien kokemuksiin huoliin ja epätietoisuuteen. Metsänhoitoa koskevien negatiivisten kommenttien paljoutta on voinut lisätä myös se, että asukaskyselyn painopiste oli kaupunkimetsien virkistyskäytössä, eikä kyselyissä ollut muuta kanavaa kommentoida metsänhoitoa kuin avoimet kommenttikentät.

Tulevaisuudessa kaupunkiluonnon saavutettavuuden tutkimusta on tärkeää jatkaa. Jyväskylän kaupunki toistaa asukaskyselyt kolmen vuoden välein vuoteen 2028 saakka. Tulevissa kyselyissä olisi kiinnostavaa tarkastella, onko kaupungin sivuille lisätty tietoa siitä, miten linja-autolla pääsee luontopoluille, lisännyt julkisilla metsiin liikkumisen osuutta. Mielenkiintoista olisi myös seurata, miten pyöräilyn osuus kehittyy metsissä liikkumisen tapana, ja onko viime vuosina lisääntynyt maastopyöräily vain trendi vai vakiintuuko laji kiinteäksi osaksi metsissä liikkumista.

Yleisellä tasolla tarvitaan lisää tutkimustietoa metsäsuhteiden ja metsänhoidon vaikutuksista koettuun saavutettavuuteen. Lisätieto myös siitä, ovatko kaupunkilaisten metsäsuhteet erilaisia kuin taajamissa tai maaseudulla asuvien, olisi luonnonympäristöjen saavutettavuuden kannalta mielenkiintoista. Näiden ohella aihetta olisi hyvä tarkastella yksityiskohtaisesti erityisesti heikoimmassa asemassa olevien näkökulmasta. Kysymykseen, millaiseksi lapset, vanhukset tai vähävaraiset kokevat kaupunkimetsien saavutettavuuden, voisi etsiä vastauksia esimerkiksi tutkittavien lähiympäristöissä tehtävien kävelyhaastattelujen avulla. Mielenkiintoisena tulevaisuuden tutkimuksen kohteena pidän myös alkuvuoden 2020 koronaviruspandemian vaikutuksia kaupunkiluonnon saavutettavuuteen. Pandemian vaikutuksista lähiluonnon käyttöön ja ihmisten liikkumiseen on uutisoitu laajalti. Näkemyksiä siitä, että pandemia olisi lisännyt lähiluonnon suosiota ja merkitystä⁹ sekä kyseenalaistanut nykyrakentamisen ihanteita¹⁰, olisi hyvä tutkia. Ennen kaikkea tulevaisuuden tutkimuksen tulisi kuitenkin tähdätä ratkaisuihin, joilla voidaan paremmin yhteensovittaa metsiin kohdistuvia paineita.

⁸ Tämä on toki saattanut johtua myös tietoteknisestä virheestä tai huonosta internetyhteydestä.

⁹ Muun muassa Yle 1.4.2020: Tutkijan simppele keino korona-ahdistuksen helpottamiseksi: mene käymään takapihalla tai katso ulos ikkunasta: Vaikeina aikoina ulkoilun merkitys voi korostua entisestään, koska muut sosiaaliset kontaktit ovat vähäisempiä, sanoo eko- ja ympäristöpsykologi.

¹⁰ Muun muassa Helsingin Sanomat 10.6.2020: Kolera johti 1800-luvulla modernin kaupungin syntyyn, ja nyt koronan voimat saattavat muuttaa Helsinkiä toisen näköiseksi: ”Kriisi on iskenyt suoraan urbanismin ytimeen”: Koronakriisi on korostanut lähiluonnon ja virkistysalueiden merkitystä. Asiantuntijoiden mukaan tilanne saa kyseenalaistamaan nykyrakentamisen ihanteita.

LÄHTEET

- AVOin kaupunkiympäristö: Jyväskylän kaupungin arkkitehtuuri-, viher- ja osallisuuspolitiikka kaupunkiympäristön rakentamisessa. (2019). Jyväskylän kaupunki: Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö. Haettu osoitteesta <http://www2.jkl.fi/avoin-kaupunkiymparisto/raportti.pdf>.
- Besson, A. (2020). In Defence of Cities: Aesthetics of Engagement in Everyday Environments. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8055-9>.
- Björk, J., Albin, M., Grahn, P., Jacobsson, H., Ardö, J., Wadbro, J., Östergren, P.-O. & Skärbäck, E. (2008). Recreational values of the natural environment in relation to neighbourhood satisfaction, physical activity, obesity and wellbeing. *Journal of epidemiology and community health*, 62(4).
- Capaldi, C. A., Dopko R. L. & Zelenski, J. M. (2014). The relationship between nature connectedness and happiness: A meta-analysis. *Journal of Frontiers in Psychology*, 5.
- Clayton, S., Colleony, A., Conversy, P., Maclouf, E., Martin L., Torres, A. C., Truong, M.-X. A. & Prevot, C. (2016). Transformation of Experience: Toward a New Relationship with Nature. *Journal of Conservation Letters*, 10(5), 645–651.
- Coomes, E., Jones, A. P. & Hillsdon, M. (2010). The relationship of physical activity and overweight to objectively measured green space accessibility and use. *Journal of Social Science & Medicine*, 70(6), 816–822.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 3rd ed. SAGE Publications.
- de Jong, K., Albin, M., Skärbäck, E., Grahn, P. & Björk, J. (2012). Perceived green qualities were associated with neighborhood satisfaction, physical activity, and general health: results from a cross-sectional study in suburban and rural Scania, southern Sweden. *Journal of Health & Place*, 18(6), 1374–1380.
- Ekkel, E. D. & de Vries, S. (2016). Nearby green space and human health: Evaluating accessibility metrics. *Journal of Landscape and Urban Planning* 157, 214–220.
- Engemann, K., Pedersen, C. B., Arge, L., Tsirogiannis, C., Mortensen, P. B. & Svenning, J. C. (2019). Residential green space in childhood is associated with lower risk of psychiatric disorders from adolescence into adulthood. *Journal of Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(11), 5188–5193.
- Esteettömyys. (2019). Ympäristöministeriö: Rakentamismääräyskokoelma. Haettu 15.11.2019 osoitteesta https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma/Esteettomyys.
- Faehnle, M. (2009). Asukkaiden kokemuksellinen tieto luontoalueita koskevassa suunnittelussa. Julkaisussa *Kaupunkiluontoa kaikille: Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Helsingin kaupungin tietokeskus, 83–98.
- Faehnle, M., Kopperoinen, L., Tyrväinen, L., Löfström, I., Lyytimäki, J., Itkonen, P., Söderman, T. & Välimaa, I. (2014). *Kaupunkiluonto on lähellä*. Teoksessa *Hyvinvointia metsästä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 75–84.

- Flowers, E. P., Freeman, P., Gladwell, V. F. (2016). A cross-sectional study examining predictors of visit frequency to local green space and the impact this has on physical activity levels. *Journal of BMC Public Health*, 16(1).
- Forss, A. (2007). Paikan estetiikka: Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Gladwell, V. F., Brown, D. K., Wood, C., Sandercock, G. R. & Barton, J. L. (2013). The great outdoors: How a green exercise environment can benefit all. *Journal of Extreme Physiology & Medicine*, 2(3).
- Grahn, P. & Stigsdotter, U. A. (2003). Landscape planning and stress. *Journal of Urban Forestry & Urban Greening*, 2(1), 1–18.
- Haikari, J., Luttinen, J., Roiko-Jokela, H., Laitinen, E. & Roiko-Jokela, H. (2012). Ihminen ja metsä: Kohtaamisia arjen historiassa. Helsinki: Metsäkustannus.
- Haila, Y. & Lähde, V. (2003). Luonnon poliittisuus: Mikä on uutta? Teoksessa *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 7–36.
- Halla, T., Karhunkorva, R., Kärkkäinen, S. & Paaskoski, L. (2019). Metsäsuhdemenetelmä. Lusto: Suomen metsämuseo.
- Hallikainen, V., Sievänen, T., Tuulentie, S. & Tyrväinen, L. (2014). Luonto kokemusten ja elämysten lähteenä. Teoksessa *Hyvinvointia metsästä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 36–47.
- Hanski, I., von Hertzen, L., Fyhrquist, N., Koskinen, K., Torppa, K., Laatikainen, T., Karisola, P., Auvinen, P., Paulin, L., Mäkelä, M. J., Vartiainen, E., Kosunen, T. U., Alenius, H. & Haahtela, T. (2012). Environmental biodiversity, human microbiota, and allergy are interrelated. *Journal of Population Biology*, 109(21), 8334–8339.
- Helminen, V., Nurmio, K., Rehunen, A., Ristimäki, M., Oinonen, K., Tiitu, M., Kotavaara, O., Antikainen, H. & Rusanen, J. (2014). Kaupunki-maaseutu-alueuokitus. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014. Haettu osoitteesta <http://hdl.handle.net/10138/135861>.
- Hermeneutiikka. (2015). Jyväskylän yliopisto: Menetelmäpolkuja humanisteille. Haettu 2.12.2019 osoitteesta <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntauokset/hermeneutiikka>.
- Hoyle, H., Hitchmough, J. & Jorgensen, A. (2017). All about the ‘wow factor’? The relationships between aesthetics, restorative effect and perceived biodiversity in designed urban planting. *Journal of Landscape and Urban Planning*, 164, 109–123.
- Hwang, Y., Yue, Z., Ling, S. & Tan, H. (2019). It's OK to be Wilder: Preference for natural growth in urban green spaces in a tropical city. *Journal of Urban Forestry & Urban Greening*, 38, 165–176.
- Häkkinen, K. (2020). Liikuntapaikkavastaava. Jyväskylän kaupunki. Sähköpostihaastattelu 16.4.2020.
- Juntti, P., Ruohonen, A., Räinen, J. & Jokiranta, A. (2019). Metsä meidän jälkeemme. Helsinki: Like.

- Jyväskylän keskustavisio 2030: Kehitystyön teemat, vetovoimatekijät ja tavoitteet. (N.d.). Jyväskylän kaupunki. Haettu osoitteesta https://www.jyvaskyla.fi/sites/default/files/atoms/files/jyvaskylan-kaupunki-keskustavisio_hyvaksytty.pdf.
- Kananen, J. (2011). *Rafting Through the Thesis Process: Step by Step Guide to Thesis Research*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kansallinen metsästrategia 2025 – päivitys. (2019). Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:7. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-889-3>.
- Karvinen, P. & Nykänen, R. (1997). Lähtökohtia. Teoksessa *Luonnossa kotonaan: Luonto-opastuksen käsikirja*. Helsinki: Rakennusalan Kustantajat RAK, 13–20.
- Kaukonen, M. (2012). Luonto elvyttää kehoa ja mieltä. Teoksessa *Polkuja metsään*. Helsinki: Into, 25–35.
- Kivilaakso, A. & Marsio, L. (2017). *Elossa: Luonto ja elävä kulttuuriperintö*. Museovirasto. Haettu osoitteesta <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/assets/elossa-Luonto-ja-elava-kulttuuriperinto.pdf>.
- Klompaker, J. O., Hoek, G., Bloemsa, L. D., Gehring, U., Strak, M., Wijga, A. H., van den Brink, C., Brunekreef, B., Lebret, E. & Janssen, N. A. H. (2018). Green space definition affects associations of green space with overweight and physical activity. *Journal of Environmental Research*, 160, 531–540.
- Konu, H., Tyrväinen, L., Pesonen, J., Tuulentie Seija, Pasanen, K. & Tuohino, A. (2017). *Uutta liiketoimintaa kestävän luontomatkailun ja virkistyskäytön ympärille: Kirjallisuuskatsaus*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Haettu osoitteesta <https://www.finna.fi/Record/joel.71298>.
- Korpela, K., Borodulin K., Neuvonen M., Paronen, O. & Tyrväinen, L. (2014). Analyzing the mediators between nature-based outdoor recreation and emotional well-being. *Journal of Environmental Psychology*, 37, 1–7.
- Korpela, K.M., Ylén, M., Tyrväinen, L. & Silvennoinen, H. (2010). Favorite green, waterside and urban environments, restorative experiences and perceived health in Finland. *Journal of Health Promotion International*, 25(2), 200–209.
- Kuisma, M. (1999). Euroopan metsäaitta ja nopea sopeutuja: Suomalaisen taloushistorian pitkä linja. Teoksessa *Suomi, outo, pohjoinen maa? Näkökulmia Euroopan äänen historiaan ja kulttuuriin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 50–85.
- Kuusiahho, V. (2016). *Soundscapes of the Kehä Vihreä Urban Park*. Bachelor's thesis. JAMK University of Applied Sciences. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016060712311>.
- Kymppi^R2019 -ohjelma: Maankäytön toteuttaminen vuoteen 2029. (2019). Jyväskylän kaupunki: Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö. Haettu osoitteesta http://www2.jkl.fi/kaavakartat/kymppir2019/kymppiR2019_ohjelma.pdf.
- L 410/2015. Kuntalaki. Viitattu 27.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410#Lidp446751520>.
- Laine, T. (2015). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 29–51.

- Leppänen, M. & Pajunen, A. (2017). Terveysmetsä: Tunnista ja koe elvyttävä luonto. Helsinki: Gummerus.
- Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä: opas arviointiin. (2013). Toim. Pyykkönen, T. Julkaisussa *Liikuntatieteellinen Seura*, 170. Haettu osoitteesta <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaistut/liikuntaymparistot-kulttuuriperintona.pdf>.
- Lin, B. B., Fuller, R. A., Bush, R., Gaston, K. J., Shanahan, D. F. (2014). Opportunity or orientation? Who uses urban parks and why. *Journal of PLOS ONE*, 9(1).
- Loureiri, A., Veloso S. (2014). Outdoor exercise, well-being and connectedness to nature. *Journal of Psico*, 45(3), 299–304.
- Luontoliikuntaohjelma. Jyväskylän kaupunki. Luonnos 12/2019. Julkaisematon käsikirjoitus.
- Luontopolut. (N.d.). Jyväskylän kaupunki: Ympäristönsuojelu. Haettu 24.4.2020 osoitteesta <https://www.jyvaskyla.fi/ymparisto/luontoretkeily/luontopolut>.
- Maas, J., Verheij, R. A., Groenewegen, P. P., de Vries, S. & Spreeuwenberg, P. (2006). Green space, urbanity, and health: how strong is the relation? *Journal of Epidemiol Community Health*, 60, 587–592.
- Mansikkaviita, R. (2018). Polku luontoon: Retkeilyreittien matkailukäyttö. Metsähallitus. Haettu osoitteesta https://www.aitomaaseutu.fi/media/Riikka-Mansikkaviita_Polkuluontoon.pdf.
- Mansikkaviita, R. (2019). Polku luontoon! Näkökulmia yhdenvertaisen luontoliikunnan edistämiseen. Luontoliikkujien poluilla. Vantaa: Metsähallitus.
- Maukonen, M. (2018). Lähiluonnon tilallinen ja ajallinen saavutettavuus: kaupunkilaisten kokemuksia luonnon saavutettavuudesta. Julkaisussa *Terra* 130, 2, 69–78.
- Mauno, P. (2019). Retkeilyn suosio on saanut myös lapsiperheet vaeltamaan: "Aikuiset haluavat pehmeitä seikkailuja", sanoo matkailututkija. *Aamulehti* 15.9.2019. Haettu osoitteesta <https://www.aamulehti.fi/a/d6efbc94-945e-4145-9d3d-e215935aed3d>.
- McCormack, G. R., Rock, M., Toohey, A. M. & Hignell, D. (2010). Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: A review of qualitative research. *Journal of Health & Place*, 16, 712–726.
- Metsien taloudellinen merkitys Suomessa. (2019). Maa- ja metsätalousministeriö. Haettu 9.6.2020 osoitteesta <https://mmm.fi/documents/1410837/12877048/Metsien+taloudellinen+merkitys+11092019.pdf/3e1220c1-b210-bb7e-7c6a-a60d84824607/Metsien+taloudellinen+merkitys+11092019.pdf>.
- Metsähallitus. (2020a). Metsähallituksen kansallispuistojen käyntimäärät 2001–2019. Haettu 5.3.2020 osoitteesta <https://www.metsa.fi/kansallispuistotyhteensa>.
- Metsähallitus. (2020b). Käyntimääriä suojelu- ja retkeilyalueilla sekä asiakaspalvelupisteissä. Haettu 5.3.2020 osoitteesta <https://www.metsa.fi/kayntimaarat>.
- Metsäohjelma 2030. (2018). Jyväskylän kaupunki. Haettu osoitteesta https://www.jyvaskyla.fi/sites/default/files/atoms/files/metsaohjelma_web.pdf.

- Metsäsananasto. (2016). Suomen metsäkeskus. Haettu osoitteesta <https://www.metsakeskus.fi/metsasanasto>.
- Metsät parantavat elämänlaatua. (2012). Työryhmän loppuraportti 29.11.2012 Metsäneuvostolle. Haettu osoitteesta <https://www.suomenlatu.fi/uutiset/vaikuta/metsat-parantavat-elamanlaatua.html>.
- Mickos, A. (2020). Metsä perustason sosiaali- ja terveystaloudessa. Kansanterveyttä Metsästä -seminaari 5.2.2020. Tapiola, Luonnonvarakeskus (Luke) ja Duodecim. Haettu osoitteesta <https://youtu.be/JvEgLY3VIJI>.
- Miettinen, J. & Vehkalahti, K. (2013). Verkkokyselytutkimuksen otoksen valinta. Teoksessa *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Vastapaino, 84–104.
- Mikkonen, J. (2017). Metsäpolun filosofiaa. Tampere: Niin & näin.
- Mikä Kehä Vihreä? (N.d.). Jyväskylän kaupunki: Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö. Haettu 1.3.2020 osoitteesta <https://www.jyvaskyla.fi/kaavoitus/projektit-ja-ohjelmat/keha-vihrea-kaupunkia-syleileva-keskuspuisto/mika-keha-vihrea>.
- Mitchell, R. & Popham, F. (2008). Effect of exposure to natural environment on health inequalities: an observational population study. *Journal of Lancet*, 372(9650), 1655–1660.
- Mäntynen, J., Rantala, J., Huhta, J. & Isola, R. (2020). Maaseutujen & kaupunkien symbioosi: Ihmisten elämänlaatua ja elinkeinojen elinvoimaa. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton MTK:n toimeksianto WSP Finland Oy:lle. Haettu osoitteesta https://www.mtk.fi/documents/20143/0/Maaseutujen+ja+kaupunkien+symbioosi_raportti_2020_final.pdf/39f272db-94a9-1d03-8d08-f149e3bb4ba3?t=1581927322022.
- Nieminen, T., Martelin, T., Koskinen, S., Aro, H., Alanen, E. & Hyyppä, M. (2010). Social capital as a determinant of self-rated health and psychological well-being. *Journal of Public Health*, 55(6), 531–542.
- Nisbet, E., Zelenski, J. M. & Murphy, S. A. (2009). The Nature Relatedness Scale. *Journal of Environment and Behavior*, 41(5), 715–740.
- Nuorten metsäbarometri. (2019). Suomen Metsäyhdistys & Taloustutkimus Oy. Haettu osoitteesta <https://smy.fi/materiaali/nuorten-metsabarometri-2019/>.
- Ojala, A., Korpela, K., Tyrväinen, L., Tiittanen, P. & Lanki, T. (2019). Restorative effects of urban green environments and the role of urban-nature orientedness and noise sensitivity: A field experiment. *Journal of Health & Place*, 55, 59–70.
- Oppliger, J., Lieberherr, E. & Hegetschweiler, K. T. (2019). Factors influencing teenagers' recreational forest use in a densely-populated region in Switzerland. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 27.
- Paaskoski, L., Roiko-Jokela, H. & Rikala, M. (2018). Suomalaisia metsäsuhteita. Julkaisussa *Vuosilusto*, 12, 5–9. Haettu osoitteesta <https://issuu.com/vuosilusto/docs/vuosilusto12>.

- Pasanen, T. (2020). Everyday physical activity in natural settings and subjective well-being: Direct connections and psychological mediators. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, Psykologian ja logopedian tohtoriohjelmalla.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1378-4>.
- Perttula, J. & Latomaa, T. (2015). Kokemuksen tutkimus: Merkitys, tulkinta, ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Pietarinen, J. (1987). Ihminen ja metsä: neljä perusasennetta. Julkaisussa *Silva Fennica*, 21, 323–331.
- Pietilä, M., Neuvonen, M., Borodulin, K., Korpela, K., Sievänen, T. & Tyrväinen, L. (2015). Relationships between exposure to urban green spaces, physical activity and self-rated health. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 10, 44–54.
- Pihkala, P. (2017). Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo. Helsinki: Kirjapaja.
- Pouta, E. & Rekola, M. (2000). Ympäristöarvostusten mittaus taloustieteissä. Teoksessa *Arvot ja luonnon arvottaminen*. Helsinki: Gaudeamus, 130–153.
- Pritchard, A., Richardson, M., Sheffield D. & McEwan K. (2019). The Relationship Between Nature Connectedness and Eudaimonic Well-Being: A Meta-analysis. *Journal of Happiness Studies*.
- Pyky, R., Neuvonen, M., Kangas, K., Ojala, A., Lanki, T., Borodulin, K. & Tyrväinen L. (2019). Individual and environmental factors associated with green exercise in urban and suburban areas. *Journal of Health & Place*, 55, 20–28.
- Pöysä, J. (2010). Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 331–360.
- Qiu, L., Lindberg, S. & Nielsen, A. B. (2013). Is biodiversity attractive? – On-site perception of recreational and biodiversity values in urban green space. *Journal of Landscape and Urban Planning*, 119, 136–146.
- Rakennetun ympäristön turvallisuus. (N.d.). Oikeusministeriö: Rikoksenteorjuntaneuvosto. Haettu 15.1.2020 osoitteesta <https://rikoksenteorjunta.fi/rakennetun-ympariston-turvallisuus>.
- Rook, G. A. (2013). Regulation of the immune system by biodiversity from the natural environment: An ecosystem service essential to health. *Journal of Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(46), 18360–18367.
- Räsänen, P. & Sarpila, O. (2013). Internet-lomake vai ei? Verkkokyselylomake postikyselyitä täydentävänä tiedonkeruun menetelmänä. Teoksessa *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino, 69–83.
- Saaranen-Kauppinen, S. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu osoitteesta https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_6.html.
- Saavutettavuus. (N.d.). Valtiovarainministeriö: Digipalvelulaki. Haettu 15.10.2019 osoitteesta <https://vm.fi/saavutettavuusdirektiivi>.
- Salbitano, F., Borelli, S., Conigliaro, M. & Chen, Y. (2016). Guidelines on urban and peri-urban forestry. Food and Agriculture Organization of the United Nations FAO. Haettu osoitteesta <http://www.fao.org/3/a-i6210e.pdf>.

- Schipperijn, J., Ekholm, O., Stigsdotter, U. K., Toftager, M., Bentsen, P., Kamper-Jorgensen F. & Randrup, T. B. (2010). Factors influencing the use of greens space: Results from a Danish national representative survey. *Journal of Landscape and Urban Planning*, 95(3), 130–137.
- Schwartz, A. J., Dodds, P. S., O’Neil-Dunne, J. P. M., Danforth, C. M. & Ricketts, T. H. (2019). Visitors to urban greenspace have higher sentiment and lower negativity on Twitter. *Journal of People and Nature*, 1, 476–485.
- Silvennoinen H., Tikkanen J., Tyrväinen L. & Koivula M. (2019). Eri-ikäisrakenteisuutta tavoittelevien hakkuiden vaikutukset mäntymetsien virkistyskäyttöarvoon. *Metsätieteen aikakauskirja* 2019-10192. <https://doi.org/10.14214/ma.10192>.
- Simkin, J., Ojala, A. & Tyrväinen, L. (2019). Restorative effects of mature and young commercial forests, pristine old-growth forest and urban recreation forest: A field experiment. *Journal of Urban Forestry & Urban Greening*, 48.
- Southon, G., Jorgensen, A., Dunnett, N., Hoyle, H. & Evans, K. (2018). Perceived species-richness in urban green spaces: Cues, accuracy and wellbeing impacts. *Journal of Landscape and Urban Planning*, 172, 1–10.
- Sreetheran, M. & van den Bosch, C. C. K. (2014). A socio-ecological exploration of fear of crime in urban green spaces: A systematic review. *Journal of Urban Forestry & Urban Greening*, 13, 1–18.
- Staats, H., Kieviet, A. & Hartig, T. (2003). Where to recover from attentional fatigue: An expectancy-value analysis of environmental preference. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 147–157.
- Suomalaisten metsäsuhteiden tila -selvitys. (2018). Kestävästi metsäsuhteessa – hanke. Maa- ja metsätalousministeriö, Suomen Metsäyhdistys & Suomen Metsämuseo Lusto. Kantar TNS: Espoo. Haettu osoitteesta https://metsasuhteita.fi/wp-content/uploads/Suomalaisten_metssuhteiden_tila_14.3.2018.pdf.
- Suomen virallinen tilasto SVT. (N.d.). Vuosisadan vertailut [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 10.6.2020]. Haettu osoitteesta <https://www.stat.fi/tup/satavuotias-suomi/vuosisadan-vertailut.html>.
- Suomen virallinen tilasto SVT. (2018a). Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Vuosikatsaus 2018. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 8.1.2020]. Haettu osoitteesta http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11ra.px/table/tableViewLayout1/.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2018b). Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Vuosikatsaus 2018. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 8.1.2020]. Haettu osoitteesta http://www.stat.fi/til/vaerak/2018/01/vaerak_2018_01_2019-11-22_tie_001_fi.html.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2018c). Työolot [verkkojulkaisu]. ISSN=2342-2874. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 23.1.2020]. Haettu osoitteesta http://www.stat.fi/til/tyoolot/2018/tyoolot_2018_2019-12-11_tie_001_fi.html.

- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2018d). Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö [verkkojulkaisu]. ISSN=2341-8699. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 3.12.2019]. Haettu osoitteesta http://www.stat.fi/til/sutivi/2018/sutivi_2018_2018-12-04_tie_001_fi.html.
- Suomen ympäristökeskus. (2013). Kaupunki-maaseutu-luokitus. Haettu 18.11.2019 osoitteesta <https://www.ymparisto.fi/kaupunkimaaseutuluokitus>.
- Söderman, T. & Saarela, S. R. (2011). Kestävät kaupunkiseudut: Kriteereitä ja mittareita suunnittelun työvälineiksi. Helsinki: Suomen ympäristökeskus.
- Tani, S. (2017). Reflected places of childhood: applying the ideas of humanistic and cultural geographies to environmental education research. *Journal of Environmental Education Research*, 23(10), 1501–1509.
- Taye, F. A., Abildtrup, J., Mayer, M., Ščasný, M., Strange, N. & Lundhede, T. (2019). Childhood experience in forest recreation practices: Evidence from nine European countries. *Journal of Urban Forestry & Urban Greening*, 46.
- Tilastollisesti kuvaava analyysi. (2015). Jyväskylän yliopisto: Menetelmäpolkuja humanisteille. Haettu 2.12.2019 osoitteesta <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetmapolkuja/menetmapolku/ain-eiston-analyysimenetelmat/tilastollisesti-kuvaava-analyysi>.
- Tilastotietoa Jyväskylästä. (2020). Jyväskylän kaupunki. Haettu 12.5.2020 osoitteesta <https://www.jyvaskyla.fi/jyvaskyla/tilastot>.
- Tsunetsugu, Y., Lee, Y., Park, B. J., Tyrväinen, L., Kagawa, T. & Miyazakie, Y. (2013). Physiological and psychological effects of viewing urban forest landscapes assessed by multiple measurements. *Journal of Landscape Urban Planning*, 113, 90–3.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, R. & Östman, S. (2013). Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino, 49–67.
- Tyrväinen, L. (2019). Metsän käypä hoito. Lääkäriseura Duodecimin 138. vuosipäivän symposiumin livelähetys. Haettu osoitteesta <https://www.duodecim.fi/ajankohtaiset/tapahtumat/138dvuosipaivalive2019>.
- Tyrväinen, L., Lanki, T., Sipilä, R. & Komulainen, J. (2018). Mitä tiedetään metsän terveyshyödyistä? Julkaisussa *Duodecim: Lääketieteellinen aikakauskirja*, 134(13), 1397–1403.
- Tyrväinen, L., Korpela, K. & Ojala, A. (2014a). Luonnon virkistyskäytön terveys- ja hyvinvointihyödyt. Teoksessa *Hyvinvointia metsästä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 48–58.
- Tyrväinen, L., Ojala, A., Korpela, K., Lanki, T., Tsunetsugu, Y. & Kagawa, T. (2014b). The influence of urban green environments on stress relief measures: A field experiment. *Journal of Environmental Psychology*, 38, 1–9.
- Tyrväinen, L., Mäkinen, K. & Schipperijn, J. (2007a). Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas. *Journal of Landscape and Urban Planning*, 79, 5–19.

- Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela K. & Ylen, M. (2007b). Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Julkaisussa *Luontomatkailu, metsät ja hyvinvointi*. Metlan työraportteja 52, 57–77.
- Tökkäri, V. (2018). Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa *Kokemuksen tutkimus: VI, Kokemuksen käsite ja käyttö*. Rovaniemi: Lapland University Press, 64–84.
- Urban green spaces and health: A review of evidence. (2016). World Health Organization. Haettu osoitteesta <http://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/publications/2016/urban-green-spaces-and-health-a-review-of-evidence-2016>.
- Valli, R. & Perkkilä, P. (2015). Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 109–120.
- Valli, R. (2015a). Tulkintoja erilaisiin vastauskäyttäytymisiin. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 239–254.
- Valli, R. (2015b). Paperinen kyselylomake. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 84–108.
- Vanha-Majamaa, I. (2001). Metsätalouden vaikutus kasvillisuuteen. Julkaisussa *Metsätieteen aikakauskirja 1*, 72-76. Haettu osoitteesta <https://www.metsatieteenaikakauskirja.fi/pdf/article5824.pdf>.
- Ward Thompson, C., Aspinall, P. & Montarzano, A. (2007). The Childhood Factor: Adult Visits to Green Places and the Significance of Childhood Experience. *Journal of Environment and Behavior*, 40, 111–143.
- Venäläinen, J. (2016). Kuuloyhteisistä kuuntelunvapauteen: kaikupohjia äänimaisemien kestäville käyttökulttuureille. Teoksessa *Äänimaisemissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 34–52.
- What Is Maptionnaire? (N.d.). Maptionnaire yrityksen kotisivut. Haettu 31.11.2019 osoitteesta <https://maptionnaire.com/>.
- Virtanen, M. & Korpela, K. 2005. Elämäntilannetekijöiden yhteys mielipaikassa koettuihin elpymistuntemuksiin. Julkaisussa *Psykologia*, 47, 103–115.
- Yli-Pelkonen, V. (2009). Luontoalueiden ja ekosysteemipalveluiden säilyttäminen kaupunkien kasvaessa ja ilmaston muuttuessa. Julkaisussa *Kaupunkiluontoa kaikille: Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Helsingin kaupungin tietokeskus, 73–81.
- Ympäristöhallinto. (2014). Selvityksen mukaan luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu kehittyneet ennakoidusti. Haettu 14.10.2019 osoitteesta http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Selvityksen_mukaan_luonnon_virkistyskayt%2828745%29.

LIITTEET

LIITE 1. Asukaskysely kaupungin metsistä

Otantakysely Jyväskylän metsistä 2019

Kyselyllä kartoitetaan Jyväskylän asukkaiden metsiin liittämiä arvoja sekä kaupungin omistuksessa olevien metsien virkistyskäyttöä ja saavutettavuutta. Osa kysymyksistä käsittelee metsiä yleisesti ja osa vain Jyväskylän kaupungin tai oman asuinalueesi metsiä. Luethan kysymykset huolellisesti.

HUOM. Kysely toimii parhaiten Chrome tai Firefox selaimilla.

Vastaamiseen kuluu aikaa noin 15-20 minuuttia. Vastauksesi tallentuvat selaimen muistiin, joten tarvittaessa voit keskeyttää vastaamisen, ja jatkaa myöhemmin siitä, mihin jäit.

Kyselyyn voi vastata 1.9.2019 asti.

Kyselyn toteuttaa Jyväskylän kaupunki. Kysely tehdään kolmen vuoden välein vuonna 2018 valmistuneen metsien käyttöä ja hoitoa linjaavan [metsäohjelman](#) mukaisesti. Voit tutustua tarkemmin Jyväskylä metsiin, niiden hoitoon ja virkistyskäyttömahdollisuuksiin kaupungin nettisivuilla.

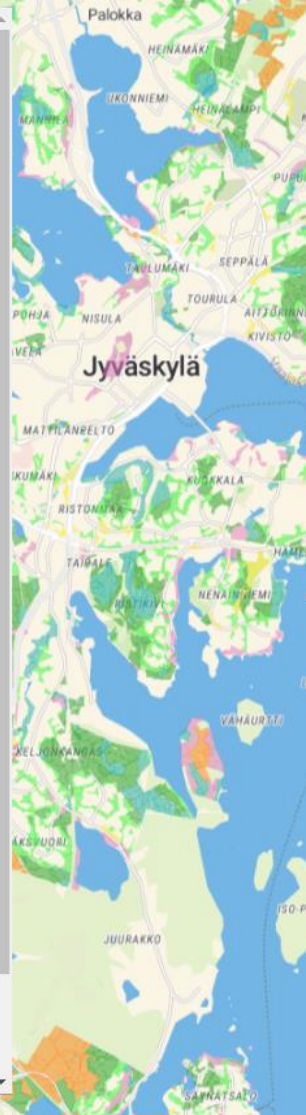
Kysely on sulkeutunut 1.9.2019

Suomi
English

[Tietosuojaseloste](#)

1/6 Taustatiedot

Sukupuoleni on

Syntymävuoteni on

Asuinalueeni on (postinumeron perusteella)

Kuinka monta vuotta olet asunut Jyväskylässä? Mikäli olet asunut Jyväskylässä useaan otteeseen, vastaa kuinka monta vuotta olet yhteensä asunut Jyväskylässä.

- Alle 2 vuotta
- 2 - 5 vuotta
- 6 - 12 vuotta
- 13 - 19 vuotta
- 20 vuotta tai enemmän
- Olen asunut nykyisen Jyväskylän alueella koko ikäni

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tämänhetkistä tilannettasi?

- Ylempi toimihenkilö
- Alempi toimihenkilö
- Työntekijä
- Yrittäjä
- Työtön
- Eläkeläinen
- Kotiäiti tai koti-isä
- Opiskelija
- Koululainen
- Muu

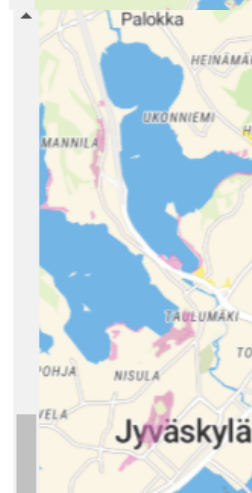
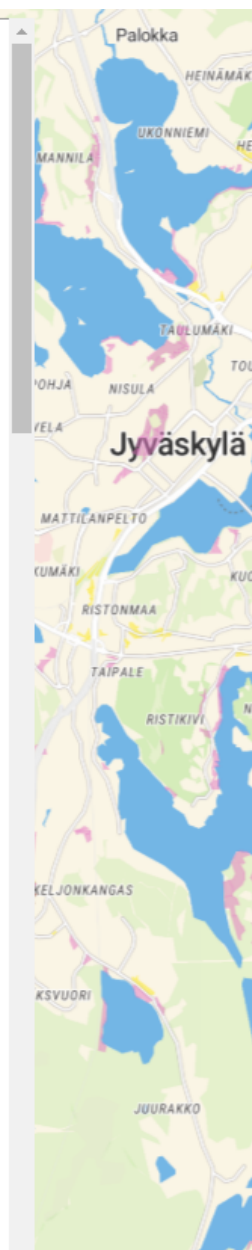
Vastaa seuraaviin kysymyksiin koskien metsänkätöäsi vain Jyväskylän alueella

Huomattava osa suomalaisten metsienkäytöstä tapahtuu kesäмокеillä tai kansallispuistoissa. Seuraavilla kysymyksillä kartoitetaan metsävierailujen tiheyttä, motivaatiotekijöitä ja liikkumisen tapoja vain Jyväskylän metsissä

Kuinka usein käyt metsässä lumettomaan aikaan (kevät, kesä ja syksy)?

- Päivittäin / lähes päivittäin
- 1 - 3 kertaa viikossa
- 1 - 3 kertaa kuukaudessa
- Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- En koskaan

Muistele metsäkäyntejäsi Jyväskylän alueella edellisten 12 kuukauden ajalta. Mikä motivoi sinua lähtemään metsään näinä kertoina? Valitse 1-5 merkittävintä motiivia.

- Luonnon kokeminen (maisemat, vuodenaajat, äänet, tuoksut)
- Luonnon tarkkailu (kasvit, eläimet)
- Tarve päästä luontoon
- Rentoutuminen tai stressistä palautuminen
- Kotia lähellä sijaitseva metsä
- Hyvä sää
- Työ tai opinnot
- Luonnontuotteiden keräily (marjat, sienet, villiyrtilit, jne.)
- Aiemmat kokemukset ja muistot metsistä
- Pääsy pois melusta ja saasteista
- Valmiit retkikohteet (luontopolut, ulkoilureitit, laavut, majat, jne.)
- Lemmikin ulkoilutus
- Harrastus (esim. suunnistus, geokätköily, valokuvaus)
- Kuntoilu ja urheilu
- Mahdollisuus olla itsekseen
- Yhdessäolo ystävien tai perheen kanssa
- Muu

Jos muu, mikä:

Valitse kaikki liikkumisen väylät, joita olet käyttänyt edellisten 12 kuukauden aikana Jyväskylän metsissä:

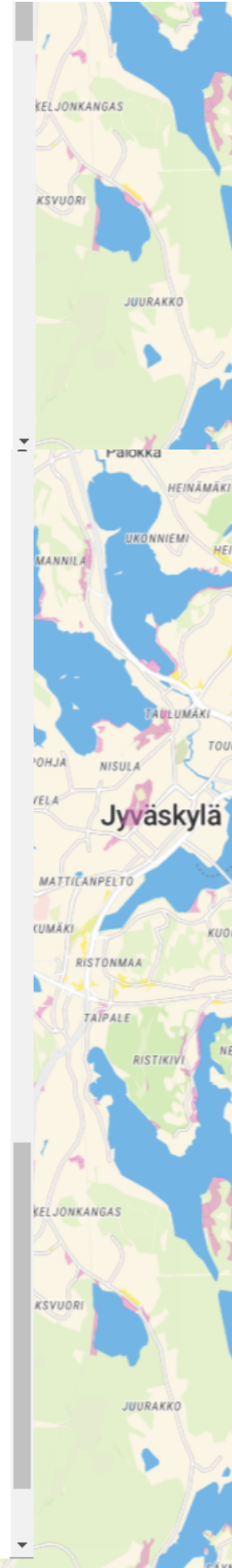
- Metsätiet
- Metsäkoneen urat
- Kunto- tai ulkoilureitit
- Hiihtoladut
- Valmiiksi viitoitetut ja opastetut polut (esim. luontopolut)
- Merkittömät kinttupolut
- Vesistöt
- Muu

Jos muu, mikä:

Valitse kaikki liikkumisen tavat, joita olet käyttänyt edellisten 12 kuukauden aikana Jyväskylän metsissä:

- Samoilu umpimetsässä
- Suunnistus
- Kävely
- Lumikenkäily
- Juoksu
- Hiihto
- Pyöräily
- Ratsastus
- Muu

Jos muu, mikä:

2/6 Merkitse kartalle

Ohjeet metsien merkitsemiseen
Paina tästä

Merkitse kartalle käyttämäsi metsät. Voit merkitä niin useita metsiä kuin haluat. Kartalla eri väreillä korostetut alueet ovat kaupungin omistuksessa. Mobiilikäyttäjänä saat kartan näkyviin tai piiloon vasemman yläkulman harmaasta nuolipainikkeesta.

Lähimetsäni

Lähimetsät parantavat asumisen viihtyisyyttä tarjoamalla vehreitä näkymiä ja lieventäen melu- tai näköhaittoja. Lähimetsät ovat usein pieniä ja sijaitsevat kodin välittömässä läheisyydessä.

Käyttämäni virkistysmetsä

Metsäalue, jota käytän ulkoiluun, virkistäytymiseen tai harrastamiseen.

Minulle erityisen tärkeä metsä

Metsä, josta saan esimerkiksi henkistä hyvinvointia ja luontokokemuksia, tai joka sisältää erityisiä luontoarvoja.

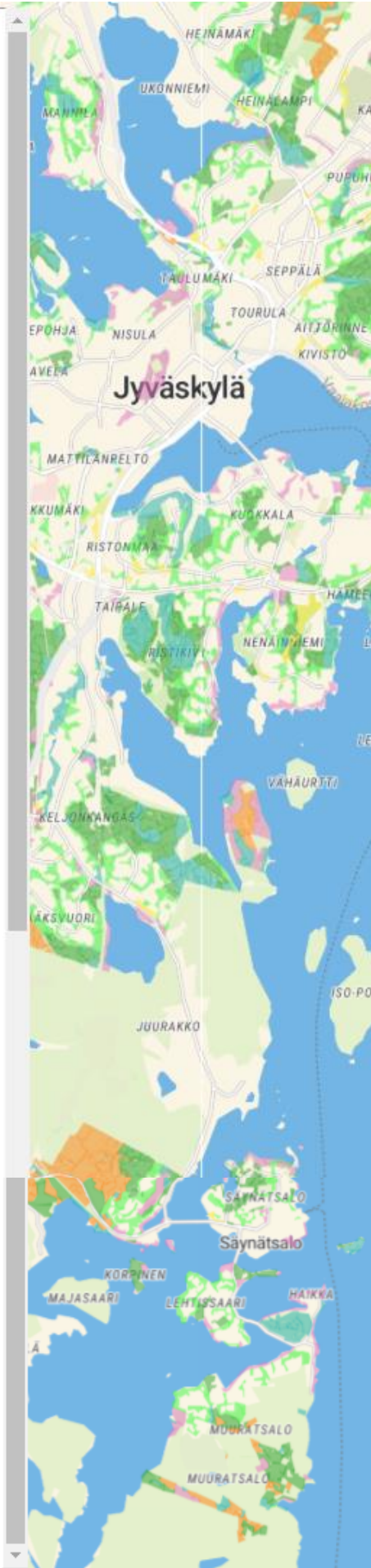
Vaikeasti saavutettava metsä

Metsä, jota haluaisin käyttää, mutta sinne on vaikea päästä, siellä ei ole reitistöä tai siellä esiintyy muita ongelmia.

Kartan ominaisuuksista: Kaupungin omistamat metsät on jaettu hoitoluokkiin, jotka toimivat perustana sille, mitä arvoja alueen metsänhoidossa painotetaan. Taustakartalla näkyy kaupungin omistamat metsät korostettuina eri väreillä. Kukin väri edustaa tiettyä metsänhoitoluokkaa.

Lisätietoa metsien hoitoluokista
Paina tästä, mikäli haluat lukea lisää
metsien hoitoluokista

Lähimetsäni ✕

Mitkä ovat lähimetsäsi tärkeimmät ominaisuudet? Valitse 1-3 merkittävintä.

- Mahdollisuus päivittäiseen luontokontaktiin
- Suoja pölyltä tai saasteilta
- Lieventää liikenteen melua
- Vehreät näkymät
- Lisää kotini viihtyisyyttä
- Suoja auringon paahteelta
- Lisää kotini yksityisyyttä
- Ulkoilumahdollisuudet
- Muu

Jos muu, mikä:

🗑️ Tallenna

11

¹¹ Lisäkysymykset koskien kartalle merkittyä lähimetsää. Lisäkysymysosio avautui kyselyyn jokaisen karttamerkin jälkeen. Osioon vastaaminen ei ollut pakollista.

Käyttämäni virkistysmetsä ✕

Miten kuljet kotoasi tähän metsään? Valitse ensisijainen tapasi.

Kävelen
 Pyörällä
 Linja-autolla
 Henkilöautolla
 Muulla tavalla

Jos muulla tavalla, miten:

Kuinka usein käyt tässä metsässä?

Päivittäin / lähes päivittäin
 1 - 3 kertaa viikossa
 1 - 3 kertaa kuukaudessa
 Harvemmin kuin kerran kuukaudessa

Mihin käytät tätä metsää?

Kuntoiluun ja urheiluun
 Yhteisen ajanviettoon ystäväni kanssa
 Yksinolon
 Lemmikin ulkoiluttamiseen
 Rentoutumiseen tai stressistä palautumiseen
 Harrastamiseen (esim. suunnistus, geokätköily, valokuvaaminen)
 Luonnontuotteiden keräilyyn (marjat, sienet, villiyrtit, jne.)
 Retkeilyyn
 Luonnon tarkkailuun (kasvit, eläimet)
 Luonnon kokemiseen (maisemat, vuodenaajat, äänet, tuoksut)
 Yhteisen ajanviettoon perheeni kanssa
 Muuhun

Jos muuhun, mihin:

Mikäli valitsit kohdan "Kuntoiluun ja urheiluun", millä tavalla kuntoilet tässä metsässä (esim. kävely, juoksu, hiihto, pyöräily):

¹² Lisäkysymykset koskien kartalle merkittyä virkistysmetsää. Lisäkysymysosio avautui kyselyyn jokaisen karttamerkin jälkeen. Osioon vastaaminen ei ollut pakollista.

X

Minulle erityisen tärkeä metsä

Miten kuljet kotoasi tähän metsään? Valitse ensisijainen tapasi

Kävelen
 Pyörällä
 Linja-autolla
 Henkilöautolla
 Muulla tavalla

Jos muulla tavalla, miten:

Kuinka usein käyt tässä metsässä?

Päivittäin / lähes päivittäin
 1 - 3 kertaa viikossa
 1 - 3 kertaa kuukaudessa
 Harvemmin kuin kerran kuukaudessa

Mikä tekee tästä metsästä sinulle erityisen?

Luonnonrauha ja hiljaisuus
 Mahdollisuus rentoutua tai palautua stressistä
 Luonnontilaisuus
 Alueen historia ja kulttuuriperintö
 Metsän kauneus
 Hyvät retkeilypuitteet (luontopolut, ulkoilureitit, laavut, majat, jne.)
 Tässä metsässä on helppo irroittautua arjesta
 Aiemmat kokemukseni tai muistoni
 Vaikuttava nähtävyys (erityinen puu, kalliomuodostuma, siirtolohkare, tms.)
 Lajiston monimuotoisuus
 Maisemat
 Muu

Jos muu, mikä:

Tähän voit kuvailla vielä tarkemmin, mikä tekee metsästä sinulle erityisen:

¹³ Lisäkysymykset koskien kartalle merkittyä erityisen tärkeää metsää. Lisäkysymysosio avautui kyselyyn jokaisen karttamerkin jälkeen. Osioon vastaaminen ei ollut pakollista.

Vaikeasti saavutettava metsä
✕

Miksi merkistemäsi metsä on vaikeasti saavutettava?

- Kotoani on huonot kulkuyhteydet tähän metsään
- Hoidon puute
- Alueen reitistö on epäselvä
- Turvattomuus
- En tunne tätä metsää
- Alueella ei ole reittiverkostoa
- Alueesta ei löydy tietoa
- Rauhattomuus
- Ympäristöongelmat
- Alueella ei ole pysäköintimahdollisuutta
- Alueella ei ole opasteita
- Metsä tai maasto on vaikeakulkuista
- Puuttuvat taukopaikat
- Muusta syystä

Jos muusta syystä, mistä:

Tähän voit kuvailla vielä tarkemmin, miksi metsä on vaikeasti saavutettava:

✖

Tallenna

14

¹⁴ Lisäkysymykset koskien kartalle merkittyä vaikeasti saavutettavaa metsää. Lisäkysymysosio avautui kyselyyn jokaisen karttamerkinnän jälkeen. Osioon vastaaminen ei ollut pakollista.

3/6 Metsien arvot

Miten tärkeitä seuraavat metsien arvot ovat sinulle? Metsillä on monia arvoja. Tässä osiossa keskitytään metsien virkistys-, hyvinvointi- ja kulttuuriarvoihin.

Pohdi metsäarvojasi yleisesti ja koskien kaikkea metsänkyttöäsi niin Jyväskylässä kuin muuallakin Suomessa

Valmiit reitit ulkoiluun ja liikuntaan

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Luonnonäänet ja hiljaisuus

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Metsäiset maisemat

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Mahdollisuus kulkea metsän kautta töihin, kouluun tai asioille

4

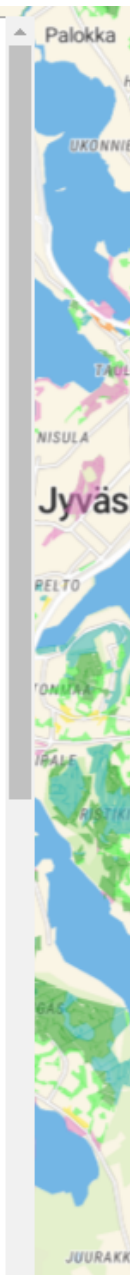
Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Palautuminen ja rentoutuminen metsässä

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Luonnontuotteiden keräily (marjat, sienet, villiyrtilit, tms.)

Metsäalueiden laajuus ja kytkeytyneisyys toisiinsa

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Metsien suojavaikutukset (metsät lieventävät kaupunkien kuumuutta, melu-, saaste- pöly-, haju- ja näköhaittoja)

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Monipuoliset elinympäristöt ja luonnontilaisuus

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Metsäinen vesielementti (lähteet, purot, joet, lammet ja järvet)

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Mahdollisuus nähdä luonnonvaraisia eläimiä

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

Metsiin liittyvä kulttuurihistoria ja perinnetieto (merkit ja tieto menneistä elämäntavoista ja elinkeinoista, esim. vanhat rakennelmat, polut, pyhät paikat)

4

Ei lainkaan tärkeää Erittäin tärkeä

4/6 Oman asuinalueen metsien arvot

Edellisessä osiossa arvioit, miten tärkeitä eri metsäarvot ovat sinulle. Seuraavaksi haluaisimme tietää, kuinka hyvin seuraavat metsäarvot ovat läsnä omalla asuinalueellasi?

Oma asuinalue koostuu tavanomaisesta elinpiiristäsi, johon kuuluu kodin ja lähiympäristön lisäksi paikat, joissa käyt usein

valmiit reitit ulkoiluun ja liikuntaan

4

Ei lainkaan läsnä Erittäin hyvin läsnä

luonnonäänet ja hiljaisuus

4

Ei lainkaan läsnä Erittäin hyvin läsnä

metsäiset maisemat

4

Ei lainkaan läsnä Erittäin hyvin läsnä

mahdollisuus kulkea metsän kautta töihin, kouluun tai asioille

4

Ei lainkaan läsnä Erittäin hyvin läsnä

palautuminen ja rentoutuminen metsässä

4

Ei lainkaan läsnä Erittäin hyvin läsnä

luonnontuotteiden keräily (marjat, sienet, villiyrtilit, tms.)

4

Ei lainkaan läsnä Erittäin hyvin läsnä

metsäalueiden laajuus ja kytkeytyneisyys toisiinsa

metsien suojavaikutukset (metsät lieventävät kaupunkien kuumuutta, melu-, saaste- pöly-, haju- ja näköhaittoja)

monipuoliset elinympäristöt ja luonnontilaisuus

metsäinen vesielementti (lähteet, purot, joet, lammet ja järvet)

mahdollisuus nähdä luonnonvaraisia eläimiä

metsiin liittyvä kulttuurihistoria ja perinnetieto (merkit ja tieto menneistä elämäntavoista ja elinkeinoista, esim. vanhat rakennelmat, polut, pyhät paikat)

5/6 Jyväskylän metsien saavutettavuus

Mitä mieltä olet kaupungin metsien saavutettavuudesta seuraavien toteamusten osalta?

Metsän hyvä saavutettavuus tarkoittaa mahdollisuuksia monipuolisiin luontoelämyksiin sekä omatoimiseen ja vaivattomaan ulkoiluun

Saatavilla oleva tieto ja kulkuyhteydet	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin erimieltä
Kävelymatkan päässä kotoani on metsää	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupungin metsiin pääsee vaivattomasti omalla autolla	☐	☐	☐	☐	☐
Päsen paikallisbussilla metsään	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupungin metsistä löytyy helposti tietoa	☐	☐	☐	☐	☐

Metsässä liikkuminen	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin erimieltä
Tunnen oloni turvalliseksi kaupungin metsissä	☐	☐	☐	☐	☐
Kuljen mieluummin umpimetsässä kuin kaupungin ylläpitämällä ulkoilureiteillä	☐	☐	☐	☐	☐
Jyväskylän metsissä on monipuoliset ulkoilureitit	☐	☐	☐	☐	☐
Kokemattomankin luonnossa liikkujan on helppo mennä Jyväskylän metsiin	☐	☐	☐	☐	☐

Avoin ja tasa-arvoinen metsä	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin erimieltä
Lasten ja nuorten on helppo ulkoilla omatoimisesti Jyväskylän metsissä	☐	☐	☐	☐	☐
Jyväskylän metsät ovat ruuhkaisia	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntarajoitteisten esteettömyys on huomioitu hyvin kaupungin ulkoilureiteillä	☐	☐	☐	☐	☐
Tarvitsen seuraa mennäkseni kaupungin metsiin	☐	☐	☐	☐	☐

Metsien moniaistillisuus	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin erimieltä
Tutkailen metsää myös koskettamalla puita, kasveja tai kiviä	☐	☐	☐	☐	☐
Jyväskylän metsissä on miellyttävä äänimaisema	☐	☐	☐	☐	☐
Jyväskylän metsät ovat kauniita	☐	☐	☐	☐	☐
Marjastan, sienestän tai hyödynnän kaupungin metsien antimia muilla tavoin	☐	☐	☐	☐	☐

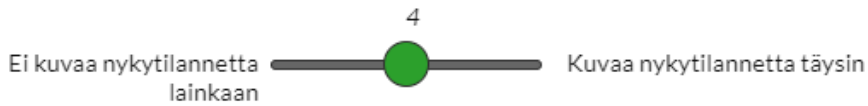

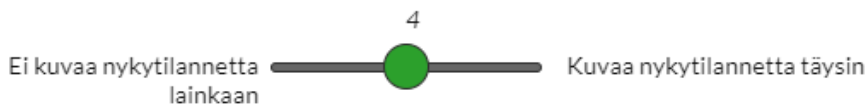
6/6 Lopuksi

Kuinka hyvin seuraavat toteamukset kuvaavat kaupungin metsien nykytilannetta?

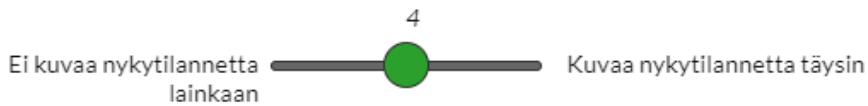
Metsät ovat Jyväskylän asumisen vetovoimatekijä.

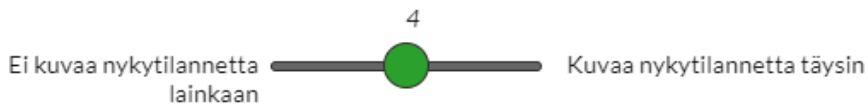
Olen tyytyväinen siihen, miten kaupungin metsiä hoidetaan.

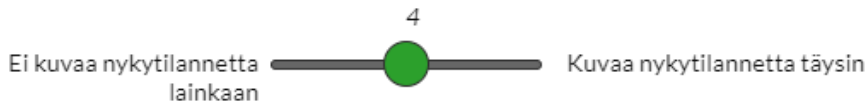
Mahdollisuudet vaikuttaa kaupungin metsissä tehtäviin toimenpiteisiin ovat hyvät.

Metsiin kohdistuvaa keskustelua käydään Jyväskylässä avoimesti, hyvässä hengessä ja eri näkökulmista.

Kaupunki huolehtii metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä esimerkiksi.

Mikäli vastasit johonkin kohtaan "Ei kuvaa nykytilannetta lainkaan", millaisia toimia toivot kaupungilta tulevaisuudessa:

Kysely on päättynyt. Kiitos osallistumisestasi metsäkyselyyn!

Muista painaa lopuksi "Valmis" -painiketta, jotta vastauksesi tallentuvat

Tähän voit kirjoittaa vielä muuta palautetta tästä kyselystä tai Jyväskylän metsistä:

Valmis

LIITE 2. Pop-up polun palautelomake

Kuokkalan Pop-up Polku

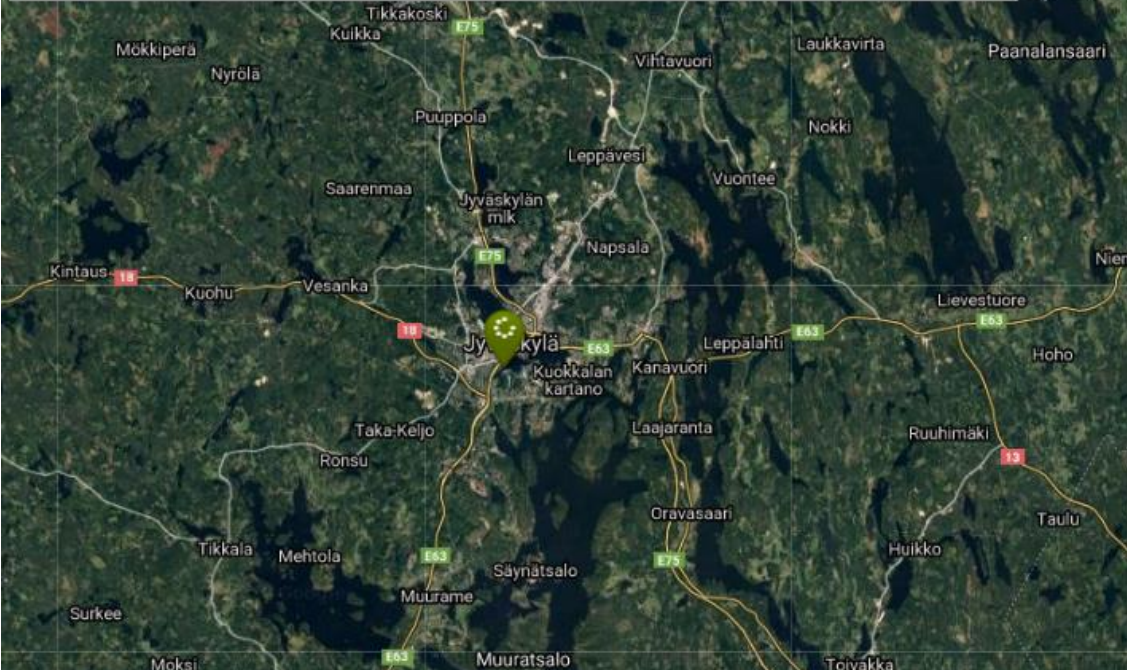
Tervetuloa antamaan palautetta Kuokkalan Pop-up Polusta sekä kesän 2019 Pop-up Polku tempauksesta!

Merkittyjen Pop-up Polkujen tarkoitus on avata huoleton väylä lähimetsissä jalkaisin kulkemiseen. Lähiluonto tarjoaa tärkeitä jokapäiväisen ulkoilun mahdollisuuksia, jotka Jyväskylän kaupunki haluaa hyödyntää paremmin.

Kyselyn avulla kartoitetaan myös asukkaiden kehittämisideoita ja hiljaista tietoa jyvaskyläläisestä polkuverkostosta ja sen tulevaisuuden mahdollisuuksista. Lisätietoa Pop-up Poluista löydät [kaupungin nettisivuilta](#).

Kysely on sulkeutunut 6.10.2019

1/4 Kuokkalan Pop-up Polku

Oletko käyttänyt tämän metsän polkuja aiemmin?

Kyllä
 En

< >

2/4 Kuokkalan Pop-up Polku

Miksi et ole käyttänyt metsän polkuja aiemmin?

En osaa sanoa
 En halua kulkea metsässä ilman merkittyä tai selkeää reittiä
 Minulla ei ole aikaa kartoittaa itse sopivia metsäpolkuja
 En osaa suunnistaa
 Pelkään eksymistä
 En ole ollut tietoinen metsässä kulkevista poluista
 En halua mennä yksin merkitsemättömille poluille
 En tunne metsää tai minulla ei ole siitä tietoa

Muusta syystä, mistä:

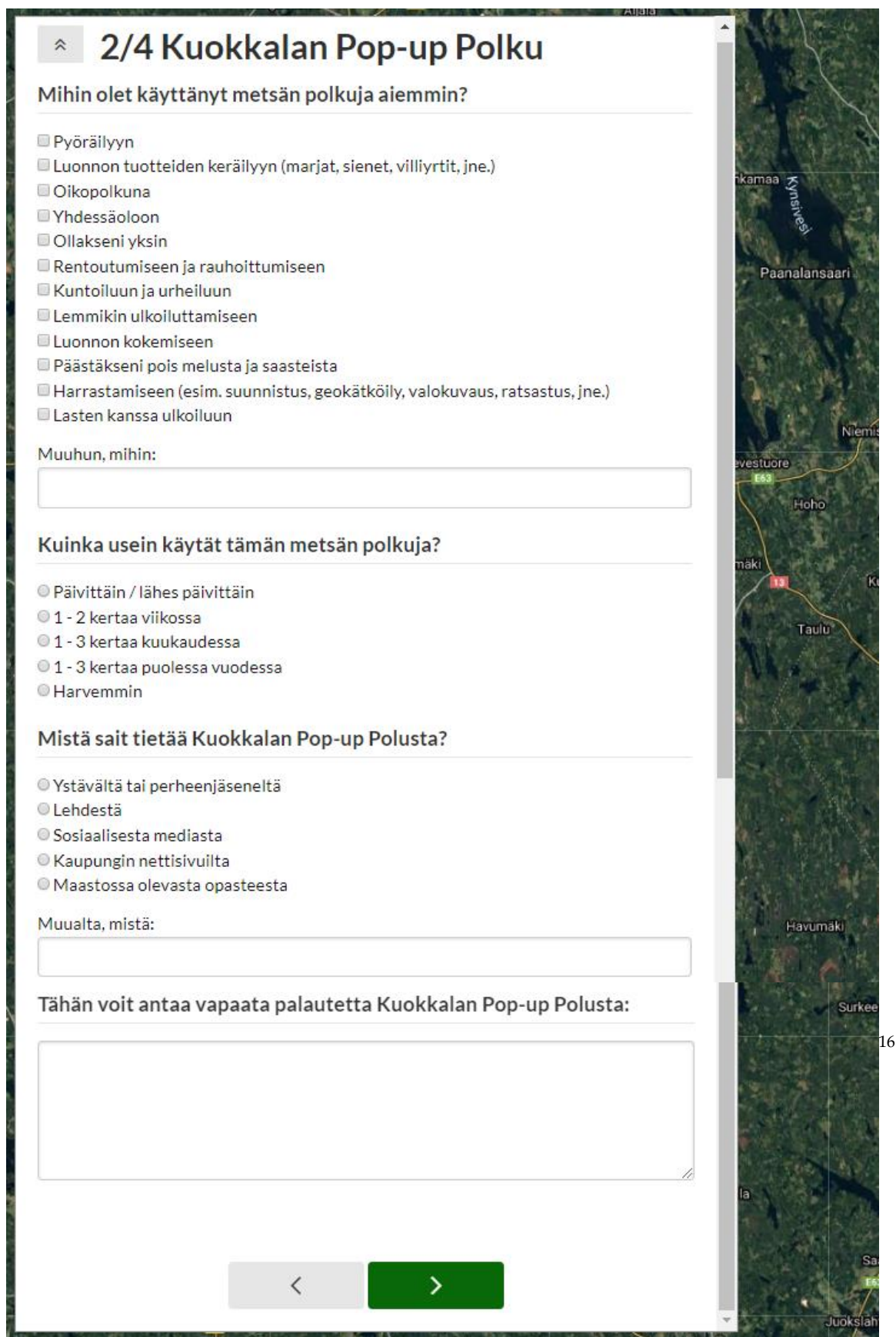
Mistä sait tietää Kuokkalan Pop-up Polusta?

Sosiaalisesta mediasta
 Lehestä
 Maastossa olevasta opasteesta
 Kaupungin nettisivuilta
 Ystävältä tai perheenjäseneltä

Muualta, mistä:

Tähän voit antaa vapaata palautetta Kuokkalan Pop-up Polusta:

¹⁵ Osiossa 2/4 oli eri kysymykset sen mukaan, oliko vastaaja käyttänyt metsän polkuja aiemmin. Ohessa osion kysymykset, kun vastaaja ei ollut käyttänyt metsän polkuja aiemmin.

2/4 Kuokkalan Pop-up Polku

Mihin olet käyttänyt metsän polkuja aiemmin?

- Pyöräilyyn
- Luonnon tuotteiden keräilyyn (marjat, sienet, villiyrtit, jne.)
- Oikopolkuna
- Yhdessäoloon
- Ollakseni yksin
- Rentoutumiseen ja rauhoittumiseen
- Kuntoiluun ja urheiluun
- Lemmikin ulkoiluttamiseen
- Luonnon kokemiseen
- Päästäkseni pois melusta ja saasteista
- Harrastamiseen (esim. suunnistus, geokätköily, valokuvaus, ratsastus, jne.)
- Lasten kanssa ulkoiluun

Muuhun, mihin:

Kuinka usein käytät tämän metsän polkuja?

- Päivittäin / lähes päivittäin
- 1 - 2 kertaa viikossa
- 1 - 3 kertaa kuukaudessa
- 1 - 3 kertaa puolessa vuodessa
- Harvemmin

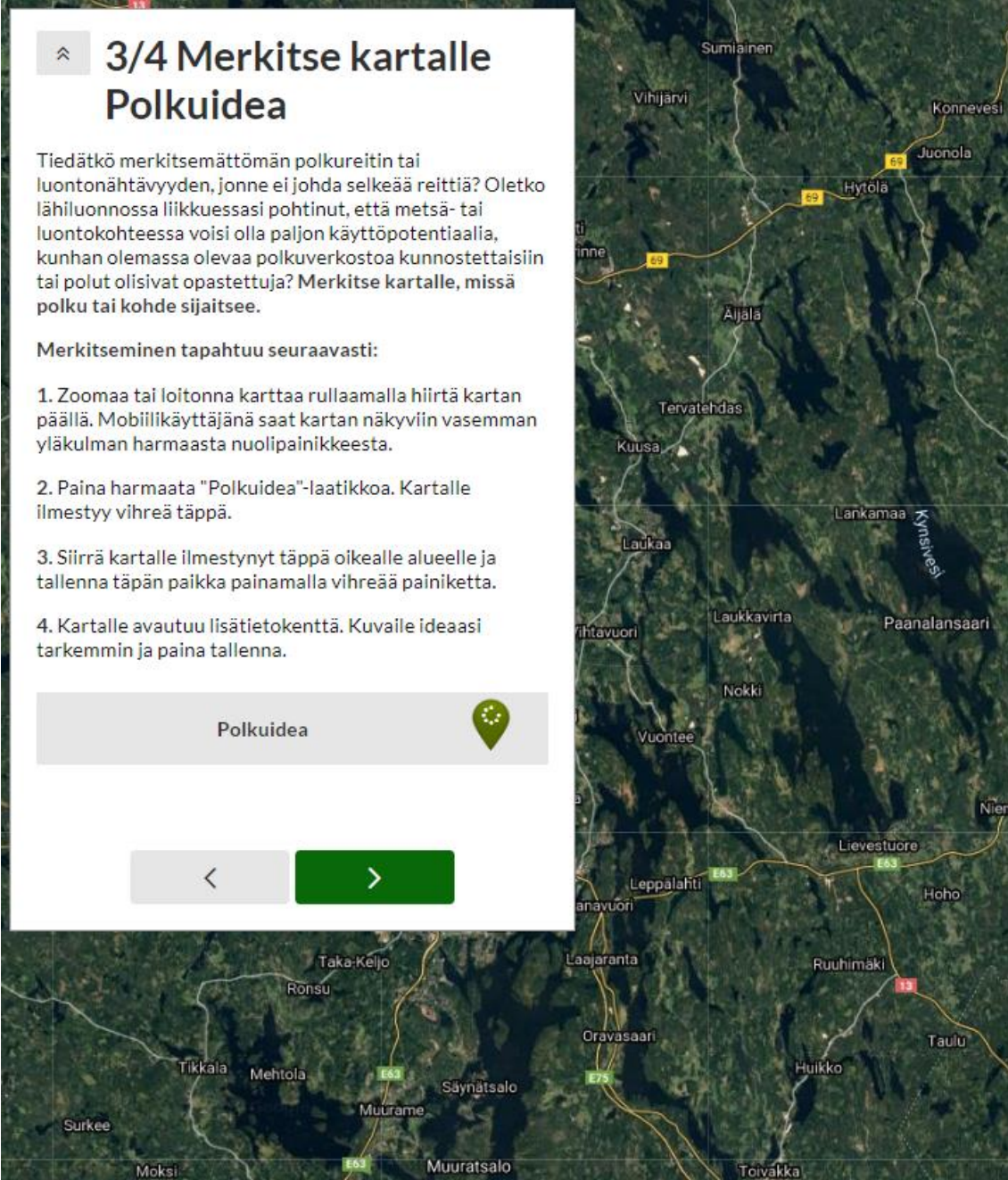
Mistä sait tietää Kuokkalan Pop-up Polusta?

- Ystävältä tai perheenjäseneltä
- Lehdestä
- Sosiaalisesta mediasta
- Kaupungin nettisivuilta
- Maastossa olevasta opasteesta

Muualta, mistä:

Tähän voit antaa vapaata palautetta Kuokkalan Pop-up Polusta:

¹⁶ Osiossa 2/4 oli eri kysymykset sen mukaan, oliko vastaaja käyttänyt metsän polkuja aiemmin. Ohessa osion kysymykset, kun vastaaja oli käyttänyt metsän polkuja aiemmin.

3/4 Merkitse kartalle
Polkuidea

Tiedätkö merkitsemättömän polkureitin tai luontonähtävyyden, jonne ei johda selkeää reittiä? Oletko lähiluonnossa liikkuessasi pohtinut, että metsä- tai luontokohteessa voisi olla paljon käyttöpotentiaalia, kunhan olemassa olevaa polkuverkostoa kunnostettaisiin tai polut olisivat opastettuja? Merkitse kartalle, missä polku tai kohde sijaitsee.

Merkitseminen tapahtuu seuraavasti:

1. Zoomaa tai loitonna karttaa rullaamalla hiirtä kartan päällä. Mobiilikäyttäjänä saat kartan näkyviin vasemman yläkulman harmaasta nuolipainikkeesta.
2. Paina harmaata "Polkuidea"-laatikkoa. Kartalle ilmestyy vihreä täppä.
3. Siirrä kartalle ilmestynyt täppä oikealle alueelle ja tallenna tämän paikka painamalla vihreää painiketta.
4. Kartalle avautuu lisätietokenttä. Kuvaille ideaasi tarkemmin ja paina tallenna.

Polkuidea

⤴

4/4 Taustatiedot

Sukupuoli

Nainen
 Mies
 Muu / en halua sanoa

Syntymävuosi

...

Asuinalueesi (postinumeron perusteella)

...

Jos vastasit "Muu", millä paikkakunnalla asut?

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten nykyistä tilannettasi?

Ylempi toimihenkilö (mm. johtoasemassa opetus-, suunnittelu- tai tutkimustehtävissä)
 Alempi toimihenkilö (toimisto tai myyntitehtävissä toimivat)
 Työntekijä
 Yrittäjä tai yksityinen ammatinharjoittaja
 Työtön
 Opiskelija
 Eläkeläinen
 Kotiäiti tai koti-isä
 Muu

Kiitos vastauksistasi! Tähän voit jättää vielä muuta palautetta kesän 2019 Pop-up Poluista:

<
Valmis